

Det digitale hverdagsspråket

En undersøkelse av sjangertypiske og tradisjonelle
rettskrivingsaavvik i VGs kommentarfelt

ANDRÉ FINSÅDAL

VEILEDER
Rune Røsstad

Universitetet i Agder, 2017
Fakultet for humaniora og pedagogikk
Institutt for nordisk og mediefag

Innholdsfortegnelse

1	INNLEDNING	3
2	AVKLARINGER	6
2.1	NYE MEDIER, DATAMEDIERT KOMMUNIKASJON OG KOMMENTARFELT.....	6
2.2	DET DIGITALE HVERDAGSSPRÅKET.....	7
2.3	AVVIK ELLER SKRIVEFEIL?.....	8
2.4	INDIVIDENE BAK KOMMENTARENE.....	10
2.5	SITATER OG FORKORTELSER I AVHANDLINGA.....	10
2.6	DET NORSKE SKRIFTSPRÅKET ELLER DE NORSKE SKRIFTSPRÅKENE?.....	11
3	RELEVANT FORSKNING OG LITTERATUR INNENFOR NYE- OG TRADISJONELLE MEDIER	13
4	FRA INNSAMLING TIL FREMSTILLING	17
5	EMPIRIEN	20
5.1	KOMMENTARFELT OG KOMMENTARER.....	20
5.2	PROFILER.....	22
5.2.1	<i>Profilenes aktivitetsnivå</i>	23
5.2.2	<i>Sammenligning av to uker</i>	26
5.3	EMPIRIEN TIL AVVIKSUNDERSØKELSEN.....	27
5.4	SPRÅK.....	28
5.4.1	<i>Dansk, svensk og engelsk</i>	29
5.4.2	<i>Bokmål og nynorsk</i>	30
5.4.3	<i>Språk oppsummert</i>	32
5.5	DOBBELTKOMMENTARER OG SITATER.....	33
5.6	EMPIRIEN TIL AVVIKSUNDERSØKELSEN OPPSUMMERT.....	34
6	AVVIKSUNDERSØKELSEN – BOKMÅL OG NYNORSK	36
7	BOKMÅLSKOMMENTARENE	36
7.1	SÆR- OG SAMMENSKRIVNING.....	37
7.1.1	<i>Særskrivning</i>	37
7.1.2	<i>Sammenskrivning</i>	40
7.2	ORTOGRAFI.....	43
7.2.1	<i>Dobbeltkonsonant – DK</i>	44
7.2.2	<i>Enkeltkonsonant – EK</i>	46
7.2.3	<i>Dobbeltkonsonantombytte – DKO</i>	48
7.2.4	<i>Dobbelt- og enkeltkonsonant – oppsummert</i>	49
7.2.5	<i>Vokaler</i>	50
7.2.6	<i>Konsonanter</i>	59
7.2.7	<i>Flere bokstaver</i>	65
7.3	BØYNING.....	66
7.3.1	<i>Bøyning – formavvik i substantiv og verb</i>	67
7.4	STOR OG LITEN FORBOKSTAV.....	70
7.4.1	<i>Stor forbokstav</i>	71
7.4.2	<i>Liten forbokstav</i>	72
7.5	ANNET.....	73
7.5.1	<i>Feil ord</i>	74

7.5.2	<i>Nynorskinterferens</i>	75
7.5.3	<i>Tastefeil</i>	77
7.6	SJANGERTYPISKE AVVIK	77
7.6.1	<i>Sjangertypiske – emfase</i>	80
7.6.2	<i>Sjangertypiske – forenkling</i>	82
7.6.3	<i>Sjangertypiske - kodeveksling</i>	88
7.6.4	<i>Sjangertypiske - lydforlenging</i>	90
7.6.5	<i>Sjangertypiske - tale</i>	91
7.6.6	<i>Sjangertypiske - interjeksjoner</i>	92
7.6.7	<i>Sjangertypiske avvik – oppsummert</i>	93
8	NYNORSKKOMMENTARENE	96
8.1.1	<i>Sær- og sammenskriving</i>	96
8.1.2	<i>Særskrivning</i>	97
8.1.3	<i>Sammenskriving</i>	97
8.2	ORTOGRAFI	97
8.2.1	<i>Ortografi – dobbeltkonsonant (DK)</i>	98
8.2.2	<i>Ortografi – enkeltkonsonant (EK)</i>	98
8.2.3	<i>Ortografi – vokaler</i>	99
8.2.4	<i>Ortografi – konsonanter</i>	99
8.3	BØYNING	100
8.3.1	<i>Bøyning – formavvik</i>	101
8.3.2	<i>Bøyning – genus- og klasseavvik</i>	101
8.4	STOR OG LITEN FORBOKSTAV	102
8.5	ANNET	103
8.5.1	<i>Nynorsk annet – bokmålsinterferens</i>	104
8.6	NYNORSK - SJANGERTYPISKE	106
8.6.1	<i>Sjangertypiske avvik – emfase</i>	107
8.6.2	<i>Sjangertypiske avvik - forenkling</i>	107
8.6.3	<i>Sjangertypiske avvik – tale og interjeksjoner</i>	108
8.6.4	<i>Sjangertypiske – oppsummert</i>	108
9	AVSLUTNING OG OPPSUMMERENDE TANKER FOR FREMTIDEN	110
10	LITTERATUR	113
10.1	INTERNETTLENKER:	116

1 Innledning

I Norge er det offisiell normering av rettskrivingen, men det er ikke slik at alle til enhver tid er bundet av denne normen. I prinsippet kan alle andre enn offentlig tilsatte, lærebokforfattere og skoleelever stave og bøye ord akkurat som de vil.¹ Allikevel er det nok som oftest slik at man følger normen, hvor det av ulike, ofte ideologiske grunner, velges *ikke-offisielle* former. De som skriver i kommentarfeltene hos VG er dermed ikke bundet av rettskrivingsnormene på lignende vis som skoleelever er det. Noe som kommer frem i ett av kommentarfeltene som er undersøkt i denne avhandling:

”Skrive feil???? Er det norsk tentamen, eller er det en debatt vi holder på med her??”

Profilen bak denne kommentaren reagerte på at andre profiler kommenterte skrivefeil i både artikkelen og kommentarfeltet. I denne avhandlinga møtes kommentarene i VGs nettavis som om det var en norsk tentamen, hvor nettopp skrivefeil, eller mer riktig i denne sammenhengen avvik fra den offisielle rettskrivinga registreres.

Tilbake i april 2013 organiserte NoSSink² et symposium hvor det ble fremhevet at:

«[...] vi endnu ikke har viden om præcis hvordan de nordiske sprog i de nye medier adskiller sig fra brugen af skriftsproget i de traditionelle medier (fx skoletekster, avisartikler, bøger og fysiske breve, eller om hvordan de formodede særsproglige træk i de nye medier påvirker skriftsproget i de traditionelle medier.»

Gjennom å undersøke én arena av nye medier, kommentarfelt i VGs nettavis, er denne avhandlinga et bidrag i forskningen som ønsker å vinne mer kunnskap om *hvilke måter skriftspråket innenfor denne arenaen avviker fra mer normregulerte arenaer*. Dette er et spørsmål med stor utstrekning, og det er ikke mulig å undersøke alt dette spørsmålet inneholder. Problemstillingen avgrenses dermed:

¹ Kulbrandstad 2005:63

² Nordisk Sprog og Sprogforståelse i de nye Kommunikationsformer

På hvilken måte skiller rettskrivingsavvikene i kommentarfeltet seg fra rettskrivingsavvik innenfor mer normregulerte arenaer. Et tilleggsmoment som her blir av interesse er: Hvor frekvente er de sjangertypiske rettskrivingsavvikene sammenlignet med mer tradisjonelle rettskrivingsavvik, som er mer gjenkjennelig innenfor normregulerte arenaer som for eksempel en skolekontekst.

Problemstillingen innebærer et skille mellom *sjangertypiske* og *tradisjonelle* rettskrivingsavvik. Dette vil bli gjort gjennom å sammenligne funnene i denne undersøkelsen med tidligere avviksundersøkelser utført innenfor både *nye medier* og innenfor *skolekontekstuelle* arenaer. Selv om det stadig er et ønske om å vinne mer kunnskap om språket i nye medier, så foreligger det allikevel en del forskning innenfor arenaer som begrepet nye medier rommer. NoSSSink var et forskningsnettverk som varte fra 2011 frem til 2013, hvor formålet med nettverket blant annet var å kartlegge eksisterende forskning innenfor nye medier.³ Her kommer det frem at det foreligger en del forskning på nye medier i de nordiske landene. Jeg har allikevel funnet svært lite forskning som går på rettskrivingsavvik innenfor kommentarfelt, et unntak her er Marianne Rathje (2013) som publiserte en artikkel som undersøker kommentarfeltet i den danske nettavisen ekstrabladet.dk. Dette er en dansk undersøkelse, og jeg har ikke funnet tilsvarende undersøkelser i Norge. På bakgrunn av tidligere forskning, innenfor nye- og tradisjonelle medier, sikter denne undersøkelsen mot å definere hva som er sjangertypiske- og hva som er tradisjonelle avvik blant de funnene som forekommer.

Avhandlinga er eksperimenterende, hvor en del av denne vil bære preg av en noe utradisjonell tilnærming. Hovedsakelig er en beskrivende og tabellarisk fremstilling valgt, hvor det er lagt vekt på å kvantifisere materialet som er samlet inn. Avhandlinga er strukturert på følgende måte: etter denne korte innledninga følger et kapittel som avklarer en del begrep og beskriver en del av avhandlingas fremstilling. Kapittel tre omhandler et utvalg av tidligere forskning som har vært av betydning for hvordan avvikskategoriene er opprettet. Kapittel fire er å forstå som et metodekapittel, det vil her redegjøres for fremgangsmåten gjennom undersøkelsen. Kapittel fem er en presentasjon av avhandlingas empiri, hvor det vil begrunnes hvorfor en del av denne holdes utenfor avviksundersøkelsen. Avviksundersøkelsen er avhandlingas hoveddel, denne er delt inn i kapittel seks, syv og åtte. Dette på grunn av at fremstillingen av

³ <https://dsn.dk/vi-arbejder-ogsaa-med/tidligere-projekter/NoSSinKprosjektet.pdf>

henholdsvis bokmål- og nynorskkommentarene av praktiske årsaker fremlegges hver for seg. Kategoriene blir presentert og begrunnet i avviksdelen, hvor undergrupper og tendensgrupper vil foreligge innenfor de ulike kategoriene. Disse vil her drøftes og problematiseres i tilknytning til de funnene som er gjort. Kapittel ni er avhandlingas avslutning, med noen oppsummerende tanker om hva som kan være av interesse ut ifra det som er avdekket gjennom undersøkelsen.

2 Avklaringer

I denne delen avgrenses og begrunnes begrepene som er sentrale i denne undersøkelsen. Det vil i tillegg bli redegjort for relevante deler i den videre fremstillinga.

2.1 Nye medier, datamediert kommunikasjon og kommentarfelt.

Det første begrepet som må avklares er *nye medier*, som da står i et slags motsetningsforhold til *gamle* eller *tradisjonelle medier*. I undersøkelsen er ikke disse begrepene sentrale utover det faktum at kommentarfelt er en arena innenfor nye medier. Begrepene er relative på den måten at ethvert medium i prinsippet er nytt i forhold til det eksisterende i en introduksjonsfase.⁴ Hvor, og når, et nytt medium blir et tradisjonelt medium er heller ikke alltid like lett å avgrense. Når jeg inkluderer kommentarfelt som en arena av nye medier, er dette en arena som i Norge har eksistert siden 1990-tallet, med fremveksten av nettaviser. Hvorvidt noe er nytt når det har eksistert i tiår er et åpent spørsmål. I denne sammenhengen er nye medier definert som *digitale medier*, i motsetning til *elektroniske medier*. Hvor da digitale medier igjen kan sies å være datamaskiner, nettbrett, smarttelefoner og annet utstyr koblet opp til et datanettverk.⁵ Noe som muliggjør det som faller inn under begrepet *datamediert kommunikaasjon* (DMK), som i vid betydning er all form for nettkommunikasjon. Eksempler på slik nettkommunikasjon, eller DMK, vil da være e-post, nettsamtaler (chat), sosiale medier som facebook, twitter, instagram etc. og kommentarfelt.⁶ Innenfor DMK kan man igjen skille mellom arenaer og sjangre som enten er *synkrone* eller *asynkrone*, som er en inndeling i ulike grader av *samtidighet*.⁷ E-post blir gjerne brukt som et eksempel på en asynkron sjanger, mens nettpat er eksempel på en synkron sjanger, hvor individene er *tilkople*t samtidig. Nøyaktig hvor kommentarfeltet plasserer seg på en tenkt skala er noe usikkert, her er det nok snakk om mer glidende overganger, hvor det underveis oppstår spontane samtaler i de enkelte kommentarfeltene som er synkrone, mens de enkelte kommentarfeltene som helhet er

⁴ Bastiansen (1999) i Schwebs og Otnes 2001:16

⁵ loc.cit.

⁶ op.cit., s. 222

⁷ op.cit., s. 225

asynkrone i og med at ulike individ publiserer kommentarer over flere dager, og av og til måneder og år.⁸

Som arena ser det ut til at kommentarfelt i allmennheten har et heller frynsete rykte, noe et internettsøk på <kommentarfelt/er/ene> viser. Det er ikke langt mellom negative overskrifter. Særlig i tilknytning til såkalt *netthets* og *trolling*. Et eksempel på dette er det som skjedde etter at VG (7.april 2016) publiserte en artikkel under overskriften: «Ap-Tajik vil fjerne Kongen.». I kommentarfeltet som var tilknyttet den artikkelen forekom det så mye av det Øyvind Solstad (8.04.16- ansvarlig for sosiale medier i VG) beskriver som «grove beskyldninger, hets og sjikane», at resultatet var at VG stengte ute flere brukerprofiler enn de noen gang tidligere hadde gjort. På grunn av slike fenomen var det med visse betenkeligheter kommentarfelt som arena ble valgt ut som studieobjekt. Det er allikevel, hvis man ser bort ifra innholdet i slike sjikanerende kommentarer, av interesse å undersøke hvordan språket i seg utnyttes. I september 2016 skrev Øyvind Solstad i en kommentar at VG daglig får opp mot 20 000 kommentarer på ulike sosiale plattformer. Med slike antall, er det nærliggende å tro at språkbruken innenfor slike arenaer på et eller annet tidspunkt vil påvirke den offisielle språknormeringa, og det er derfor av interesse, uavhengig av netthets og trolling, å undersøke hvordan skriftspråket utnyttes innenfor slike *uregulerte* arenaer.

2.2 Det digitale hverdagsspråket

Med *hverdagsspråket* er konnotasjonene til sosiolingvistikkenes idealobjekt, det Labov omtaler som *the vernacular* eller *casual speech*,⁹ nærliggende. Sammenligningen er relevant på den måten at der hvor man innenfor talemålsforskninga gjerne har sett på det uformelle hverdagstalemålet som idealet for studiet av hvordan mennesker snakker i *naturlige* samtalesituasjoner, så er det formålet med denne undersøkelsen å undersøke hvordan individene i kommentarfeltet *skriver* i uformelle, om enn ikke naturlige, situasjoner. Nøyaktig hva som skal være en *unaturlig* skrive-/ samtalesituasjon er noe usikkert, men det kan settes i sammenheng med det som omtales som *observatørens paradoks*, som er et tilfelle av at «man ønsker å finne ut hvordan folk snakker når de ikke er under systematisk observasjon og overvåkning av en forsker, og den beste måten vi kan innhente slike data på, er gjennom

⁸ I et kommentarfelt på vg.no var det publisert kommentarer i 2013 og 2016.

⁹ Mæhlum, Akselberg, Røyneland og Sandøy 2008:83,129

systematisk observasjon.»¹⁰ Sammenligningen blir da den at innenfor *normregulerte* arenaer, som en skolekontekst vil være et eksempel på, så vil man i større grad være i et *rettskrivingsmodus*, enn innenfor, i dette tilfellet, kommentarfelt. På samme måte som forskeren i en observasjonssituasjon kan påvirke det egentlige talemålet til en informant, vil en skoleeksamen påvirke den samme informantens skriftspråk. Dette er åpenbart noe satt på spissen, og det er også omstridt hvorvidt man kan hevde et *egentlig* og *genuint* talemål.¹¹

Tanken bak begrepet *det digitale hverdagspråket* er, i tillegg til å definere sjangertypiske avvik, å undersøke hvorvidt dette er et skriftspråk som tenderer mot talespråket, på den måten at de sjangertypiske avvikene gir skriftspråket innenfor denne arenaen et muntlig preg, hvor det i forlengelsen er mulig å snakke om en egen –lekt, en *medialekt*. Hjarvard (2004) setter medialekt i sammenheng med dialekter og sosiolekter:

«Hvor sprogforskere hidtil har fokusert på de sproglige kendetegn, der knytter sig til sprogbrugernes geografiske herkomst (dialekter) og sociologiske kendetegn som klasse eller uddannelsesniveau (sociolekter), må en analyse af et medialiseret samfunds sprogbrug i stigende grad medtænke de sprogformer, der knytter sig til specifikke medier. Disse vil jeg kalde *medialekter*. Der er endvidere et samspil mellem engelsk og medialekter, idet engelsk i særlig grad påvirker de mediespecifikke sprogformer.»¹²

Et tillegg til problemstillingen blir dermed hvorvidt rettskrivingsavvikene, først og fremst de sjangertypiske, tenderer mot noe som kan omtales som en skriftspråklig dialekt, en *medialekt*.

2.3 Avvik eller skrivefeil?

Et viktig skille i denne avhandlinga er skillet mellom *skrivefeil* og *rettskrivingsavvik*. Dette er begrep som ofte er diskutert i ulike undersøkelser, hvor konklusjonen da ofte er ulik, da avhengig av de ulike undersøkelsenes formål. Tislevoll (1998) bruker begrepene om hverandre, mens for eksempel Melby (2005) bevisst bruker *avvik*. Geirr Wiggen (1982) viser

¹⁰ op.cit., s. 82

¹¹ loc.cit.

¹² Hjarvard 2004:75

hvor problematisk forholdet mellom begrepene kan være når det kommer til avvik som sammenfaller med talemålet.¹³

Det gjennomgående prinsippet i denne avhandlinga er at det *ikke foreligger noen feil* i materialet som ligger til grunn for undersøkelsen. All den tid dette er en arena som ikke er underlagt offisiell rettskriving, er det problematisk å hevde at noe er feil. At noe derimot *oppfattes* som feil av enkelte profiler forekommer, det hender i enkelte kommentarer at språket i seg selv blir en del av diskusjonen, i noe som kan minne om språklige korrekser. På denne måten kan det hende at det innenfor kommentarfeltet er mulig å avdekke enkelte språknormer som er i spill, hvor disse kan komme til syne både implisitt og eksplisitt, enten gjennom sjangertypiske avvik eller i de tilfellene hvor språkbruken selv blir en del av diskusjonen. Dette utgjør på ingen måte noen autoriserte normer, og rettferdiggjør ikke å karakterisere disse som feil.

Et annet viktig skille i denne sammenhengen går mellom det som kan karakteriseres som utføringsfeil og kompetanse-/ kunnskapsfeil. Dette er et skille som klargjøres i en rekke undersøkelser, for eksempel (Melby 2005:10), Johnsen (2009:21f) og Engelstad (2009:27). Prinsippet er her da at det er en vesensforskjell i feiltypene, hvor utføringsfeil er av typen slurve-/ tastefeil, som kan tilskrives *uhell* i skriveprosessen, mens kunnskapsfeilene da er de *egentlige* skrivefeilene, og som naturlig nok får mest oppmerksomhet i undersøkelser innenfor skolen. Dette skille er også noe problematisk i kommentarfeltene, all den tid det som man innenfor en skolekontekst gjerne ser på som kunnskapsfeil, like gjerne, og i mange tilfeller sannsynligvis, er bevisste avvik innenfor kommentarfeltene, f.eks. tilfeller av vokalombytter.

I tillegg kan en del av de tradisjonelle kunnskapsfeilene være resultat av at profilene ”gir blaffen” i hvordan ordene bokstaveres. Skillet mellom kunnskaps- og utføringsfeil er ikke like tydelig i kommentarfeltet, noe som igjen begrunner hvorfor det er *rettskrivingsavvik* som benyttes. Når det er sagt, begrepene er ikke fraværende i undersøkelsen, men det er ikke et inndelingsprinsipp, men blir mer brukt for å nyansere og begrunne deler av funnene i de ulike underkategoriene. Jeg sorterer dermed ikke et avvik til den ene eller andre kategorien med begrunnelse i at det er en kompetansefeil.

Å skrive *rettskrivingsavvik* eller *avvikende sammenlignet med den offisielle rettskrivinga* hver gang slike fenomen omtales vil kreve for mye plass, i det følgende er det derfor *avvik*, *avvikende* eller andre former av ordet benyttes, men hvor da bruken av ordet implisitt inneholder overnevnte betingelser. Feil brukes nødvendig, men der hvor det er annen

¹³ I Johnsen 2009:8

litteratur som omtales, og hvor denne litteraturen benytter feil er det naturlig at dette også brukes her.

2.4 Individene bak kommentarene

I kommentarfeltene til VG er det slik at man må publisere under fullt navn gjennom *facebook comments*, noe som innebærer at det er mulig å se hvorvidt det er menn eller kvinner som publiserer kommentarer, en del av brukerne har også vedlagt informasjon og bilde i tilknytning til navnet, noe som gjør at man kan legge til flere variabler i en undersøkelse som denne. Hvorvidt denne informasjonen stemmer overens med de som faktisk publiserer kommentarer bak disse brukernavnene, bildene og informasjonen kan man ikke være helt sikker på. Det er på bakgrunn av dette registrert ulike brukernavn og hvorvidt disse kan sorteres til kjønn. I undersøkelsen blir alle individene omtalt som *profiler*, hvor det i de ulike kategoriene og i oversikten over hele datamaterialet som ligger til grunn for undersøkelsen, vil foreligge en systematisering til henholdsvis *menn* og *kvinner*. Denne systematiseringen er da en sortering basert på mannlige og kvinnelige profilnavn, samt den informasjonen som ligger som en offentlig del av brukerne i de tilfellene hvor et kjønnsnøytralt profilnavn foreligger. Det var ikke alle profilene som enten hadde et navn eller informasjon som gjorde denne sorteringen mulig, disse er derfor sortert under *ukjent*. Det er kun i oversikten over materialet samlet sett, og innad i kategoriene kjønn systematiseres.

2.5 Sitater og forkortelser i avhandlinga

Det vil underveis forekomme ulike eksempelord og utdrag fra kommentarene, på samme tid er det tilfeller hvor annen litteratur blir sitert. Følgende er å bemerke om hvordan dette fremlegges i avhandlinga:

Eksempelord som har avvikende form markers med (*), f.eks. *pinelig, mens den korrekte formen, der hvor denne vises sammen med avviket forekommer umiddelbart etter avviket i <vinkelparentes>, f.eks. *pinelig <pinlig>.

Det er for øvrig innenfor de enkelte kategoriene og undergruppene valgt å fjerne avvik som ikke sorterer til den aktuelle kategorien eller –gruppen.

Der hvor det er utdrag fra kommentarer vil disse stå mellom ”hermetegn”, hvor det vil foreligge en tallkode i parentes foran utdraget, f.eks.

(98-4938-213): ”HERREGUD, DETTE ER JO HELT SJUKT!!” Tallkoden refererer her til en bestemt kommentar, kommentarene er registrert i et register hvor hver kommentar har et unikt nummer. Utdragene som brukes vil, i motsetning til eksempelordene, være nøyaktige gjengivelser slik de foreligger i kommentarene. Der hvor det er utelatt deler av kommentaren vil dette markeres med hakeparentes og ellipse, slik: [...].

Der hvor det foreligger andre sitater, som ikke er hentet fra kommentarfeltet vil disse stå mellom «vinkelanførselstegn», hvor henvisningen til litteraturen markeres enten i parentes (navn XXXX:XX) eller med fotnote.¹⁴ Det er valgt å plassere fotnotene nederst på den siden sitatene forekommer, kontra det å sortere alle til slutt. Selv om dette kan forstyrre fremstillingen på de ulike sidene, så finner jeg det mer praktisk å kunne forholde seg til den samme siden hvor sitatet foreligger, enn at man må drive å bla frem og tilbake.

Det vil forekomme en del forkortelser underveis i avhandlinga, hvor de fleste er i tilknytning til tabeller. Der hvor disse er å finne under «vanlige forkortelser» i *Språkregler* (1998:108) vil disse benyttes, mens det i andre tilfeller vil følge det som står under «allment» (Op.cit.). Det er utover dette en del tabeller, som av plasshensyn, inneholder forkortelser hvor det kun er én bokstav som står, men disse er i alle tilfellene presentert i tidligere tabeller, slik at det entydig kommer frem hva den aktuelle bokstaven står for.

2.6 Det norske skriftspråket eller de norske skriftspråkene?

Svaret på spørsmålet har ideologiske implikasjoner. Dette vil bli drøftet mer inngående i kapittelet *empirien til avviksundersøkelsen*, og blir bare kort berørt her. I denne avhandlinga er det *det norske skriftspråket* som blir brukt, hvor begrepet her inneholder bokmål og

¹⁴ Slik som dette.

nynorsk. Det er i undersøkelsen registrert kommentarer som sorterer til begge målformene, selv om det forekommer klart flest bokmålskommentarer, noe som i seg selv ikke er så overraskende i og med at VG er, som ansvarlig redaktør Torry Pedersen sier i et intervju: «ei rikssavis og vår offisielle språknorm er moderat bokmål.»¹⁵ Begge målformene er undersøkt innenfor de samme kategoriene, med enkelte målforminterne forskjeller. Av praktiske hensyn blir bokmål- og nynorskkommentarene redegjort for hver for seg, selv om det finnes gode argumenter for å ikke opprettholde en slik todeling. Noe som blir drøftet i det omtalte kapittelet.

¹⁵ framtida.no (16.02.16) <http://framtida.no/articles/roe-isaksen-for-lite-nynorsk-i-riksmedia#.WQsZ-VLJJZo>

3 Relevant forskning og litteratur innenfor nye- og tradisjonelle medier

Dette kapittelet inneholder forskning og annen litteratur innenfor nye medier, så vel som innenfor mer tradisjonelle arenaer, som er av relevant betydning for hvilke kategorier som opprettes i denne avhandlinga og som funnene her blir sammenlignet opp mot.

Formålet med avhandlinga ble i problemstillingen avgrenset til å undersøke på *hvilken måte avvikene i kommentarfeltene skiller seg fra avvik innenfor mer normregulerte arenaer*. Dermed er det av stor betydning hva som kan kategoriseres som henholdsvis *sjangertypiske* og *tradisjonelle* avvik.

I innledningen ble forskningsnettverket NoSSinK omtalt, dette var et prosjekt som varte fra 2011 til 2013, hvor et formål var å kartlegge eksisterende forskning av språk innenfor nye medier. I en nettverksrapport listes det opp fire sentrale punkter:¹⁶ (min oversettelse)

1. Tilgjengelighet og sammenlignbarhet (ny forskning bør være av en slik karakter et den er lett tilgjengelig og sammenlignbar).
2. Hvilke språktrekk skal undersøkes?
3. Hvilke tekster som skal undersøkes, f.eks. sosiale medier som facebook og twitter, blogger, tekstmeldinger eller nettpat. Og hvilke tekster disse igjen må sammenlignes med.
4. Rettighetsproblemer med tanke på innsamling av empiri fra slike arenaer.

Her er det først og fremst *hvilke språktrekk som skal undersøkes* som er av interesse, samtidig fører rettighetsproblematikken med seg viktige spørsmål. Disse blir drøftet i neste kapittel. Punkt 1. på listen vil bør alltid være en målsetning, at en undersøkelse er så gjennomiktig og etterprøvbar som mulig. I og med at fremstillingen i denne avhandlinga, samt enkelte kategorier og undergruppers innhold, er noe utradisjonell er det lagt stor vekt på å være så detaljert som mulig i beskrivelser av fremgangsmåte, kategorier og inndeling av undergrupper, dette er også noe som blir drøftet i neste kapittel.

¹⁶ <https://dsn.dk/vi-arbejder-ogsa-med/tidligere-projekter/NoSSinKprojektet.pdf>

I rapporten er noe av det som fremheves som interessante språklige trekk innenfor nye medier forkortelser, ofte av engelsk opprinnelse, som f.eks. <lol>, <OMG> for <laughing out loud> og <oh my God>. Den første varianten, <lol>, har for øvrig den norske ekvivalenten <ler-og-ler>, selv om opprinnelsen er engelsk. I tillegg blir en del andre forkortelser nevnt som interessante, felles for slike avvik er at de innebærer en økonomisering av det språklige uttrykket, som er noe av det som særpreger «[s]pråket i de dialogiske sjangrene [...] især sms og chat¹⁷». Ander trekk nettverksrapporten til NoSSink omtaler er uvanlig bruk av bokstavkombinasjoner, nærmest lydhermende, f.eks. *oxo for <også>.¹⁸ Bruk av store bokstaver og gjentakelser av bokstaver ses også som sjangertrekk i nettverksrapporten.

Det foreligger en del forskning på norsk, men jeg har ikke funnet noen som retter seg spesifikt mot kommentarfelt. Det vil si, Haugseth (2015) gjør en *innholdsundersøkelse* av kommentarfelt under tittelen *Trolling eller seriøs debatt*. Problemstillingen for undersøkelsen er «Hvilken demokratisk verdi har nettavisens kommentarfelt som arena for samfunnsdebatt?»¹⁹ Denne faller litt utenfor det som er denne avhandlings siktemål. I det norske materialet som er rettet mot det som ligner på problemstillingen for min undersøkelse, sjangertypiske språkavvik, ser det ut til å være innenfor andre sjangre hovedvekten av forskningen ligger. En undersøkelse som derimot er av særlig interesse her er Rathje (2013): «”sku allgevel ha købt penis forlænger creme :-)”». Afvigelser fra rettskrivningsnormen i kommentarfeltet på ekstrabladet.dk”». Som sjanger blir kommentarfeltet her sett i sammenheng med leserbrev, på den måten at det er parallellt til det å «give sin mening til kende om det som står i avisen, og om de andre læserbreve, dvs. de andre kommentarer.»²⁰ Samtidig er det da her likhetene stopper, hovedsakelig begrunnet i at kommentarfeltet er et elektronisk medium, hvor det ikke foregår noen redaksjonelle redigeringer.²¹ Rathje foretok en innsamling over 2 måneder, hvor hun da endte opp med 145 kommentarfelt, som inneholdt 6153 kommentarer. Artikkelen som her omtales er en pilotundersøkelse av dette materialet, hvor 7 kommentarfelt, med tilsammen 186 kommentarer, ble undersøkt. Også Rathje problematiserer bruken av feil som begrep i tilknytning til kommentarfelt: «Når der ikke er brugt betegnelsen ”fejl”, skyldes det for det første at der ikke nødvendigvis

¹⁷ Lie 2011:45

¹⁸ *oxo blir her definert som sjangertypisk, selv om Melby (2005:88) finner formen innenfor en skolekontekst.

¹⁹ Haugseth 2015:3

²⁰ Rathje 2013:334

²¹ Dette kan for øvrig diskuteres, all den tid der innenfor kommentarfeltene, i hvert fall hos VG, foregår moderering av kommentarene, på den måten at VG «fjerner automatisk kommentarer med obskøne ord, definert av [...] moderatorer.» (<http://www.vg.no/informasjon/moderering/>)

er tale om ”fejl” i den kontekst afvigelsen er skrevet i, nemlig kommentarfelter på internettet.»²²

Rathjes definisjon av «afvigelser fra rettskrivningsnormen» sammenfaller med det jeg omtalte i kapittel 2, men hun går i sin undersøkelse enda lenger enn det jeg gjør i denne når det kommer til *hvilke* avvik som registreres. I hennes undersøkelse dekker dette «staveformer, tegnsætningsbruk og layout» som avviker fra rettskrivningsnormen. Avvikene i Rath Jes undersøkelse sorteres i første omgang etter «hvilken type språklig avsigelse der er tale om [...]»²³ Deretter gjør hun to inndelinger hvor avvikene sorteres etter profilers *bevissthet* og *kompetanse*. Hos Rath-er svarer kompetansefeil til kunnskapsfeil eller *tilbakevendende feil*, men Rath-er sorterer avvikene inn under hvorvidt de som produserer dem gjør dette *bevisst* eller *ubevisst* og om profilen kan antas å ha kompetanse til å korrigere feilen eller ikke. Hun bruker betegnelsen *ubevisst* fordi denne «sætter fokus på skribenten i produksjonsøjeblikket ikke på hvordan han/hun ville handle i en fremtidig situasjon.»²⁴ Avvikene i Rathjes undersøkelse er dermed av følgende typer (med antall avvik og % i parentes): *ubevisst – uten kompetanse* (203-34 %), *ubevisst – med kompetanse* (79-13 %), *bevisst – med kompetanse* (212-35 %) og *bevisst – uten kompetanse* (111-18 %).²⁵ Av de ulike typene er det avvikene som er *bevisst med kompetanse* som kan sies å være de sjangertypiske, noe disse sorterer under i min undersøkelse. Rathje finner det hun omtaler som et høyt antall avvik i undersøkelsen sammenlignet med tidligere studier innenfor «regulerte tekster som skolestile.», hvor hun konstaterer at det forekommer avvik som kan tilskrives sjangeren og avvik som ikke skyldes sjangeren. De språktrekkene Rathje sorterer under bevisste med kompetanse er definert som *emfase, lydforlenging, manglende stor forbokstav, manglende sluttpunktum/punktum mellom setninger/ved tall, forkortelser og lydetterligning og smileyer*.

Dette var som sagt en pilotundersøkelse, og jeg har, dessverre, ikke sett at hele materialet til Rathje er publisert i ettertid. I min undersøkelse er det dermed en del paralleller til Rathje, men en del av avvikene hun registrerer utgjør ikke en del av denne undersøkelsen, samtidig som enkelte av avvikstypene Rathje sorterer som bevisste med kompetanse, som slik den er definert svarer til kategorien sjangertypiske i min undersøkelse, sorteres ikke slik her.

Utover Rathjes pilotundersøkelse har *Det digitale språket som* «forsøker å vise hvordan bruk

²² Rathje 2013:338

²³ op.cit., s. 346

²⁴ loc.cit.

²⁵ op.cit., s. 349

av Internett – og mobiltelefonene – har skapt nye sjangrer – og nye språklige uttrykksformer. [...] i tillegg [til å] si litt om de sjangrene eller teksttypene [som] finne[s] på nettet.»²⁶ motivert en del av min undersøkelse. I denne boka blir en del av det som særpreger språket i *dialogiske* sjangre redegjort for, da med utgangspunkt i en rekke tidligere studier. Også her fremheves ulike former for forkortelser, især innenfor sms og nettprat. På bakgrunn av at ulike former for forkortelse ser ut til å være noe som gjentar seg, utgjør dette en relevant del av min avhandling. Enkelte av disse er ikke nødvendigvis sjangertypiske, f.eks. er det noe som omtales som «utelatelser/forenklinger som følge av «ubestemt for bestemt form»²⁷ Hvordan de ulike formene for forenkling sorteres er noe forskjellig, det som derimot ser ut til å være sikkert er at ulike former for forenkling er sjangertypiske trekk på tvers av sjangrene innenfor nye medier. En del av som sagt ikke like entydige når det kommer til å sortere under sjangertypiske avvik, noe som blir drøftet innenfor de enkelte kategoriene.

Tilbake til nettverksrapporten til NoSSink, så mener man her at undersøkelser bør omfatte språktrekk som er karakteristiske for språkbruken innenfor nye medier, men at man ikke bør begrense seg til dem. I tillegg var det et spørsmål om hvilke tekster man skulle sammenligne med. Rathje sammenlignet med «regulerte tekster som skolestile». Innenfor norsk forskning er et flertall av avviksundersøkelsene foretatt innenfor en skolekontekst.²⁸ Dermed er det også innenfor denne konteksten sammenligningsgrunnlaget for denne avhandlinga finner sted. En antagelse om at det i kommentarfeltene til VG stort sett vil være profiler over en viss alder gjorde at jeg fortrinnsvis ønsket studier av noe eldre informanter enn grunnskoleelever. Det er flere studier som er relevante her, men særlig «Slik skriver vokselevnene» av Gunnar Falck Engelstad (2009) vil bli benyttet som sammenligningsgrunnlag. For det første så er alderssegmentet på dem som skriver i kommentarfelt trolig nærmere informantgruppen til Engelstad, som er fra 20 til 40+, enn for eksempel innenfor grunnskolen. For det andre er undersøkelsen hans systematisert etter klare «fokuskategorier» som i flere tilfeller er sammenlignbare med funn i kommentarfeltene, selvfølgelig med enkelte forbehold, som naturligvis vil bli tatt opp underveis.

²⁶ Lie 2011:5 (Til forveksling lik tittelen på denne avhandlinga)

²⁷ op.cit., s. 75

²⁸ Noe som kommer frem av f.eks. Randi Johnsen (2009)

4 Fra innsamling til fremstilling

Dette kapittelet er avhandlingas metodedel, og er en redegjørelse over de valg og tilnærminger som ligger til grunn for denne avhandling, mer enn en diskusjon av metodene som sådan. I all hovedsak bærer metodevalg og fremstilling preg av å være kvantitativ, men nå er det ikke sånn at spørsmålet om metode er et enten-eller-spørsmål. I Mæhlum (1992:105f) er det fremstilt to «idealtypiske» skjemaer over henholdsvis kvalitative og kvantitative metoder i «både observasjons- og innsamlingsfasen [og under] analyse/fortolkning/framstilling av data». Tatt en slik *idealisering* i betraktning er sluttresultatet i denne avhandlinga gjenspeilet i en metodisk triangulering, hvor innsamlingsfasen bærer preg av «få opplysninger om mange undersøkelsesenheter, [men samtidig med] interesser for det særegne og unike, i tillegg til det mer ordinære» (op.cit.). Når det kom til selve analysearbeidet, og fremstillingen som foreligger i denne avhandlinga, er også dette et resultat av såkalt metodetriangulering, hvor det stadig forekommer «illustrasjoner ved hjelp av sitater, [samt en rekke tabeller]» (op.cit.)

Kapittelet er her en kronologisk fremstilling, på den måten at det i prinsippet er en beskrivelse av prosessen som startet da kommentarfelt som arena ble valgt som studieobjekt.

En betingelse for valg av nettavis var at den var tilgjengelig for flest mulig, på den måten at artiklene ikke lå bak en betalingsmur, eller at det var en lokalavis som, trolig, ville ha begrenset omfanget av kommentarer. Valget var tidlig da enten VG eller Dagbladet, at det ble VG er hovedsakelig av to grunner. For det første er det slik at man i VGs nettavis må publisere under fullt navn, mens det hos Dagbladet var mulig å være anonym. Fordelen med at profilene publiserer under fullt navn er at det her, som er en antagelse, ikke vil forekomme netthets og trolling. En annen fordel i denne undersøkelsen er at dette gjorde det mulig å undersøke hvorvidt dette var en arena som var likestilt når det kom til kjønnsfordeling. Den andre grunnen, som i prinsippet avgjorde valget av seg selv, var at Dagbladet valgte å stenge ned kommentarfeltfunksjonen i nettavisen sin i løpet av innsamlingsperioden.

Når det kom til hvor mange kommentarfelt som skulle undersøkes og over hvor lang periode innsamlingen skulle foregå var det flere ulike tilnærminger som ble vurdert. Rathje (2013) foretok innsamlingen av sitt material over flere uker, gjennom å velge vilkårlige

kommentarfelt hver dag.²⁹ Jeg valgte å la VG stå for utvelgelsen gjennom å ta utgangspunkt i de artiklene de publiserte lenker til på facebookside sin. Hvor det da ble valgt å samle inn ”alle” kommentarfeltene som VG la ut lenker til i løpet av en tilfeldig valgt uke. At det ble valgt å gjennomføre hele innsamlingen i løpet av en uke var for å undersøke hvorvidt dette var en arena hvor det var sporadiske kommentarer, eller om det var en arena hvor de samme profilene gikk igjen. Nå ble for så vidt også alle artiklene som VG la ut lenker til undersøkt, men en del av disse er av tre grunner ikke med i denne undersøkelsen. For det første var det ikke alle artiklene som hadde et åpent kommentarfelt, i tillegg var det i enkelte kommentarfelt ikke publisert kommentarer på innsamlingstidspunktet. Den siste avgrensinga var at det kun var artikler som førte til nettavisen, hvor da vg.no var en del av adressenavnet, noe som innebærer at VG-tilknyttede nettsider som f.eks. godt.no, minmote.no og e24.no ikke ble samlet inn. Måten innsamlingen ble gjort på var å velge ei tilfeldig uke, hvor innsamlingen startet på tirsdagen gjennom å samle inn alle kommentarfeltene som var tilknyttet artikler VG hadde lenket til på facebookside sin. Slik foregikk innsamlingen gjennom hele uka, hvor det hver dag ble samlet inn alle kommentarfelt fra foregående dag.

I forrige kapittel var jeg inne på rettighetsproblematikken og før det på de etiske utfordringene som ligger i å samle inn kommentarer. All den tid dette er kommentarer som er offentlig publisert så kan det forsvares å samle inn slike data, en forutsetning er jo selvfølgelig at profilene anonymiseres. Det er også et spørsmål om opphavsrett, Rathje er i sin undersøkelse inne på juridiske begrensninger vedrørende det å laste ned kommentarene direkte.³⁰ En løsning på dette er å bygge opp et korpus gjennom egne dokumenter, uten at man foretar en elektronisk nedlastning. Alle kommentarene som er samlet inn i løpet av denne undersøkelsen er først ført over i et word-dokument, som videre er skrevet ut, slik at det foreligger et fysisk korpus som registreringen og eventuelle siteringer er tatt fra. Hver kommentar er gjennomgått og ført inn i ei excel-fil, hvor selve registreringen av avvikene foregikk. Totalt ble det samlet inn kommentarer fra 107 ulike kommentarfelt, hvor det til sammen var publisert 5138 kommentarer, empirien blir mer utførlig presentert i neste kapittel. Hver kommentar er gitt sitt eget unike nummer, som er det nummeret som foreligger i parentes i de utdragene som i avhandlinga blir brukt.

²⁹ Rathje 2013:338

³⁰ loc.cit.

Selve avviksregistreringa er foretatt over flere etapper. I og med at det ble et relativt stort omfang på det innsamlede materialet, ble avvikene i første omgang sortert til seks hovedkategorier. Disse bygger på en del av det som ble nevnt i forrige kapittel, og det var særlig i tilknytning til hva som skulle sorteres til kategorien sjangertypiske avvik som var av betydning. I tillegg var fokusgruppene i Engelstads (2009) undersøkelse en faktor i opprettelsen av kategoriene. Som nevnt i forrige kapittel er det ikke alle avvik som er undersøkt, men rettskrivingsavvik, hvor da denne er avgrenset til det som foreligger i kommentarene. Dette vil si at det først og fremst er på ordnivå denne undersøkelsen finner sted, og da i de ordene som faktisk foreligger. Det registreres ikke avvik i tilfeller hvor det f.eks. har falt bort et ord i setningen, som gjør setningen som helhet ufullstendig, selv om dette i prinsippet også kan være tilfeller av forenkling.³¹ Tegnsetting som kategori er heller ikke en del av undersøkelsen, det vil at det ikke registreres avvik i f.eks. tillagt eller bortfall av punktum, komma eller andre tegn. Selv om tegnsetting på denne måten ikke er en del av undersøkelsen, så er det innenfor kategorien *stor og liten forbokstav* av betydning hvorvidt det foreligger punktum eller ikke, på samme måte som avvikende bruk av bindestrek registreres i kategorien *sær- og sammenskrivingsavvik*. Og selv om tilfellene med bortfalt ord ikke registreres innenfor en egen kategori, så spiller setningen som sådan en rolle innenfor kategorien *bøyning*. Bøyningskategorien er for så vidt også den kategorien som muligens har den mest utradisjonelle tilnærmingen i avviksundersøkelsen, men dette vil bli redegjort for innenfor avviksundersøkelsen under kategorien.

Enkelte av kategoriene er her introdusert, det er totalt seks kategorier, hvor det innenfor disse er et ulikt antall undergrupper, hvor det i disse igjen forekommer enkelte *tendensgrupper*.

De seks kategoriene er:

Sær- og sammenskrivingsavvik, ortografi, bøyning, stor og liten forbokstav, annet og sjangertypiske avvik.

Disse kategoriene inneholder da et ulikt antall undergrupper og enkelte tendensgrupper. Kategorien er her presentert, og disse vil, sammen med undergruppene, bli drøftet og problematisert underveis i avviksdelen.

³¹ Segerstad 2002:225, Lie 2011:75

5 Empirien

Denne delen presenterer hele empirien som er samlet inn i løpet av en uke i VGs kommentarfelt. I det følgende er det en del av dette som av ulike grunner ikke er en del av avviksundersøkelsen. Dette vil bli begrunnet og trukket ut av materialet i det følgende.

5.1 Kommentarfelt og kommentarer

Totalt 107 kommentarfelt ble samlet inn, disse fordeler seg gjennom uke på følgende måte.

Tabell 1, kommentarfelt og kommentarer - hele uka.

Ukedag	mandag	tirsdag	onsdag	torsdag	fredag	lørdag	søndag	Totalt
Kommentarfelt	16	19	19	20	17	6	10	107
Kommentarer	882	1337	758	1010	729	241	181	5138

Når man følger lenkene fra VGs facebookside over til nettavisen deres, så ligger det i nettadressen en slags kategorisering av artiklene, noe som i dette tilfellet gir seks kategorier: *forbruker*, *innenriks*, *meninger*, *rampelys*, *sport* og *utenriks*. Dette er relativt vide kategorier, og man kunne nok ha snevret dem enda mer inn. Kategoriene *innenriks* og *utenriks* er i mange tilfeller overlappende hvis man ser på innholdet i artiklene, for eksempel så er artikler relatert til innvandring, flyktninger og asylpolitikk plassert i begge kategoriene. Hvis man, med slike forbehold, allikevel legger VGs kategorisering til grunn fordeler kommentarfeltene og kommentarene seg slik på de ulike kategoriene:

Tabell 2, kommentarfelt og kategorier.

	Forbruker	Innenriks	Meninger	Rampelys	Sport	Utenriks
Kommentarfelt	4	35	3	27	25	13
Kommentarer	215	3310	197	425	480	511
Snitt per felt	53,75	94,57	65,66	15,74	19,2	39,31

Innenriks er den kategorien som inneholder flest lenker fra VG, flest publiserte kommentarer og det høyeste gjennomsnittstallet for antall kommentarer per kategori. I en undersøkelse fra 2015 utført av Elisabeth Berg Skaug finner hun at «[...] innenriks er en kategori som er mye representert både på listen over de 140 mest delte sakene til Thi Do og på listen over de 15 sakene med størst reach i min kartleggingsperiode.»³²

Tabellen over alle ukedagene viser at det i snitt er ca. 48 kommentarer per kommentarfelt, men hvor mange kommentarer som faktisk er publisert i de enkelte kommentarfeltene varierer i stor grad. I løpet av den undersøkte uka var det seks kommentarfelt som inneholdt én kommentar, mens det kommentarfeltet med flest kommentarer inneholdt 589 kommentarer på innsamlingstidspunktet. Tabellen på neste side viser nøyaktig hvordan de 5138 kommentarene fordeler seg på de ulike kommentarfeltene, samt hvilke kategorier de enkelte kommentarfeltene sorteres under. Her er kommentarfeltene nummerert i de hvite kolonnene, hvor bokstavene er forkortelser for de seks kategoriene, *(f)orbruker*, *(i)nnenriks*, *(m)eninger*, *(r)ampelys*, *(s)port* og *(u)tenriks*. Antall publiserte kommentarer i hvert kommentarfelt er plassert i den skyggelagte kolonnen til høyre for respektive kommentarfelt.

³² Skaug 2015:16. «Reach er et tall som gir den sammenlagte verdien av antall delinger, likerklipp, kommentarer og antall som har klikket på artikkelen via Facebook-lenken»

Tabell 3, kommentarer per kommentarfelt med kategorier.

-felt	kom.	-felt	kom.	-felt	kom.	-felt	kom.	-felt	kom.
1-U	9	23-I	38	45-U	32	66-F	118	87-I	7
2-S	16	24-M	14	46-S	2	67-U	10	88-I	32
3-R	13	25-R	8	47-S	32	68-R	25	89-I	52
4-M	10	26-I	3	48-R	14	69-S	20	90-F	16
5-U	14	27-I	54	49-I	20	70-U	37	91-S	8
6-I	172	28-R	18	50-I	50	71-R	3	92-S	40
7-I	1	29-I	589	51-R	6	72-F	24	93-I	23
8-R	11	30-S	6	52-I	244	73-R	30	94-R	4
9-I	315	31-R	4	53-R	5	74-I	21	95-S	26
10-S	140	32-S	1	54-I	73	75-I	13	96-I	119
11-S	1	33-I	24	55-U	9	76-I	311	97-S	29
12-S	24	34-I	249	56-U	7	77-F	57	98-S	7
13-R	50	35-R	17	57-I	171	78-I	9	99-R	19
14-S	55	36-S	3	58-I	41	79-I	159	100-S	4
15-R	29	37-I	2	59-R	23	80-U	17	101-S	12
16-S	22	38-S	1	60-R	38	81-R	24	102-S	15
17-I	53	39-I	35	61-I	197	82-R	1	103-I	92
18-R	6	40-U	19	62-I	15	83-S	4	104-R	22
19-I	7	41-I	40	63-U	40	84-S	5	105-S	5
20-U	212	42-U	50	64-R	8	85-R	12	106-R	1
21-R	32	43-U	55	65-M	173	86-S	2	107-I	4
22-R	2	44-I	75						

5.2 Profiler

Personene bak kommentarene blir som sagt omtalt som profiler. I løpet av den innsamlede uka er det altså publisert 5138 kommentarene, disse er fordelt på 2398 ulike profilnavn som har publisert én eller flere kommentarer. Basert på profilnavnet og den offentlige informasjonen de ulike profilene opererer med er de ulike profilene plassert i henholdsvis

mannlige og kvinnelige profilkategorier. Det er noen tilfeller hvor hverken navn eller tilgjengelig informasjon gjør at jeg entydig kan plassere disse til en av kategoriene, derfor står jeg igjen med 6 kommentarer fordelt på 4 profiler hvor kjønn ikke kan redegjøres for.

Tabell 4, oversikt profiler.

	Menn	Kvinner	Ukjent	Totalt
Profiler	2014	380	4	2398
Kommentarer	4295	837	6	5138

Denne oversikten viser at det er et klart flertall av mannlige profilnavn, noe som gjorde at jeg ca. et halvt år senere foretok en nøyaktig lik innsamling, med et ønske om å finne ut hvorvidt dette er en tendens eller om det muligens var mer tilfeldig at jeg hadde valgt ei uke som viste seg å være så mannsdominert. Det viste seg at begge ukene hadde et klart flertall av mannlige profilnavn, noe sammenligningen avslutningsvis i kapittelet viser.

5.2.1 Profilenes aktivitetsnivå.

Antall kommentarer og profiler gir et gjennomsnitt på cirka 2,14 kommentarer per profil. Det er allikevel store forskjeller når det kommer til hvor mange kommentarer den enkelte profil har skrevet. Den profilen med flest har publisert 72 kommentarer, mens det er en rekke profiler som har publisert kun én kommentar. Tabellen under viser dette og beskriver i detalj hvor mange kommentarer de ulike profilene har publisert.

Tabell 5, kommentarer fordelt på profiler.

Ant. kom	Ant. profil	M	K	U	Tot kom.
72	1	0	1	0	72
39	1	1	0	0	39
34	2	2	0	0	68
27	2	2	0	0	54
25	1	1	0	0	25
23	2	1	1	0	46
19	3	2	1	0	57
17	1	1	0	0	17
16	2	1	1	0	32
15	5	3	2	0	75
14	4	4	0	0	56
13	6	4	2	0	78
12	8	8	0	0	96
11	6	6	0	0	66
10	14	12	2	0	140
9	11	9	2	0	99
8	23	22	1	0	184
7	24	20	4	0	168
6	45	34	9	0	270
5	55	42	13	0	275
4	93	85	8	0	372
3	180	163	17	0	540
2	400	340	58	2	800
1	1509	1249	258	2	1509
Totalt	2397	2013	380	4	5138

Påfallende nok har den profilen med flest kommentarer publisert alle disse på samme dag og i samme kommentarfelt, mens en annen profil har publisert kommentarer hver dag i løpet av den undersøkte uka. Tabellene under viser i detalj hvor mange dager de ulike profilene er aktive, samt i hvor mange kommentarfelt profilene publiserer kommentarer.

Tabell 6, aktive dager per profil.

Aktive dager	Profiler	M	K	U	Kommentarer
7	1	1	0	0	25
6	7	6	1	0	130
5	17	15	2	0	175
4	35	29	6	0	288
3	97	85	12	0	612
2	275	247	28	0	994
1	1966	1631	331	4	2914
Totalt	2398	2014	380	4	5138

Tabell 7, aktive kommentarfelt per profil

Kommentarfelt	Profil	M	K	U	Kommentarer
16	1	1	0	0	34
15	1	1	0	0	19
14	1	1	0	0	27
12	1	1	0	0	15
11	1	1	0	0	12
9	2	2	0	0	25
8	5	4	1	0	73
7	5	5	0	0	72
6	22	21	1	0	215
5	17	12	5	0	173
4	45	39	6	0	283
3	104	92	12	0	556
2	278	253	25	0	880
1	1915	1581	330	4	2754
Totalt	2398	2014	380	4	5138

5.2.2 Sammenligning av to uker.

På bakgrunn av at det var et så stort flertall av mannlige profilnavn ønsket jeg i ettertid å se om dette muligens var tilfeldig, eller hvorvidt det i en annen tilfeldig uke ville være den samme tendensen. Derfor gjorde jeg nøyaktig den samme innsamlinga ca. et halvt år etter at materialet til denne avhandlinga var samlet inn. Tabellene nedenfor viser denne avhandlingas empiri som ”Uke 1”, mens den sammenlignende uka³³ plasseres i røde felt og er kalt ”Uke 2”.

Tabell 8, sammenligning kommentarfelt.

	Ukedag	mandag	tirsdag	onsdag	torsdag	fredag	lørdag	søndag	Totalt
Uke 1	-felt	16	19	19	20	17	6	10	107
Uke 1	ant. kom.	882	1337	758	1010	729	241	181	5138
Uke 2	-felt	18	18	16	15	9	9	16	101
Uke 2	ant. kom.	704	752	603	711	763	360	567	4460

Tabell 9, sammenligning kommentarer.

	Kommentarer	Menn	Kvinner	Ukjent
Uke 1	5138	4295	837	6
Uke 1	100 %	83,59 %	16,29 %	0,12 %
Uke 2	4460	3911	538	11
Uke 2	100%	87,69 %	12,06 %	0,25%

Tabell 10, sammenligning profiler.

	Profiler	Menn	Kvinner	Ukjent
Uke 1	2398	2014	380	4
Uke 1	100 %	83,99 %	15,85 %	0,17 %
Uke 2	2047	1751	289	7
Uke 2	100%	85,54 %	14,12 %	0,34 %

³³ Det er ikke foretatt en språklig avviksundersøkelse av ”uke 2”.

Et annet interessant trekk som viste seg ved denne sammenligninga var at 403 av profilene, henholdsvis 364 mannlige profiler og 39 kvinnelige profiler, hadde publisert kommentarer i begge de innsamlede ukene, da altså med ca. et halvt års mellomrom.

5.3 Empirien til avviksundersøkelsen

I det følgende blir det klargjort hvilken del av dette materialet som ikke blir med i avviksundersøkelsen, noe som er av flere grunner. Samlet var det da følgende material som ble samlet inn.

Tabell 11, empiri - kommentarfelt, kommentarer og profiler.

-felt	kom.	Menn	Kvinner	Ukjent	Profil	Menn	Kvinner	Ukjent
107	5138	4295	837	6	2397	2013	380	4

Totalt utgjorde kommentarfeltene og kommentarene følgende ord- og avviksmengde:

Tabell 12, empiri - ord- og avviksmengde.

Ordmengde	M	K	U	Avvik	M	K	U
210476	174117	36166	193	7162	6179	980	3
100 %	82,73 %	17,18 %	0,09 %	100 %	86,28 %	13,68 %	0,04 %

Dette er den totale ord- og avviksmengden slik den kommer frem når man ser på kommentarene og profilene fortløpende. Jeg har av ulike årsaker funnet det hensiktsmessig å justere disse tallene noe. I det følgende begrunnes de kommentarene og profilene, samt ordmengden og avvikene jeg mener bør utelates fra avviksdelen. Avslutningsvis i kapitlet følger det en oppsummering av de ulike delene av empirien som er utelatt fra avviksundersøkelsen, før det helt til sist fremkommer en tabell over alt som inkluderes i avviksdelen. Neste kapittel er avviksundersøkelsen, hvor materialet som presenteres til slutt i denne delen sorteres til de ulike kategoriene som ble introdusert i kapittel 3.

5.4 Språk

Selv om VG er en norsk nettavis, så er ikke kommentarfeltene reservert for norske språkbrukere, i prinsippet kan en hvilken som helst språkbruker som har tilgang til VGs nettavis, samt oppfyller kriteriene VG stiller for å delta i kommentarfeltene, publisere kommentarer her. Det viste seg gjennom uka at ikke alle kommentarene ble skrevet på norsk, i form av bokmål eller nynorsk. En del kommentarer ble skrevet på dansk, svensk og engelsk. Enkelte av profilene som publiserte kommentarer gjennom uka skreiv utelukkende på et annet språk. På bakgrunn av dette ble et tilleggskriterium for avviksundersøkelsen at kommentaren måtte inneholde norske ord. Dette tilleggskriteriet reiser umiddelbart et motargument. En del av kommentarene som er kategorisert som andre språk inneholder enkelte ord som brukes i det norske skriftspråket, f.eks. <en>, <tar>, <du> og <det>. Når kommentaren samtidig inneholder ord som f.eks. <är>, <tycker>, og <skidåkerska> eller <nordmændende>, <sgu> og <kæft>³⁴, så er det i prinsippet mulig å hevde at dette er en form for kodeveksling som burde vært med som en del av de sjangertypiske avvikene, systematisert under kodeveksling. En slik tilnærming vil åpenbart gi helt andre avviksmengder sortert under de sjangertypiske. En presisering av tilleggskriteriet er da at en kommentar må inneholde et flertall av ord som er gangbare på norsk. Problemet med presiseringen er at det i de fleste kommentarene er kortord eller funksjonsord som dominerer, på den måten at hvis kriteriet er at kommentaren må inneholde minst et ord som er gangbart på norsk, eller et flertall av slike ord, så vil det i de fleste tilfellene, i hvert fall med de danske og svenske kommentarene, være slik at disse i henhold til kriteriene skal sorteres under norske kommentarer. Jeg finner dette problematisk all den tid disse kommentarene intuitivt ser ut til å være skrevet på et annet språk enn norsk. Sånn sett er det vel å hevde at kommentarene som er sortert under henholdsvis dansk, svensk og til dels engelsk, er plassert her på grunnlag av det umiddelbare inntrykket undertegnede har fått underveis. Konklusjonen er vel at disse kommentarene viser at det digitale språket er en flerspråklig arena, hvor da flerspråklig brukes om «samfunn eller individ som gjer bruk av to eller fleire språk.»³⁵ Hvor da denne flerspråkligheten i løpet av den undersøkte uka består av kommentarer skrevet på norsk, dansk, svensk og engelsk.

³⁴ Eksempelordene hentet fra andre språk enn norsk er skrevet slik ordene står i de ulike kommentarene, f.eks. <nordmændende> ovenfor, som etter dansk rettskriving skal skrives <nordmændene>. Det faller utenfor denne avhandlingas formål å registrere avvik på andre språk enn norsk.

³⁵ Mæhlum m.fl. 2008:36

En litt annen utfordring er knyttet til kommentarene som er skrevet på engelsk. Der hvor det blant danske og svenske språkbrukere er rimelig å anta at de kan lese og forstå norske kommentarer, så kan man ikke med like stor sannsynlighet anta at en person som har engelsk som førstespråk forstår norsk. På denne måten er nok mer sannsynlig at de profilene som har skrevet kommentarer på engelsk utfører en form for kodeveksling, hvor da engelsk ikke nødvendigvis er deres førstespråk. Det er enkelte profiler som kun har skrevet på engelsk, mens andre har kommentarer både på norsk og engelsk, sistnevnte kan man åpenbart hevde at kodeveksler, men da ikke innenfor en og samme kommentar. I *Språkmøte*³⁶ står blant annet følgende om kodeveksling: «Eit svært vanleg trekk ved fleirspråkleg kommunikasjon er at fleire ulike varietetar blir brukte innafor ein og same samtale. Dette kallar vi *kodeveksling*.» Det sentrale i tilknytting til hvordan denne avhandlinga kategoriserer under henholdsvis andre språk og kodeveksling er *en og samme samtale*. En mulig tilnærming kunne vært å behandle de ulike kommentarfeltene som én samtale, på den måten at hvis en profil publiserer flere kommentarer i samme kommentarfelt, vil eventuelle kommentarer publisert på engelsk registreres som kodeveksling. En alternativ kategorisering er da å sortere eventuelle kodevekslinger innenfor slike ”samtaler” i de enkelte kommentarfeltene. På denne måten er det argumenter for å systematisere kommentarer på andre språk enn norsk ulikt. Allikevel har prinsippet om å være mest mulig konsekvent vært styrende her, derfor er alle kommentarene hver for seg behandlet som en ”samtale”, noe som medfører at enhver kommentar som er skrevet på et annet språk enn norsk sorteres likt, og vil bli redegjort for i dette kapittelet.

5.4.1 Dansk, svensk og engelsk.

Det er tre språk som går igjen blant de kommentarene som er skrevet på andre språk enn norsk. Dette er kommentarer skrevet på henholdsvis dansk, svensk og engelsk. Det er skrevet 5 kommentarer på dansk og 20 av kommentarene er skrevet på svensk. Blant de profilene som har skrevet på dansk og svensk er det én profil som også har skrevet kommentarer på norsk, da bokmål. Alle de andre har utelukkende skrevet kommentarene på respektive språk. Totalt 15 kommentarer er skrevet på engelsk. Her er det 15 ulike profiler som har skrevet én kommentar hver, hvor 8 av disse samtidig har skrevet kommentarer på norsk, også her bokmål.

³⁶ op.cit., s. 48

5.4.2 Bokmål og nynorsk

Norge har siden likestillingsvedtaket/ jamstillingsvedtaket³⁷ i 1885 hatt to likestilte skriftspråk, og siden 1907 har elever måtte avlegge eksamen i begge målformene.³⁸ At det er to likestilte skriftspråk fører til at enkelte valg må foretas før en språklig avviksundersøkelse kan gjennomføres.

Det er tre alternativer som umiddelbart melder seg. Det første er å undersøke alle kommentarene samlet, det andre er en todeling av alle kommentarene i henholdsvis bokmål og nynorsk. Det siste alternativet er å inkludere kun det ene skriftspråket i undersøkelsen, noe som vil resultere i at man da utelater enten bokmålskommentarene eller nynorskkommentarene. De to første ser forholdsvis like ut, resultatet er det samme på den måten at alle kommentarene blir med i undersøkelsen, men det er allikevel forskjeller som må klargjøres. Det siste alternativet, å utelate enten bokmål eller nynorsk fra undersøkelsen ble av ulike grunner utelukket tidlig.

For det første er det ikke urimelig å anta at kommentarfeltene i VGs nettavis vil ha et klart flertall av bokmålsbaserte kommentarer, noe som kan begrunnes i f.eks. statistikker³⁹ over valg av målform, samt det faktum at VG er ei avis med moderat bokmål som offisiell språknorm. Det er alltid et spørsmål om hvor stort datamaterialet i en undersøkelse bør være, men hadde siktemålet vært nynorsk er det nok andre nettaviser som ville ha vært av større interesse.

I tillegg er det slik at når det faktisk er to likestilte skriftspråk i Norge, så vil man, i en undersøkelse hvor et av formålene er en språklig avviksundersøkelse, gjennom å utelukke det ene eller andre skriftspråket diskriminere på den måten at man gjennom valget vil implisere et hovedmål og et sidemål, hvor det ene kan se ut til å stå i en slags særstilling.⁴⁰ Hvorvidt dette valget hadde vært kommentarene på bokmål eller nynorsk er i prinsippet uvesentlig, men gitt antakelsen at det er flest bokmålsbaserte kommentarer, er det nærliggende at resultatet hadde blitt en undersøkelse av bokmålskommentarene, noe som i så fall *kan* implisere at majoritetens skriftspråk er normalen, mens minoritetens skriftspråk på en eller annen måte, gjennom å bli utelatt, kan fremstå som avvik fra normalen. Dette er problemstillinger som

³⁷ Torp og Vikør 2003:171

³⁸ Kjell Haugland i Språknytt 3/2007

³⁹ F.eks. <http://riksmalsforbundet.no/wp-content/uploads/2015/06/Målform-skoleåret-2014-15.png>

⁴⁰ Johnsen 2009:5

fortjener mer plass enn det som tillegges her, men det faller utenfor denne avhandlinga å gå videre i dybden på dette. Utfordringene er diskutert hos f.eks. Randi Johnsen som i sin avhandling *Rettskrivingsstudiar etter 1980* drøfter etiske implikasjoner dette medfører. Når jeg nå hevder at *denne* avhandlinga ville ha diskriminert gjennom å utelukke det ene skriftspråket, så er det ikke slik at det påstås at andre undersøkelser som forholder seg til enten bokmål eller nynorsk diskriminerer. Det kan åpenbart forsvares at man velger å undersøke den ene målformen framfor den andre innenfor f.eks. en skolekontekst hvor siktemålet med undersøkelsen er uttalt å være enten bokmål eller nynorsk. Jeg finner det derimot mer problematisk å forsvare en utelatelse av kommentarer med begrunnelse i at de er skrevet på bokmål eller nynorsk når en del av målsetningen som sagt er en beskrivelse av skriftspråklige avvik i det digitale hverdagspråket, her *må* nynorsk og bokmål være sidestilt, noe som hovedsakelig er etisk begrunnet.

De aktuelle alternativene er enten å undersøke alle kommentarene samlet i en kategori, eller en todeling i bokmålskommentarer og nynorskkommentarer. I utgangspunktet kan det umiddelbart se ut til at en todeling i bokmålskommentarer og nynorskkommentarer gir seg selv, men en slik todeling, som blant annet Johnsen er inne på, kan ikke forsvares ut fra et diakront synspunkt, i og med at begge skriftspråkene har samme opphav. Samtidig vil en slik todeling også være med på å opprettholde et skille mellom et hovedmål og sidemål, noe som kan implisere at det ene står skriftspråket står i en særstilling.⁴¹ Dette er argumenter for at det etisk sett er riktig å håndtere alle kommentarene samlet.

På den annen side er det nå en gang slik at det er to likestilte skriftspråk i Norge, hvorvidt denne likestillinga faktisk er reell i praksis⁴² blir det ikke tatt stilling til i denne avhandlinga, og språkene blir likestilt i avhandlinga på den måten at alle kommentarene, uavhengig av valgt målform, er en del av undersøkelsen, men fremstillingen av dem vil bli todelt. Først og fremst er en slik todelt fremstilling hensiktsmessig da det er lettere å orientere seg i materialet. I tillegg var startet innsamlingen med et håp om at kommentarer skrevet på nynorsk skulle være av et slikt omfang at det ville være mulig å sammenligne avvikstypene skriftspråkene imellom. Det viste seg at det var et så stort flertall av bokmålskommentarer, at en slik sammenligning ikke er fullt ut mulig. Totalt var det 60 kommentarer skrevet på nynorsk, fordelt på 22 profiler. 4 av disse profilene skrev kommentarer på både bokmål og nynorsk, hvor 2 av dem hadde flere nynorskkommentarer enn bokmålskommentarer. Hvorvidt

⁴¹ loc.sit

⁴² loc.sit

dette skal kategoriseres som kodeveksling er et åpent spørsmål, på samme måte som de kommentarene som er kategorisert som bokmålskommentarer og inneholde elementer av nynorsk og motsatt de nynorskkommentarene som inneholder det som omtales som bokmålsinterferens. Avvikstypene følger de samme hovedkategoriene i begge skriftspråkene, men det er gjort enkelte modifiseringer i undergruppene på bakgrunn av forskjeller i den offisielle normeringa.

5.4.3 Språk oppsummert

Tabellen er en oppsummering av alle kommentarene, samt hvor mange profiler som har skrevet på de ulike språkene. Nederst i tabellen er de profilene som har publisert kommentarer på ulike språk plassert. Her må profilantallet legges til i de respektive språk lengre oppe i tabellen. På den måten at det f.eks. er totalt er 22 profiler som har skrevet kommentarer på nynorsk, hvor 4 av disse også har skrevet bokmålskommentarer. Det totale antallet profiler som har skrevet bokmålskommentarer er da 2356

Tabellen viser her hvilke språk kommentarene er skrevet på, i tillegg til å vise hvor mange profiler som har skrevet på de ulike språkene. Kommentar- og profilantallet gjelder for det språket de står til, slik at det samlet sett er 22 profiler som har skrevet kommentarer på nynorsk og 2356 som har skrevet på bokmål. Tabellen er ment å vise hvilke språk de ulike kommentarene er plassert under

Tabell 13, kommentarer og profiler fordelt på ulike språk.

Språk	Kom		Profil	M	K	U
Bokmål	4993		2343	1969	370	4
Nynorsk	54		18	12	6	0
Dansk	5		4	4	0	0
Engelsk	7		7	7	0	0
Svensk	19		13	10	3	0
Nynorsk/ Bokmål	6	9	4	4	0	0
Engelsk/ Bokmål	8	25	8	7	1	0
Svensk/ Bokmål	1	11	1	1	0	0
Totalt	5138		2398	2014	380	4

Tabellen under systematiserer ord- og avviksmengde til de ulike språkene:

Tabell 14, ordmengde og avvik fordelt på språk.

Språk	Ordmengde	M	K	U	Avvik	M	K	U
Bokmål	206916	170855	35868	193	6924	5960	961	3
Nynorsk	2570	2409	161	0	221	204	17	0
Dansk	125	125	0	0	X	X	X	X
Engelsk	100	96	4	0	X	X	X	X
Svensk	765	632	133	0	X	X	X	X
Totalt	210476	174117	36166	193	7145	6164	978	3

5.5 Dobbeltkommentarer og sitater.

Et fenomen som dukket opp underveis når jeg var i gang med registreringen var at en del identiske kommentarer var publisert flere ganger. Dette var kommentarer som må kunne antas å være direkte klipp-og-lim-kopier. Antall ord, avvik og utforming av kommentarene var identisk. Jeg valgte derfor å fjerne alle entydige dobbeltkommentarer fra avviksdelen. De er selvsagt en del av det totale datamaterialet, men samtidig er det mulig å argumentere for at de kommentarene som er helt identiske kun er produsert én gang, og at både ordmengde og avviksmengde vil bli mer riktig ved å utelate disse. Totalt er det 49 kommentarer som entydig er like, disse er publisert av 17 ulike profiler. Påfallende nok er 22 av de 72 kommentarene til den profilen med flest publiserte kommentarer av denne typen. Til sammen står dobbeltkommentarene for 16 avvik.

Et annet fenomen som forekommer ved enkelte kommentarer, er at det er noen som inneholder ulike sitat, dette er tekstutdrag av varierende lengde, men som i alle tilfeller bærer klare preg av å være klipp-og-lim-sitater, fra nettsteder som lovdata.no, ordbok.uib.no og wikipedia. I tillegg er det en del kommentarer som har sitater fra andre kommentarer som, hvor henholdsvis ordmengde, avvik og layout sammenfaller med den opprinnelige kommentaren. Hvorvidt det faktisk er klipp-og-lim-tilfeller kan ikke entydig bevises, det er en viss mulighet for at enkelte tilfeller er avskrivninger hvor de samme avvikene produseres. I avviksdelen er slike sitater, og avvik, fjernet. Det kan selvfølgelig forekomme at det er

enkelte dobbeltkommentarer, sitat og ”kopierte avvik” som er blitt oversett i registreringen. Dette gjør det allikevel ikke riktig å la alle som er oppdaget være en del av avviksundersøkelsen. Poenget er i seg selv ikke å få størst mulig ord- eller avviksmengde, men å gi en nøyaktig beskrivelse av ulike fenomen som kommer til syne. På denne måten vil man gjennom å redegjøre for disse funnene gi en mer presis beskrivelse, selv om det som sagt alltid er en mulighet for at noe er oversett. Det samme gjelder for øvrig for avviksundersøkelsen. I en ordmengde på over 200000 ord så vil det alltid være en viss mulighet for at hverken alle ord eller avvik innenfor de ulike kategoriene er registrert. Samlet er det følgende tilfeller av dobbeltkommentarer og sitat som er registrert og holdt utenfor avviksundersøkelsen.

Tabell 15, dobbeltkommentarer og sitat – kommentarer og profiler.

	Kom	M	K	U	Profil	M	K	U	
Dobbeltkommentar	49	15	34	0	17	13	4	0	
Sitat	121	107	14	0	55	51	4	0	

Tabell 16, dobbeltkommentarer og sitat - ordmengde.

	Ordmengde	M	K	U	Avvik	M	K	U	
Dobbeltkommentar	2924	684	2240	0	16	11	5	0	
Sitat	5066	4457	609	0	17	15	2	0	

5.6 Empirien til avviksundersøkelsen oppsummert.

I dette kapittelet har jeg redegjort for det totale datamaterialet som er samlet inn i denne avhandlinga. Den totale ordmengden og avvikstallet er oppsummert, samt at de ulike kommentarene og profilene er sortert under ulike språk. Det er begrunnet hva som er med til avviksundersøkelsen, samtidig som den undersøkte uka som helhet er redegjort for. Neste kapittel er avviksundersøkelsen, sortert under henholdsvis *bokmålskommentarer* og *nynorskkommentarer*. Tabellene under viser hva som er utelatt fra denne delen, samt det endelige materialet som da er empirien som utgjør avviksundersøkelsen.

Tabell 17, utelatt empiri fra avviksundersøkelsen.

Begrunnelse	Kom	M	K	Profil	M	K	Ord	M	K	Avvik	M	K
Dansk	5	5	-	4	4	-	125	125	-	X	X	X
Engelsk	15	14	1	7	7	-	100	96	4	X	X	X
Svensk	20	16	4	13	10	3	765	632	133	X	X	X
Dobbeltkom.	49	15	34	X	X	X	2924	684	2240	16	11	5
Sitat	X	X	X	X	X	X	5066	4457	609	17	15	2
Totalt	89	50	39	24	21	3	8980	5994	2986	33	26	7

Tabell 18, kommentarer og profiler i avviksundersøkelsen.

	Kommentar	M	K	U	Profil	M	K	U
Bokmål	4980	4182	792	6	2351	1976	371	4
Nynorsk	54	46	8	-	18	11	7	-
BM/NN	9	6	15	-	4	4	-	-
Totalt:	5049	4243	800	6	2373	1991	378	4

Tabell 19, ordmengde og avvik i avviksundersøkelsen.

	Ordmengde	M	K	U	Avvik	M	K	U
Bokmål	203992	170171	33628	193	6908	5949	956	3
Nynorsk	2570	2409	161	-	221	201	20	-
Totalt:	206562	172580	33789	193	7129	6150	976	3

6 Avviksundersøkelsen – bokmål og nynorsk

Tabell 20, bokmål og nynorsk - avvik, frekvens, kommentarer og profiler.

Avvik	Frekvens	M	K	U	Kom.	M	K	U	Profil	M	K	U
7129	(+259)	6150	976	3	5049	4243	800	6	2373	1991	378	4

Det er i dette kapittelet denne tabellen som skal klargjøres og systematiseres. Det er, som nevnt i kapittel 4, gjort et valg om å holde bokmålskommentarene og nynorskkommentarene adskilt i fremstillingen. Dette er da den første inndelingen, videre er avvikene under henholdsvis bokmål og nynorsk sortert til seks hovedkategorier, disse er like, men undergruppene innad i de ulike hovedkategoriene vil av ulike grunner være noe varierende. De seks kategoriene er som sagt tidligere: *sær- og sammenskriving, ortografi, bøyning, stor og liten forbokstav, annet og sjangertypiske*. Undergrupperingene er nok mer diskuterbare enn hovedkategoriene, men som helhet blir ikke tallene endret av at man eventuelt endrer undergruppene.

7 Bokmålskommentarene

Tabell 21, bokmålskommentarer – avvik, frekvens, kommentarer og profiler.

Avvik	Frekvens	M	K	U	Kom.	M	K	U	Profil	M	K	U
6908	(+252)	5949	956	3	4989	4191	792	6	2355	1980	371	4

96,90 % av avvikene er registrert som bokmålsavvik, og er undersøkt opp mot den offisielle bokmålsnormeringa. I alt er 98,81 % av kommentarene kategorisert som bokmålskommentarer og 99,24 % av profilene har skrevet kommentarer kategorisert som bokmålskommentarer. Profilprosenten inneholder også de 4 profilene som har skrevet kommentarer på både bokmål og nynorsk.

7.1 Sær- og sammenskriving

Tabell 22, sær- og sammenskriving – avvik, frekvens, kommentarer og profiler.

Avvik	Frekvens	M	K	U	Kom.	M	K	U	Profil	M	K	U
1012	(+30)	887	124	1	770	673	96	1	576	502	73	1

Kategorien for sær- og sammenskriving er, med unntak av de relativt vide kategoriene *ortografi* og *sjangertypiske*, den største, 14,65 % av alle bokmålsavvikene er sortert under denne kategorien. 15,43 % av alle bokmålskommentarene inneholder sær- eller sammenskrivingsavvik, noe som tilsier at disse avvikstypene forekommer i ca. hver sjettede kommentar. 24,46 % av profilene registrert som bokmålsprofiler har produsert slike avvik, altså ca. hver fjerde profil produserer sær- eller sammenskrivingsavvik.

Inndelt i henholdsvis sær- og sammenskrivingsavvik er det avvik sortert under særskrivning som er den klart største gruppen:

Tabell 23, sær- og sammenskriving - undergrupper.

Undergr.	Avvik	Frek.	M	K	U	Kom.	M	K	U	Profil	M	K	U
Særskrivning	732	(+25)	642	89	1	561	491	69	1	430	372	57	1
Sammenskr-	280	(+5)	245	35	-	264	230	34	-	229	200	29	-
<i>Totalt:</i>	<i>1012</i>	<i>(+30)</i>	<i>887</i>	<i>124</i>	<i>1</i>								

7.1.1 Særskrivning

Særskrivning utgjør 10,60 % av bokmålsavvikene. 11,24 % av kommentarene inneholder særskrivingsavvik og 18,24 % av profilene har produsert et eller flere avvik.

Innad er det store forskjeller på hvor mange avvik den enkelte produserer, det er en rekke profiler som er registrert med kun ett avvik, mens den profilen med flest har 20 registrerte avvik. Tabellen på neste side viser hvordan avvikene fordeler seg på de aktuelle profilene:

Tabell 24, særskrivingsavvik - fordeling mellom profiler.

Avvik:	20	12	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1	Totalt
Profiler:	1	1	1	1	2	4	4	10	11	30	64	301	430 profiler
Tot. avvik:	20	12	10	9	16	28	24	50	44	90	128	301	732 avvik

7.1.1.1 Særskrivning – avvikstyper

Avvikene sortert under særskrivning er av tre typer. Den første varianten er når leddene i en sammensetning er skrevet hver for seg, *bil bruk, *kommentar felt. Den andre typen er avvik hvor manglende bindestrek utgjør avviket, *Ap leder, 12 års. Den tredje og siste varianten er tilfeller hvor det er *tillagt* bindestrek i ord som i utgangspunktet ikke skal ha det, *re-elle *medlems-land.

Tabell 25, særskrivingsavvik - bindestrek.

Avvikstyper	Avvik
Ledd i sammensetning skrevet hver for seg	543
Manglende bindestrek	154
Tillagt bindestrek	35
Totalt	732

7.1.1.2 Særskrivning – ord

Totalt så fordeler de 732 avvikene seg på 485 ord. Fremgangsmåten ordene har blitt telt på kan diskuteres, i all hovedsak gjelder dette de tilfellene som er tilskrevet manglende og tillagt bindestrek. Det er for eksempel skrevet former som *EU borger og *EU landene for <EU-borger> og <EU-landene>, her er det åpenbart snakk om to ord isolert sett, men i og med at begge avvikene kan tilskrives <EU->, har jeg valgt å telle dette som 2 avvik, men da ett ord. Der hvor det er flere slike forekomster i en og samme kommentar er disse registrert som ett avvik, og eventuelt andre tilfeller er lagt til i frekvenstallet. Denne tilnærmingen har jeg hatt til alle avvik hvor dette kan tilskrives ord som kan betegnes som *forkortelser* eller *initialord*. Mindre kontroversielt er det at bøyingsformer av ordene er telt som ett ord, for eksempel er

*kommentar feltet og *kommentar feltene for <kommentarfeltet> og <kommentarfeltene> registrert som to avvik av ett ord. Her er også tilnærmingen slik at flere former av det samme ordet i en og samme kommentar telles som ett avvik, hvor da eventuelle andre tilfeller registreres i frekvenstallet.

Tabell 26, særskrivning - ulike ord.

Avvik:	47	22	16	14	9	7	6	5	4	3	2	1	Totalt:
Ant. ord:	1	1	1	1	1	3	7	5	5	14	28	418	485 ord
Totalt:	47	22	16	14	9	21	42	25	20	42	56	418	732 avvik

Det er den første avvikstypen, hvor leddene i en sammensetning er skrevet hver for seg, som inneholder flest avvik. Det er også innenfor denne gruppen de mest frekvente ordene går igjen, *i mot <imot> 47 ganger, *i følge <ifølge> 22 ganger, *i fra <ifra> 16 ganger og *alt for <altfor> 14 ganger. <Elbil> er det ordet som på femteplass i tabellen rett over har en avvikende form 9 ganger, men her er 3 avvik *el-bil og 6 avvik *el bil.

Når det gjelder avvikene sortert under manglende bindestrek viser det seg visse tendenser her også.⁴³ 74 avvik kan tilskrives *initialord/ forkortelser/ bokstav*, 27 avvik kan tilskrives tilfeller hvor «[...] forleddet er et egennavn (proprium) og skrives med stor forbokstav [...]»,⁴⁴ 23 avvik kan tilskrives *sifferforbindelser* og 14 avvik kan tilskrives *land/ himmelretning*. De 16 siste avvikene sortert under manglende bindestrek fordeler seg sporadisk på reglene Vinje redegjør for i *Skriveregler*.

Avvikene tilskrevet tillagt bindestrek var jeg for så vidt innom ovenfor, dette gjelder sammensetninger som ifølge hovedregelen skrives i ett ord. Eksempler på slike avvik i denne undersøkelsen er *svenske-grensen <svenskegrensen>, *Arbeider-Partiet <Arbeiderpartiet>, *mis-brukes <misbrukes>, *semi-trailer <semitrailer>. Det kan selvfølgelig ikke utelukkes at enkelte av disse avvikene er bevisste på den måten at formålet med bindestreken er «å lette lesningen [eller] forhindre feillesninger»⁴⁵

⁴³ Inndelingen i de ulike kategoriene for manglende bindestrek er med utgangspunkt i Vinje 1998:40-48 og Faarlund mfl. 1997:89

⁴⁴ loc.cit.

⁴⁵ op.cit., s. 90

7.1.1.3 Særskrivning – avsluttende drøfting

Som fenomen er særskrivning et område av norsk rettskriving som stadig får større oppmerksomhet. Det ser ut til å være en avvikstype som er ekspanderende. I Tislevoll's undersøkelse fra 1998 er særskrivning en kategori hvor «[f]eilskåren øker radikalt», og det er samtidig den underkategorien hvor økningen er størst i samme undersøkelse.⁴⁶ Hos Engelstad (2009) er *fokuskategorien* «[u]regelrett særskrivning av sammensatte ord den største av fokuskategoriene.» Engelstad finner at rundt 62 % av eksamensstilene inneholder særskrivingsavvik.⁴⁷ Hva som er den bakenforliggende forklaringen til at avvikstypen ser ut til å være ekspanderende er noe omdiskutert, Torp (1984) og Sakshaug (1992) peker på påvirkning fra engelsk som sannsynlig forklaring,⁴⁸ mens i en nyere artikkel diskuterer Sjur N. Moshagen stovekontrollens mulige påvirkning.⁴⁹ Roar Walmsness fant i sin undersøkelse av elever i videregående skole at «elever med løkkeskrift gjør signifikant færre særskrivingsfeil enn elever med tilnærmet ren trykkskrift.»⁵⁰ Noe som muligens kan peke videre på at overgangen fra håndskreven tekster til stadig mer maskin- og dataskrevne tekster kan være forklarende faktor på den tilsynelatende ekspansjonen slike avvik ser ut til å ha. Hvorvidt det faktisk er en avvikstype som ekspanderer ser heller ikke ut til å være helt avklart, Walmsness finner ikke «grunnlag for noen sikker konklusjon om utviklingstendens[ene]»⁵¹, mens Tislevoll på sin side som sagt finner at «[f]eilskåren øker radikalt»⁵²

7.1.2 Sammenskrivning

Sammenskrivingsavvik utgjør 4,05 % av bokmålsavvikene. 5,29 % av bokmålskommentarene inneholder avvikstypen og 9,72 % av profilene har produsert et eller flere avvik. Avvikene fordeler seg mellom de ulike profilene på følgende måte:

⁴⁶ Tislevoll 1998:111, 124

⁴⁷ Engelstad 2009:101

⁴⁸ I Hoaas 2008: 12-14

⁴⁹ Språknytt 4/2015:18-21

⁵⁰ Walmsness 2000:84

⁵¹ op.cit., s. 109

⁵² Tislevoll 1998:111

Tabell 27, sammenskriving - avviksfordeling profiler.

Ant. avvik:	6	5	4	3	2	1	Totalt:
Ant. profiler:	1	2	2	3	26	195	228 profiler
Totalt:	6	10	8	9	52	195	280 avvik

7.1.2.1 Sammenskriving – avvikstyper

Avvikstypene sortert under sammenskriving skjer når to eller flere ord sammenskrives på en måte som avviker fra rettskrivinga, dette kan i prinsippet skje med eller uten bindestrek. I tillegg har jeg inkludert en del tilfeller som kan diskuteres, dette er avvik hvor ordene er sammenskrevet i henhold til rettskrivinga, men hvor det etter regelen skulle ha vært bindestrek. Disse avvikene er ikke uregelmessige i den forstand at det er snakk om to selvstendige ord, men avviket er registrert som en avvikende sammenskrivingsform. På bakgrunn av dette kan de 280 avvikene sorteres på følgende måte:

Avvikstyper	Avvik
Sammenskrivinger av to eller flere selvstendige ord	268
Sammenskrivinger av to eller flere selvstendige ord, med bindestrek	1
Korrekte sammenskrivinger, men manglende bindestrek	11
Totalt	280

7.1.2.2 Sammenskriving – ord

Også i gruppen av sammenskrevne ord er det en del ord som går igjen. Totalt fordeler de 280 avvikene seg på 108 ord.

Reg. avvik:	30	28	21	12	11	10	9	7	6	5	4	3	2	1	<i>Totalt</i>
Ant. ord:	1	1	1	1	1	1	1	2	2	2	1	7	11	76	<i>107 ord</i>
Totalt:	30	28	21	12	11	10	9	14	12	10	4	21	22	76	280 avvik

De ordene som går igjen er *ihvertfall <i hvert fall> 30 ganger, *forøvrig <for øvrig> 28 ganger, *idag <i dag> 21 ganger, *endel <en del> 12 ganger, *iallefall <i alle fall> 11 ganger og *etterhvert <etter hvert> 10 ganger.

7.1.2.3 *Sammenskriving – avsluttende drøfting*

De avvikende sammenskrivningene som oftest går igjen i denne undersøkelsen er velkjent fra andre studier. Tislevoll finner for eksempel at «[d]e mest frekvente gale sammenskrivningene er [...] tidligere autoriserte former: etterhvert, utifra, selvom, ihvertfall». ⁵³ I Engelstads undersøkelse fra 2009 er sammenskriving av selvstendige ord en egen fokusgruppe. Han viser til at det «[i] norske feilanalyser fra Bergersen (1957) til Melby (2005) viser [seg at] uregelrett sammenskriving av selvstendige ord [er] en temmelig statisk feiltype. Det er med visse unntak de samme ordforbindelsene som går igjen, ofte preposisjonsfraser, mange av dem oppfattet som leksikalske enheter og derfor etablert som faste uttrykk». ⁵⁴ Blant slike gjengangerord finner man blant annet *etterhvert og *forøvrig. Interessant nok finner Tislevoll at ca. 50 % av dem som har brukt uttrykket <etter hvert> har sammenskrevet det, de samme tendensene finner han for <i dag> og <i hvert fall>. Hvis vi ser på <i hvert fall>, <for øvrig> og <etter hvert>, så er disse sammenskrevet henholdsvis 30, 28 og 10 ganger, mens den korrekte formen forekommer i mindre grad i løpet av den undersøkte uka, <i hvert fall> 15 ganger, <for øvrig> 7 ganger og <etter hvert> 5 ganger.

7.1.2.4 *Sær- og sammenskriving oppsummert*

Tendensene i denne undersøkelsen er stort sett de samme som i tidligere undersøkelser, selv om de undersøkelsene jeg har sammenlignet med underveis her er hentet fra en skolekontekst, så er det allikevel slik at avvikende særskrivning er en gruppe som inneholder en god del flere avvik enn avvikende sammenskriving. I tillegg er det, som i en rekke andre undersøkelser, visse ord som går igjen, da særlig innenfor sammenskrivingsavvikene. Ser man på profilene som har produsert de ulike avvikene, så er det også slik at enkelte tendenser viser seg å følge

⁵³ op.cit., s. 108

⁵⁴ Engelstad 2009:94

funnene fra andre undersøkelser, en del ord har oftere en avvikende form enn den korrekte. Et interessant trekk er å se på de profilene som har produsert avvik i begge gruppene, i alt er det 82 profiler som er registrert med ett eller flere avvik i begge gruppene.

7.2 Ortografi

Tabell 28, ortografi – avvik, frekvens, kommentarer og profiler.

Avvik	Frekvens	M	K	U	Kom.	M	K	U	Profil	M	K	U
2421	(+129)	2108	311	2	1415	1212	201	2	906	777	127	2

Ortografikategorien er den største enkeltkategorien i undersøkelsen, 34,08 % av alle bokmålsavvikene er sortert her. 28,36 % av kommentarene inneholder et eller flere avvik plassert her, og 37,83 % av profilene har produsert et eller flere slike avvik. Avvikene fordeler seg på de ulike profilene på følgende måte:

Tabell 29, ortografi - avviksfordeling profiler.

Avvik:	62	43	40	32	29	28	23	22	19	18	15	14	13	Totalt
Profiler	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	3	1	5	
Tot. avvik	62	43	40	32	29	28	23	22	19	18	45	14	65	
Avvik	12	11	10	9	8	7	6	5	4	3	2	2		
Profiler	6	5	2	8	9	23	15	22	53	84	205	455		906 prof.
Tot. avvik	72	55	20	72	72	161	90	110	212	252	410	455		2421 av.

Samtidig som ortografikategorien er den største, er det også den videste. Avvikene sortert under ortografi er i utgangspunktet av tre typer, hvor avviket kan tilskrives *tillegg*, *bortfall* eller *ombytte* av én eller flere bokstaver.

Tabell 30, ortografi - avvikstyper.

Tillegg	Bortfall	Ombytte	Totalt
789 avvik	1214 avvik	418 avvik	2421 avvik

Isolert sett sier ikke disse avvikstypene så mye, annet enn at de beskriver avvikene. Derfor er det opprettet følgende undergrupper, *dobbeltkonsonant* (DK), *dobbeltkonsonantombytte* (DKO), *enkeltkonsonant* (EK), *flere bokstaver – tillegg/bortfall/ombytte* (FB-TBO), *konsonanter* og *vokaler*. Avvikene fordeler seg på de ulike undergruppene på følgende måte:

Tabell 31, ortografi – undergrupper.

Undergr.	Avvik	Frek.	M	K	U	Kom.	M	K	U	Pro	M	K	U
DK	319	(+19)	294	25	-	263	240	23	-	203	183	20	-
EK	365	(+15)	315	50	-	311	269	42	-	247	211	36	-
DKO	19	(+1)	15	4	-	19	15	4	-	19	15	4	-
Vokaler	687	(+44)	591	95	1	567	486	80	1	426	364	61	1
Konsonanter	954	(+50)	833	120	1	732	632	99	1	527	456	71	1
Flere bokst.	77	-	60	17	-	76	59	17	-	70	54	16	-
Totalt	2421	(+129)											

7.2.1 Dobbeltkonsonant – DK

13,18 % av ortografiavvikene kan tilskrives konsonantfordobling, slik at resultatet er en dobbeltkonsonant der hvor det riktige er enkeltkonsonant. Totalt er det 203 profiler som har produsert et eller flere slike avvik. Tabellen under viser hvordan avvikene er fordelt mellom disse profilene.

Tabell 32, dobbeltkonsonant - avviksfordeling mellom profilene.

Avvik	19	13	6	5	4	3	2	1	Totalt
Profiler	1	1	2	4	5	9	27	154	203 profiler
Tot. avvik	19	13	12	20	20	27	54	154	319 avvik

7.2.1.1 Dobbeltkonsonant – ord og avvikstyper

Innenfor gruppen av avvikende dobbeltkonsonanter er det flere ord og avvikstyper som går igjen. Det er mulig å systematisere i tre ulike avvikstyper. Den første varianten kan betegnes som *manglende forenkling*, for eksempel *tryggt <trygt>, *styggst <stygt>. Den andre varianten oppstår når et *ombytte av en bokstav* fører til dobbeltkonsonant, *tilknytting <tilknytning>, *bett <bedt>. Den siste varianten er *dobbeltskriving av konsonant*, *att <at>, *skall <skal>. Denne inndelingen gir følgende oversikt:

Tabell 33, dobbeltkonsonant - avvikstyper.

Avvikstyper	Avvik
Manglende forenkling	29
Ombytte av bokstav	9
Dobbeltskriving	281
Totalt:	319

Følgende ord går igjen mer enn en gang under avvikstypen *manglende forenkling*, *middler for <midler> 5 ganger og *begynnt for <begynt>, *spesielt for <spesielt> og *tryggt for <trygt> 2 ganger hver.

De 9 tilfellene sortert under *ombytte av bokstav* er følgende, *bett <bedt>, *forflytting <forflytning>, *gotter <godter>, *mitt <midt>, *omsetting <omsetning>, *reddingsdåder <redningsdåder>, *tilknytting <tilknytning> *venner <vender> og *gott <godt>.

Innenfor den største gruppen, *dobbeltskriving*, er det visse tendenser. Ord med prefikset *an-* er registrert 18 ganger. De ordene som forekommer flest ganger er *ann <an> 7 ganger, *anmelder <anmelder> 3 ganger og *anerkjenne <anerkjenne>.

Prefikset *gjen-* er registrert 3 ganger, *gjennoppbygging <gjenoppbygging> 2 ganger og *gjenntagelse <gjentagelse> 1 gang.

Prefikset *in-* står for 13 tilfeller, her er *innkludert <inkludert> er det eneste ordet som forekommer mer enn en gang, totalt 4 ganger.

Prefikset *mis-* er registrert 6 ganger, *misslykket <mislykket> og *missnøye <misnøye> 2 ganger hver, *missbruke <misbruke> og *misstolke <mistolke> 1 gang hver.

Utover de 3 tilfellene hvor <n> i <-ning> er byttet om slik at det blir en avvikende dobbeltkonsonant, er det 11 tilfeller hvor konsonanten før <-ning> fordobles. Som f.eks. *besluttning, *motsetning og *rettning.

Det er fire tilfeller hvor ett ord er registrert med 2 avvik, dette gjelder *vissvass for <visvas> 2 ganger, *innhallert for <inhalert> og *stillnett for <stilnet>.

Hvis vi ser på enkeltord, så er de 319 avvikene fordelt på 191 ord, hvor det er subjunksjonen <at> som skiller seg ut, denne er skrevet *att 46 ganger. Videre følger *vell <vel> 9 ganger, *ann <an> og *vill <vil> 7 ganger hver, *middler <midler>, *politikker <politiker>, *samfunn <samfunn> og *tørr <tør> 5 ganger hver.

7.2.2 Enkeltkonsonant – EK

15,08 % av ortografiavvikene kan tilskrives avvikende enkeltkonsonant. Det er 311 kommentarer som inneholder denne avvikstypen. Totalt har 247 profiler produsert et eller flere slike avvik. Avvikene fordeler seg mellom profilene m på følgende måte:

Tabell 34, enkeltkonsonant - avvikfordeling mellom profilene.

Avvik	14	9	6	5	4	3	2	1	Totalt
Profil	1	2	2	2	4	14	31	191	247 profiler
Tot. avvik	14	18	12	10	16	42	62	191	365 avvik

7.2.2.1 Enkeltkonsonant – ord og avvikstyper

Avvikene i denne gruppen kan deles inn i to avvikstyper. Den første varianten er de tilfellene hvor avviket kan tilskrives *bortfall* av konsonant, for eksempel *forlat <forlatt>, *kjenskap <kjennskap>. Den andre varianten er de tilfellene hvor avviket kan tilskrives *ombytte* av konsonant, *samfund <samfunn>, *nordmand <nordmann>. Inndelt i disse avvikstypene fordeler enkeltkonsonantavvikene seg slik:

Tabell 35, enkeltkonsonant - avvikstyper.

Avvikstyper	Avvik
Bortfall av konsonant	345
Ombytte av konsonant	20
Totalt:	365

I alt er de 365 avvikene fordelt på 195 ord, noe som tilsier at det også innenfor denne gruppen er en del gjengangerord. De som er registrert flest ganger er følgende: *en <enn> 21 ganger, *desverre <dessverre> 15 ganger, *konkurerer <konkurrerer> 14 ganger, *alikevel <allikevel> 10 ganger, *reele <reelle> og *viste <visst> 7 ganger hver, *invandring <innvandring>, *kontrolert <kontroller> og *tilatelse <tillatelse> 6 ganger hver. *anderledes <annerledes>, *miliard <milliard> og *vist <visst> 5 ganger hver.

Den tidligere autoriserte formen *anderledes for <annerledes> står altså for 5 av de 20 avvikene som er sortert under ombytte av konsonant. Totalt kan disse 20 avvikene tilskrives fem ulike kombinasjoner av ombytte: *nd for <nn> 14 ganger, *ld for <dd> 3 ganger, *dt for <dd>, *kf for <kk> og *ck for <kk> 1 gang hver.

Avvikstypene kunne ha vært mer detaljerte, det er for eksempel mulig å sortere visse avvik under en *forenklingsgruppe*, disse *kan* være eksempler på at prinsippet om *forenkling av dobbeltkonsonant* er fulgt, men hvor hensynet til å unngå sammenblanding med andre ord ikke er fulgt.⁵⁵ Totalt er det 4 ord som står for 18 avvik hvor det er en mulighet for at det er dette prinsippet som ligger bak avviket, *viste <visste> 7 ganger, *vist <visst> 5 ganger, *bevist <bevisst> og *fult <fullt> 3 ganger hver.

Andre tendenser som viser seg i innsamlingen er at ord med <inn-> er en gjenganger, totalt er det 31 tilfeller hvor <inn-> er skrevet *in-, hvor *invandrer <innvandrer> 6 ganger og *inlegg <innlegget> 3 ganger er de som har en avvikende form flest ganger. Ord med *al for <all-> følger deretter med 16 registrerte avvik, her står *alikevell <allikevel> for 10 av dem, mens de resterende er *ale <alle>, *alerede <allerede> og *altid <alltid> 2 ganger hver.

Dobbeltkonsonantene <nn> og <ll> er de kombinasjonene som oftest blir berørt av bortfallet, med henholdsvis 99 og 90 registrerte avvik.

⁵⁵ Kulbrandstad 2005:71

7.2.3 Dobbeltkonsonantombytte – DKO

I en slags mellomposisjon mellom *dobbelt-* og *enkeltkonsonantavvikene* er det en gruppe bestående av 19 avvik, disse har jeg valgt å gruppere som *dobbeltkonsonantombytter*. Disse avvikene kunne i prinsippet ha vært registrert med 2 avvik hver, hvor de ble plassert i både dobbelt- og enkeltkonsonant. I andre undersøkelser er dette nok også mer vanlig, alt etter hva formålet med undersøkelsen er.⁵⁶ Jeg har allikevel valgt en annen tilnærming, da det disse avvikene har felles er at alle inneholder begge avvikstypene. Totalt fordeler disse 19 avvikene seg på 19 kommentarer og 19 profiler. Det er 14 ord som inneholder denne avvikstypen, hvor det er 2 som går igjen flere ganger. *interresant <interessant> 4 ganger og *tyranniet <tyranniet> 3 ganger. I tillegg til disse ordene er det følgende ord som er sortert til denne gruppen: *akuratt <akkurat>, *beggyne <begynne>, *gjenomm <gjennom>, *grafitti <graffiti>, *intill <inntil>, *innstalere <installere>, *kolapps <kollaps>, *lerett <lerret>, *ressonering <resonnering>, *sammmfun <samfunn>, *tilattelse <tillatelse> og *uttallige <utallige>.

Påfallende er det at alle avvikene hvor ord av typen <interesse/ (u)interessant> er berørt sorteres til denne gruppen, det er ingen tilfeller hvor det er *enten* bortfall eller tillegg av konsonant i denne ordfamilien. Tar man med alle tilfeller hvor denne ordfamilien har en avvikende form, da inkludert alle kategorier, så er avvikstallet 8. Sammenlignet med alle gangene ordet forekommer i løpet av den undersøkte uka, så er den korrekte formen av ordet skrevet 66 ganger. Som ”problemord” ser dette ikke ut til å være et av dem i denne avhandlinga, Engelstad finner derimot andre tendenser i sin undersøkelse.⁵⁷ Dette kan, som i andre tilfeller, ha den forklaring at ordet i sin korrekte form forekommer i artikkelen det enkelte kommentarfelt er tilknyttet, samt i andre kommentarer, slik at når den enkelte profil skriver slike tradisjonelle problemord, så har man den korrekte formen tilgjengelig, noe man ikke alltid har i en skolekontekst.

⁵⁶ Engelstad 2009:56

⁵⁷ op.cit., s. 78

7.2.4 Dobbel- og enkeltkonsonant – oppsummert

Tabell 36, DK, EK og DKO - oppsummert.

Undergrupper	Avvik	Frekvens	Kommentar	Profil
Dobbelkonsonant	319	(+19)	263	203
Enkelkonsonant	365	(+15)	311	247
Dobbelkonsonantombytte	19	(+1)	19	19
Totalt	703	(+35)	593	469

Hvis man ser gruppene for dobbelt- og enkeltkonsonant i sammenheng, så er det flest avvik i tilknytning til enkeltkonsonanter. Noe som er tendensene i tidligere undersøkelser, både hos Bergersen (1957), Wiggen (1992), Melby (2005) og Engelstad (2009).⁵⁸ Til sammen så er det registrert 703 avvik i gruppene ”DK”, ”EK” og ”DKO”, noe som tilsier at 10,18 % av alle bokmålsavvikene kan tilskrives et av de største problemområdene i norsk rettskriving.⁵⁹

Tabellen ovenfor er utdrag fra samletabellen over alle undergrupper i hovedkategorien ortografi. Ser man undergruppene i sammenheng kommer man frem til andre tall, og her viser det seg at det er en del kommentarer som inneholder både avvikende dobbelt- og enkeltkonsonant. Tabellen under viser hvilke kommentarer som inneholder kun én avvikstype, samt de kommentarene som inneholder begge.

Tabell 37, DK, EK, DKO - kommentarer sett i sammenheng.

Kom.	DK	EK	DKO	DK/EK/DKO	DK/EK	DK/DKO	EK/DKO	Totalt
Totalt	197	242	10	0	64	2	6	521

I motsetning til en del andre undersøkelser, hvor det stort sett er slik at én tekst tilsvarer én person, så er det i denne undersøkelsen slik at flere kommentarer er skrevet av den samme profilen. På denne måten gir ikke tabellen over antall kommentarer det mest adekvate bildet på hvor mange profiler som er involvert i disse undergruppene. Tabellen under tar utgangspunkt i de profilene som har publisert bokmålskommentarer i løpet av den undersøkte uka, noe som gir følgende oversikt:

⁵⁸ op.cit., s. 76

⁵⁹ Wiggen 1996:153

Tabell 38, DK, EK, DKO - profiler sett i sammenheng.

	DK	EK	DKO	DK/EK/DKO	DK/EK	DK/DKO	EK/DKO	Totalt
Profiler	127	165	9	2	73	1	7	384

Totalt har 384 (16,22 %) profiler produsert et eller flere avvik sortert under gruppene DK, EK og DKO.

7.2.5 Vokaler

I underkant av 10 % av alle bokmålsavvikene er sortert under vokalavvik, som undergruppe utgjør avvikene 29,18 % av ortografikategorien, og er dermed den nest største undergruppen. 567 kommentarer inneholder vokalavvik sortert til denne gruppen, og det er totalt 426 profiler som har produsert et eller flere avvik av denne typen, noe som tilsvarer i overkant av 18 % av alle profilene sortert under bokmål. Avvikene fordeler seg mellom de ulike profilene på følgende måte:

Tabell 39, vokalavvik - avviksfordeling mellom profilene.

Avvik	15	13	11	7	6	5	4	3	2	1	Totalt
Profiler	1	1	2	3	2	7	16	19	73	302	426 profiler
Tot. avvik	15	13	22	21	12	35	64	57	146	302	687 avvik

7.2.5.1 Vokaler – avvikstyper

Avvikene sortert under vokaler systematiseres i tre avvikstyper. Alt ettersom avviket skjer som følge av *tillegg*, *bortfall* eller *ombytte* av en vokalbokstav (heretter vokal).⁶⁰ I det norske skriftspråket er det ni vokaler, i tillegg kan man regne diftongene til denne gruppen, her er det da snakk om en sekvens av to ulike vokaler, hvor man da kan definere en diftong som «en sekvens av to ulike vokaler i samme stavelse.»⁶¹ I denne fremstillingen vil eventuelle tilfeller

⁶⁰ Det er i gruppen vokalombytter inkludert 12 avvik hvor <i> er erstattet av <j>.

⁶¹ Kulbrandstad 2005:46

hvor diftongene blir berørt, for eksempel gjennom et vokalbortfall som kan sies å være en form for monoftongering, ikke bli fremhevet. Fremstillingen ser utelukkende på de enkelte vokalene, og hvorvidt den enkelte av disse produserer et avvik gjennom overnevnte avvikstyper. Vokalavvikene plasserer seg som følger i de ulike avvikstypene.

Tabell 40, vokaler - avvikstyper.

Tillegg	Bortfall	Ombytte	Totalt
217 avvik	223 avvik	247 avvik	687 avvik

7.2.5.2 Vokaler –tillegg

217 avvik tilskrives vokaltillegg og avvikstypen er dermed den gruppen som inneholder færrest vokalavvik. En oversikt over de enkelte vokalene og hvorvidt tillegget skjer initialt, medialt eller finalt i de aktuelle ordene gir følgende oversikt:

Tabell 41, vokaler - tillegg

Vokal.	Tillagt	Initialt	Medialt	Finalt
a	5	-	4	1
e	185	-	164	21
i	16	-	14	2
o	4	1	2	1
u	3	-	3	-
y	2	-	2	-
æ	2	-	2	-
ø	0	-	-	-
å	0	-	-	-
Totalt	217	1	191	25

Det er visse tendenser som viser seg i materialet. De vokaltilleggene som viser seg å være gjentakende er en del tilfeller med tillagt bindebokstav, tillegg av <e> foran

avledningsendelsen <-lig> og det som kan sies å være manglende sammentrekning. En del tillegg ser ut til å være mer eller mindre sporadiske, hvor enkelte bærer preg av å være slurv/tastefeil, disse er sortert under annet.

Tabell 42, vokaler - tendensgrupper.

Binde-E	E-lig	Sammentrekning	Annet
66	20	42	89

7.2.5.2.1 Vokalt tillegg - Binde-e

54 av 66 registrerte avvik med tillagt *binde-e* er sammensetninger hvor <flyktning-> er det første leddet i ordene, for eksempel *flyktningeleir <flyktningleir>, *flyktningestrøm <flyktningstrøm> og *flyktningearbeid <flyktningarbeid>. I ordboka er de sammensetningene hvor <flyktning-> er en del av ordet skrevet uten binde-e. At mange bommer på dette området kan ha sin naturlige forklaring, i *NRF*⁶² står det blant annet følgende angående bindebokstaven <e>:

«[h]eller ikke her er det mulig å gi klare regler for bruken, men det fins tendenser: [...] [e]n viss flertallsbetydning kan spores i sammensetninger med forledd på -ing med personbetydning. Der kan en i talemålet noen ganger høre binde-e når forleddet har flertallsbetydning, selv om offisiell rettskriving sier at ingen av disse har -e. Det kan også forekomme i skrift: *flyktningemottak* [...] selv om offisiell rettskrivning sier at en ikke skal ha -e.»

Påfallende nok forekommer den korrekte skrivemåten, uten binde-e, totalt 34 ganger, sammensetninger med <flyktning-> har altså en avvikende form i over 60 % av tilfellene ordet er skrevet. Mangel av «entydige regler» er nok en del av forklaringen her, samtidig så er dette et ord som ser ut til å være i en form for særstilling: «Der er fire tostava ord på -ing som ofte får binde-e i tale og skrift, men som ikkje skal ha det etter rettskrivinga. Det er *flyktning*, *heidning/hedning*, *viking*, *yngling*. Ein skal altså skrive til dømes *flyktningproblem* [...]»⁶³

⁶² Faarlund mfl. 1997:73

⁶³ Leira 1992:58-59

Gitt mangel av entydige regler for bruk av bindebokstav, samt at <flyktning> er blant de fire ordene som Leira fremhever, så er det ikke så overraskende at tillegg av binde-e forekommer ofte i slike sammensetninger, at det er fort gjort å tro feil kan man for øvrig se i *Språkrådets* tidsskrift *Språknytt* 1/2016, hvor nettopp formen *flyktningestrømmen forekommer.⁶⁴

7.2.5.2.2 Vokalt tillegg - E-lig

Det er 20 avvik, fordelt på 11 ord, som har til felles at tillegget av <e> skjer foran avledningsendelsen <-lig>. Ordene dette angår er *pinelig <pinlig> 5 ganger, *(u)lovelig <(u)lovlig> 4 ganger, *(u)sakelig <(u)saklig> 3 ganger og *egentelig <egentlig>, *fremmedspråkelige <fremmedspråklige>, *jævelig <jævlig>, *nemelig <nemlig>, *sakelig <saklig>, *sedvanelig <sedvanlig>, *uoversiktlig <uoversiktlig> og *usannsynlig <usannsynlig> 1 gang hver.

7.2.5.2.3 Vokalt tillegg – sammentrekning

42 vokalt tillegg kan tilskrives manglende forenkling. Disse avvikene er fordelt på 25 ord, hvor det er følgende ord som forekommer mer enn én gang: *russerene <russerne> 7 ganger, *egene <egne> 4 ganger, *asylsøkerene <asylsøkerne>, *lykkejegerene <lykkejegerne>, *politikere <politikerne> 3 ganger hver og *eierene <eierne> 2 ganger.

7.2.5.2.4 Vokalt tillegg – annet

De resterende avvikene ser i mange tilfeller ut til å være tilfeldige, hvor en del av dem bærer preg av å være slur/ tastefeil, som for eksempel *bæør <bør>, *dettye <dette> og *artikkeleen <artikkelen>.

Det er allikevel enkelte ord som går igjen, men som ikke passer inn i de andre tendensgruppene. For eksempel tidligere autoriserte former som *arbeide <arbeid> 5 ganger,

⁶⁴ *Språknytt* 1/2016:12

*taes <tas> 3 ganger og *fåes <fås> *gies <gis> *taes <tas> og *unngåes <unngås> 1 gang hver.

7.2.5.3 Vokaler – bortfall.

223 avvik er tilskrevet vokalbortfall. En oversikt over de enkelte vokalene og hvorvidt tillegget skjer initialt, medialt eller finalt i de ulike ordene gir følgende oversikt:

Tabell 43, vokaler - bortfall.

Vokal	Bortfall	Initialt	Medialt	Finalt
a	13	2	10	1
e	145	0	123	22
i	48	3	45	-
o	6	1	5	-
u	9	-	9	-
y	1	-	1	-
æ	0	-	-	-
ø	1	-	1	-
å	0	-	-	-
Totalt	223	6	194	23

Det som kan kalles tendensgrupper i gruppen av vokalbortfall er at en del bortfall skjer i substantiver som følge av kontraksjon av <-en> i bestemt form entall. I tillegg er, som i gruppen av vokalt tillegg, avledningsendelsen <-lig> involvert i en del bortfall. En større mengde av vokalbortfallene ser også ut til å bære preg av slurv.

Tabell 44, vokaler - tendensgrupper.

Kontraksjon	E-lig	Annet
25	22	176

7.2.5.3.1 Vokalbortfall – kontraksjon

25 avvik kan tilskrives denne tendensgruppa, hvor bortfallet skjer i bøyningssuffixen <-en> i bestemt form entall, dette skjer i ord som *mafian <mafiaen> 8 ganger, *pappan <pappaen>, *sofan <sofaen>, *datan <dataen>, hamburgern <hamburgeren>, *tiern, <tieren>, *vintern <vinteren>. Totalt er det 24 avvik som kan tilskrives dette fenomenet.

7.2.5.3.2 Vokalbortfall – e-lig

Som i gruppen av vokaltillegg så er det en del vokalbortfall i tilknytning til avledningssuffixen <-lig>. Totalt 22 avvik kan plasseres under denne tendensgruppa, disse fordeler seg på 12 ord. Her er det 3 ord som går igjen mer enn én gang, *tydlig <tydelig> 8 ganger og *fredlig <fredelig>, *hyggelig <hyggelig> 2 ganger hver.

7.2.5.3.3 Vokalbortfall – annet

En del vokalbortfall bærer preg av å være slur/ tastefeil, hvor da tastefeilen i så fall er at den enkelte har et for svakt trykk på tastene. Dette må kunne antas å være bakenforliggende i former som *syl <asyl>, *gså <også>, *dirkte <direkte>, *drettsutøver <idrettsutøver> og *pngene <pengene>.

Som enkeltord er det, i tillegg til <tydelig> (8), <mennesker> (7) og <journalist> (4) som går igjen flest ganger. Sistnevnte er i alle de tilfellene skrevet *jornalist, men at dette skal være et problemord er det ingenting som tyder på, den korrekte formen forekommer over 100 ganger.

7.2.5.4 Vokaler – ombytte

247 vokalavvik er registrert som vokalombytter, noe som gjør avvikstypen til den største innenfor vokalavvikene. I tillegg til rene vokalombytter er det inkludert 12 tilfeller hvor <j> erstatter <i>, uavhengig av disse ”halv-vokal-ombyttene” er dette den største avvikstypen.

Tabellen nedenfor systematiserer ombyttene etter hvilke vokaler som er bytte om flest ganger, samt hvorvidt dette skjer initialt, medialt eller finalt. I tillegg systematiserer tabellen hvor ofte den enkelte vokal er brukt som erstatningsvokal, med tilsvarende oversikt over hvorvidt dette skjer initialt (I), medialt (M) eller finalt (F).

Tabell 45, vokaler - ombytte.

Vokal	Ombytte	Initialt	Medialt	Finalt	Vokal	Erstatning	I	M	F
a	17	1	13	3	a	39	2	31	6
e	99	2	77	20	e	52	3	41	8
i	40	-	29	11	i	36	3	19	14
o	29	1	28	-	o	17	-	17	-
u	11	1	10	-	u	13	1	12	-
y	4	1	3	-	y	11	-	11	-
æ	19	-	19	-	æ	37	-	37	-
ø	14	4	10	-	ø	10	1	9	-
å	14	-	14	-	å	20	-	20	-
					j*	12	-	6	6
Totalt:	247	10	203	34		247	10	203	34

Av tabellen kommer det frem at vokalen <e> er den som er byttet om og brukt som erstatningsvokal flest ganger. Gjennomgående er det <e> av vokalene som står bak de fleste vokalavvikene samlet sett. Totalt er det 35 ulike vokalombytter, hvor <a> for <e> og <æ> for <e> forekommer oftest. Tabellen nedenfor viser alle vokalombyttene, antall ganger de enkelte byttene har forekommet, samt en del eksempelord innenfor de enkelte ombyttene.

Av plasshensyn, og for å få med så mange eksempelord som mulig, vil ikke den korrekte formen av ordet stå ved siden av avviket, men vokalombyttet er *kursivert* og understreket.

Tallene i parentes er hvor ofte det enkelte eksempelordet er registrert.

Antall	Vokalombyttet	Eksempelord
37	<a> for <e>	mak <u>a</u> n (9), <u>a</u> ngasjere, argum <u>a</u> ntasjonen, denn <u>a</u> , hent <u>a</u> t
35	<æ> for <e>	v <u>æ</u> rre (12), d <u>æ</u> r (5), v <u>æ</u> rste (3), h <u>æ</u> rlig, r <u>æ</u> vnende, sirkul <u>æ</u> rte
26	<i> for <e>	di <u>i</u> (13), privil <u>i</u> gerte (2), bibi <u>i</u> len, int <u>i</u> lligent, pros <u>i</u> dyren

19	<e> for <æ>	vert (11), berekraftig, fornermet, ferre, nærmere
18	<å> for <o>	får (7), gådt, fårbyterne, fåregår, fårvaring, nåk, Nårge
14	<e> for <a>	Afghenistan, bere, preperater, ubermhjertig, vedte
14	<e> for <i>	forde (4), statestikker (2), posetive, privilegerte, slekt
7	<o> for <å>	slalom (2), for, nor, området, tolmelige, vokne
7	<y> for <i>	Lysthaug (5), alorytmer, Syria
6	<o> for <ø>	Asylsøkere, avgjørende, forsøker, følge, gjør
6	<u> for <i>	snilluster (2), hundre, sluk, tultsvarende, tutt
6	<ø> for <o>	før, manipulatorene, rasshølet, søm, søya, ølja
4	<i> for <u>	aluminium, individuelt, imiddelbart, vinnet
4	<y> for <u>	Eyropa, brytt, Syndby, sytrende
3	<e> for <ø>	ekonomi (3)
3	<i> for <o>	min tro, ungdommer, økologisk
3	<u> for <y>	dureplageri, fluktningene, utringsfriheten
3	<ø> for <å>	førstår, før, møtte
2	<a> for <å>	bade, håndballguttene
2	<o> for <u>	børde, slump
2	<u> for <å>	nūvel, nūværende
2	<æ> for <ø>	oversvæmt (2)
1	<e> for <o>	sem
1	<e> for <u>	konkerranse
1	<i> for <a>	Irfan
1	<i> for <y>	oksigen
1	<i> for <ø>	innsker
1	<o> for <e>	katogori
1	<o> for <i>	åpnongstider
1	<u> for <o>	Kyprus
1	<u> for <ø>	fulger
1	<ø> for <a>	ransaket
1	<å> for <a>	sågår
1	<å> for <ø>	sårpå
12*	<j> for <i>	oj (4), ej (2), familje (2), ambisjose, bojkotte

Tabellen viser at en del vokalombytter forekommer heller sporadisk, samtidig som en del av ombyttene sammenfaller med at vokalene er plassert ved siden av hverandre på tastaturet, for eksempel <ø> og <æ>. Det er nærliggende å anta at en del av disse avvikene er tastefeil, hvor nabotasten skrives istedenfor den som ville ha vært korrekt.

I undersøkelsen til Engelstad (2009) er vokalombytter en av fokuskategoriene. Han finner at vekslingen <o>/<å> er den mest frekvente, slik den for øvrig også er hos Wiggen (1992) og Melby (2005).⁶⁵ I Engelstads undersøkelse står denne vekslingen for 29 % av fokusfeilene, til sammenligning så er vekslingen <o> for <å> og <å> for <o> registrert henholdsvis 7 og 18 ganger i min undersøkelse, og utgjør dermed i overkant av 10 % av vokalombyttene. Et vokalombytte som skiller seg noe ut i denne undersøkelsen, er vekslingen <a>/<e> som forekommer 51 ganger (20,65 %), her er det vekslingen <a> for <e> som skiller seg ut, hvor det står for 37 avvik. En veksling som til sammenligning hos Engelstad forekommer 5.

7.2.5.5 Vokaler – oppsummert

Tabell 46, vokaler - oppsummert.

Vokal	Avvik	Tillegg	Bortfall	Ombytte	Initial	Medial	Final
a	35	5	13	17	3	27	5
e	429	185	145	99	2	364	63
i	104	16	48	40	3	88	13
o	39	4	6	29	3	35	1
u	23	3	9	11	1	22	-
y	7	2	1	4	1	6	-
æ	21	2	-	19	-	21	-
ø	15	-	1	14	4	11	-
å	14	-	-	14	-	14	-
Totalt	687	217	223	247	15	588	82

⁶⁵ Engelstad 2009:82

7.2.6 Konsonanter

Konsonanter sorterer 954 avvik, og er dermed den største undergruppa i ortografikategorien. 732 kommentarer er registrert med et eller flere avvik og det er 527 profiler som har produsert et eller flere avvik sortert til denne gruppa. Avvikene fordeler seg mellom de ulike profilene på følgende måte:

Tabell 47, konsonanter - avviksfordeling mellom profiler.

Avv	23	17	15	14	12	11	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1	Tot
Profil	1	1	1	1	1	2	1	2	2	4	4	10	15	34	95	353	527
Total	23	17	15	14	12	22	10	18	16	28	24	50	60	102	190	352	954

7.2.6.1 Konsonanter – avvikstyper

Avvikene sortert under konsonanter kan deles inn i tre avvikstyper, etter samme prinsipp som vokalavvikene, hvorvidt avviket skjer som følge av *tillegg*, *bortfall* eller *ombytte* av konsonantbokstav (heretter konsonanter). Fordelt på disse tre avvikstypene plasserer avvikene seg på følgende måte:

Tabell 48, konsonanter - avvikstyper.

Tillegg	Bortfall	Ombytte	Totalt
245 avvik	630 avvik	79 avvik	954 avvik

7.2.6.2 Konsonanter – tendensgrupper

Det er tendenser som er gjentakende i gruppen av konsonantavvik. En del av disse er av en slik karakter at de kan tilskrives to, og i noen tilfeller alle, avvikstypene. Dette gjør at en fremstilling sortert etter avvikstypene ikke nødvendigvis er den som gir det beste bildet av konsonantavvikene. Det er for eksempel en stor gruppe avvik sortert under *stumme bokstaver*, her har et flertall av avvikene oppstått som følge av *bortfall*, for eksempel *kalt <kaldt>, men en del av disse avvikene er dannet gjennom at det *tillegges* det som kan sies å være en stum

bokstav, for eksempel *blandt <blant>. Fremstillingen av konsonantavvikene vil derfor sorteres etter de ulike tendensgruppene. Tabellen nedenfor systematiserer alle avvikene til de enkelte tendensgruppene, hvor avvikene er sortert etter hvorvidt det skjer som følge av *tillegg*, *bortfall* eller *ombytte* av konsonantene. Tabellen etterfølges av en fremstilling av de enkelte tendensgruppene, hvor gruppens berettigelse og fellestrekk blir klargjort.

Tabell 49, konsonanter - tendensgrupper.

Tendensgrupper	Avvik	Tillegg	Bortfall	Ombytte
Binde-s	80	24	55	1
Stum bokstav	208	45	163	-
Vislelyd ⁶⁶	36	4	27	5
Tastefeil (?)	56	56	X	X
Annet	574	116	385	73
Totalt	954	245	630	79

7.2.6.3 Konsonanter – binde-s

På samme måte som ved bindebokstaven <e> er det «ingen klare regler for når en sammensetning har binde-s eller ikke.»⁶⁷ Det er flere avvik knyttet til bortfall enn tillegg, mens det er et avvik hvor binde-e er brukt istedenfor binde-s, *arbeidsplasser <arbeidsplasser>.⁶⁸ 4 av tilleggene danner dobbeltkonsonant, mens det er 29 bortfall som resulterer i enkeltkonsonant der hvor det korrekte er dobbeltkonsonant.⁶⁹ Også i denne gruppen møter vi sammensetninger hvor <flyktning-> er involvert, men da i mindre grad enn under binde-e. Totalt 9 avvik av tillagt binde-s er sammensetninger hvor forleddet er <flyktning->, for eksempel *flyktningskrisen <flyktningkrisen> 4 ganger. Av enkeltord som går igjen, er det for så vidt bortfall av binde-s sammensetninger med følgende ord som

⁶⁶ Motivert ut ifra en av fokuskategoriene hos Engelstad (2009)

⁶⁷ Faarlund mfl. 1997:70

⁶⁸ Dette er for så vidt et avvik som kunne ha vært sortert under vokaler. All den tid det er det eneste tilfellet hvor avviket kan tilskrives ombytte av binde-bokstav, valgte jeg å plassere avviket i den gruppen den berørte bokstaven sorteres. Prinsippet ligner sorteringen av de tilfellene hvor <j> erstattet <i> under vokalombyttene. jf. s.46

⁶⁹ Jeg har fulgt det Engelstad omtaler som vanlig praksis, og ikke sortert slike avvik under henholdsvis dobbelt- og enkeltkonsonant. (2009:69)

forledd: <rett-> (8), <velferd-> (6), <opphold> (3), <sinn-> (3) og <omsorg-> (3). Når det gjelder avvik som følge av tillagt binde-s er det, i tillegg til <flyktning->, sammensetninger med følgende forledd som er gjentakende, <åre-> (3) og <medlem-> (2).

7.2.6.4 Konsonanter – stum bokstav

Som følge av *det etymologiske prinsippet* så er det i ikke så reint få tilfeller slik at det forekommer såkalt stumme bokstaver. Utfordringen med en gruppe som denne er at hvilke bokstaver som er stumme på mange måter henger sammen med talespråket, på den måten at det som er en stum bokstav for enkelte ikke nødvendigvis er det for andre. Utfordringene med hva som skal med i en gruppe avvik sortert som stumme bokstaver er dermed flere. Avvikene er i prinsippet av to slag, enten at man *tillegger* en stum bokstav, som for eksempel *gjordt for <gjort>, eller at man lar være å skrive en stum bokstav, altså et *bortfall*, som for eksempel *huse <huset>. Avvikene kan også ta form som et ombytte, for eksempel *lann <land>. Utfordringen er at en form som <land> innebærer en stum <d> i noen dialekter, mens i andre kan man høre den. Sistnevnte avvik, hvor et ombytte danner en dobbeltkonsonant er for øvrig i denne undersøkelsen sortert til undergruppa *dobbeltkonsonant*. Det er på denne måten ulike måter å definere hva en gruppe sortert som stumme bokstaver skal inneholde, Engelstad (2009) har også dette fenomenet som en fokuskategori, men hvor han da begrenser innholdstypene.⁷⁰

Utgangspunktet for stumme bokstaver i denne avhandlinga er en artikkel fra *Kunnskapsforlagets* nettside ordnett.no, med tittelen *Stumme bokstaver*.⁷¹ Her gjennomgås de ulike bokstavene som i enkelte tilfeller er stumme, det er her blant annet en del under ”stum e”, denne faller naturligvis utenfor denne gruppa, all den tid den er konsentrert til konsonanter. Utgangspunkter er at avvikene sortert til denne gruppa *kan* være stumme, men ikke nødvendigvis er det i alle dialekter. Selv om det dermed kan vise seg at alle avvikene sortert under stumme bokstaver ikke nødvendigvis hører hjemme i denne gruppa, så er det allikevel den hovedkategorien *ortografi*, som utgjør den tallmessige fordelingen i undersøkelsen, og alle avvikene sortert under stumme bokstaver er uansett å regne som ortografiske avvik, slik disse er definert i kapittel XXX.

⁷⁰ Engelstad 2009:63

⁷¹ <https://www.ordnett.no/språkverktøy/språkvett.stummebokstaver#to>

Det er 208 avvik sortert under stumme bokstaver, henholdsvis 163 som følger av bortfall og 45 som følge av tillegg. Avvikene er fordelt mellom bokstavene, med antall avvik i parentes, <d> (72), <g> (12), <h> (38), <l> (7), <r> (17), <t> (57) og <v> (5).

27 av de 72 avvikene tilknyttet konsonanten <d> er tillegg. Her er den tidligere autoriserte formen *blandt <blant> registrert 14 ganger, hvor *gjordt <gjort> (3) og *sundt <sunt> (2) er de andre ordene som går igjen mer enn én gang. Av de 45 tilfellene hvor stum <d> faller bort er det 13 avvik i forbindelse med <r>, f.eks. *normann <nordmann> (3). 10 avvik i forbindelse med <l>, f.eks. *kalt for <kaldt>. 9 tilfeller med adjektiv på <-ende> som da får endelsen *ene, f.eks. *hengene <hengende> (2). 8 bortfall er finalt i ord som *lan <land> (2). (6) ganger. 5 avvik i forbindelse med <n>, *hånterer <håndterer>.

5 av de 12 avvikene tilknyttet konsonanten <g> er tillegg. 3 er tillagt <g> etter <i>, *aldrig <aldri> og *verdifulle <verdifulle>. 2 tilfeller av tillagt <g> foran <j> *forgjettede <forjettede> og *lykkejegere <lykkejegere>. Av bortfallene er det 5 tilfeller hvor <g> faller i endelsene <-ig/-lig>, f.eks. *avhengi <avhengig> og *antagelivis <antageligvis>. De 2 siste bortfallene skjer som følge av at <g> faller foran <j>, *jengen <gjengen> og *jøglerne <gjøglerne>

13 av de 38 avvikene tilknyttet konsonanten <h> er tillegg. 6 er tillagt <h> foran <v>, hvor 4 av disse er initialt i ord, *hvar <var>, *hverste <verste>, *hvet <vet> og *hvi <vi>. De to siste er medialt i *tydlighvis <tydligvis> og *nødvendighvis <nødvendigvis>. Av de 25 bortfallene er 15 av disse avvik hvor <h> faller foran <v> initialt, *vis <hvis> (8).⁷²

Alle de 7 avvikene tilknyttet <l> er *ska for <skal>.

Alle de 17 avvikene tilknyttet <r> er bortfall i ubestemt flertall av substantiv, som ifølge artikkelen hos *ordnett* er en form hvor «r lett [kan] falle bort i talen, særlig når neste ord begynner på en konsonant.»⁷³ 15 av disse avvikene er formen *leire for <leirer>, enten alene

⁷² I og med at formene <hvis> og <viss> er likestilte så kan avviket sorteres annerledes. All den tid betydningen av ordet i de tilfellene det her er snakk om er: 'dersom, om'. Gitt at <viss> frem til 2005 var sideform sorteres avvikene under konsonanter og ikke enkeltkonsonanter som kunne vært et alternativ.

⁷³ <https://www.ordnett.no/språkverktøy/språknett.stummebokstaver#to>

eller som ledd i en sammensetning. Påfallende er det at sammenligning med den korrekte formen <leirer>, alene eller som ledd av en sammensetning, viser at denne forekommer 12 ganger.

De 57 avvikene tilknyttet konsonanten <t> er bortfall. Her er 23 avvik *de for <det>. 27 avvik er bortfall av <t> i bestemt form entall av nøytrumsord, f.eks. *korte <kortet>, *markede <markedet> (2), *lande <landet>. De 7 siste er *overhode for <overhodet> *adv.* er også sortert til denne gruppen.

De 5 avvikene tilknyttet konsonanten er *selfølgelig <selfølgelig> (4) og *selsagt <selvsagt> (1).

7.2.6.5 Konsonanter – vislelyd

Tendensgruppa er motivert ut ifra en av fokusgruppene i undersøkelsen til Engelstad (2009). Hvis man ser på de bokstavkombinasjonene han legger frem, sammenfaller undersøkelsen av kommentarfeltet med de funnene Engelstad gjør, med et unntak. Det er at den bokstavkombinasjonen Engelstad finner flest avvik i, <sgj>, da i tilknytning til adjektivet <nysgjerrig>, samt avledninger og sammensetninger hvor adjektivet er ledd, ikke forekommer ofte i min undersøkelse.⁷⁴ Ordet forekommer kun tre ganger i materialet mitt, hvor det 2 ganger er skrevet korrekt <nysgjerrig>, mens det 1 gang er skrevet *nyskjerrig.

Ser man derimot på de andre bokstavkombinasjonene, er det i kommentarfeltene flest avvik i kombinasjonen <skj>, totalt 29 avvik. Her er det ordet <kanskje> som registreres flest ganger, med 19 avvik. Som enkeltord er dette et ord også Engelstad finner med en avvikende form gjentatte ganger.⁷⁵ Samlet står <kanskje> for over 50 % av avvikene sortert som vislelyd i min undersøkelse. Allikevel, ordet er frekvent, og hvorvidt det faktisk bør defineres som et problemord skal muligens ikke overdrives. Et søk på den korrekte formen, i hele materialet mitt, viser at den korrekte formen forekommer 242 ganger.

⁷⁴ Engelstad 2009:59-60

⁷⁵ loc.cit.

Som hos Engelstad er det også i kommentarfeltet færre avvik i kombinasjonen <sj>, som i materialet mitt forekommer 6 ganger, hvor 2 av disse er *tjansen for <sjansen>, i tillegg til *skjanse <sjanse>, *skjekk <sjekk> og *skjeldne <sjeldne>.

7.2.6.6 Konsonanter – Tastefeil (?)

56 konsonanttillegg skiller seg ut ved at det enten er tillagt en ”nabobokstav” på tastaturet eller at det forekommer en ”trippelkonsonant” i ord med dobbelkonsonant.^{76 77} Avvikene er skilt ut for vise noe av det den heller store mengden avvik sortert under konsonanter inneholder, og gruppen bærer preg av slurv/tastefeil. Gitt avvikenes karakter er det god grunn til å anta at profilene som produserer slike avvik ville ha oppdaget disse ved en gjennomlesning. At det er en del slike avvik, for så vidt innenfor alle kategoriene, kan tyde på at dette er en arena hvor rettskrivinga i enkelte tilfeller viker for andre hensyn. Det er åpenbart andre avvik som også bærer preg av å være slurv/tastefeil, men avvikene sortert til denne gruppa er noe spesielle på den måten som de her blir omtalt.

Tilfeldige eksempler på avvik i denne kategorien er, *bnehovet <behovet>, *dert <der>, *gjølr <gjør>, *klomme <komme>, *oppgfave <oppgave>, *teknologik <teknologi>, *tulleter <tullete>. *sittter <sitter>, *tilrettelagt <tilrettelagt>, *mennn <menn>.

7.2.6.7 Konsonanter – annet

Også under konsonanter er det en gruppe sortert som annet. Denne skiller seg hovedsakelig ut ved sitt omfang og mangfold, totalt 574 konsonantavvik er sortert her. Det er ikke mulig i en slik undersøkelse å fremvise alle avvikene, men fellesnevneren er her at det er konsonanter sortert som *tillegg*, *bortfalle* eller *ombytte*. Det ville ha ført for lang av sted å skulle redegjøre for alle disse, og det å dele inn denne store gruppen i ulike tendenser ville ha virket noe

⁷⁶ ”Nabobokstav” ligner på den som er sortert under annet, forskjellen er at under annet er alle avvikene enten ombytte av nabobokstav på tastaturet eller ombytte av bokstaver i ordet.

⁷⁷ ”Trippelkonsonanter” kan være av to slag her. De tilfellene sortert som *tastefeil* er av typen *innlegget <innlegget> og *ettter <etter>. En annen type har man i sammensetninger som f.eks. *villlaks <villlaks/villlaks>, hvor sistnevnte er sortert til sær- og sammenskrivingskategorien, da dette er et avvik som kan tilskrives *manglende bindestrek* i gruppen av sammenskrivingsavvik. I de andre tilfellene hadde ikke avviket hvert unngått med en bindestrek.

tendensiøst. Det som kan nevnes er at også her møter vi ordet <flyktning>, hvor en del avvik kan knyttes til suffikset <(n)ing>, hvor da formen *flykting går igjen. Totalt 22 avvik er knyttet til dette suffikset. Et annet fenomen som går igjen er at en del avvik skjer som følge av tillagt <t> finalt i ord som *farlig <farlig>, *frivillig <frivillig>, *naturlig <naturlig>, totalt 21 avvik. Ellers er ulike ombytter av <p-t-k> <-> <b-d-g> noe som skjer i en del tilfeller (27). Allikevel, det er omfanget og mangfoldet av konsonanttillegg, -bortfall og -ombytter som er påfallende for denne gruppa.

7.2.7 Flere bokstaver

Det som er felles for avvikene sortert til denne undergruppa er at hvert enkelt ord inneholder flere avvik innenfor den enkelte avvikstypen *tillegg*, *bortfall* eller *ombytte*, men aldri kombinasjoner av disse. Nå kan man si at enkelte av tilfellene registrert under ombytte inneholder både *bortfall* og *tillegg* istedenfor *ombytte*. Det er for eksempel et tilfelle hvor *sexovergrepelse for <sexovergrep> forekommer, dette er her definert som et ombytte, begrunnet med at *-overgrepelse er et ombytte fra <-overgrep>. I tillegg er det slik at avvikene inneholder både vokaler og konsonanter, noe som, hvis disse skulle ha vært plassert i henholdsvis undergruppene *vokaler* og *konsonanter*, ville medført flere avvik enn nødvendig, i og med at det da måtte ha vært registrert *både* vokal- og konsonantavvik.⁷⁸ Det er enkelte ord i undersøkelsen som er registrert med flere avvik, men dette gjelder tilfellene hvor et ord inneholder flere avvik som sorteres til ulike kategorier. Gruppens berettigelse ligger i at dette er avvik som kan sorteres under den ortografiske hovedkategorien, men som samtidig ikke inneholder avvikstyper som rettfærdiggjør at disse registreres med mer enn ett avvik per ord, gitt undersøkelsens formål og hovedkategorier.

Det er totalt 77 avvik sortert til denne undergruppa, disse fordeler seg på 76 kommentarer og det er 70 profiler som har produsert avvik sortert til denne gruppa. Noe som forsterker inntrykket av at dette er tilfeldige avvik. Totalt er det 7 profiler med 2 avvik, mens de

⁷⁸ Følger samme prinsipp som ved opprettelsen av *dobbeltkonsonantombytter*. Hvor avvikene ble definert som ombytter istedenfor henholdsvis dobbelt- og enkeltkonsonantavvik. jf. s. 39

resterende 63 da er registrert med 1 avvik hver. Avvikene kan fordeles etter avvikstypene på denne måten:

Tabell 50, flere bokstaver - avvikstyper.

Tillegg	Bortfall	Ombytte	Totalt
16	28	33	65

Eksempler på avvik:

Tillegg: *fornedriget <fornedre> (<ig>-tillegg), *representererer for <representerer> (<er>-tillegg), *terroristetene for <terroristene> (<et>-tillegg), *utendlandet for <utlandet> (<end>-tillegg).

Bortfall: *ambassepersonell <ambassadepersonell> (<ad>-bortfall), *konsekvesene <konsekvensene> (<e> og <n>-bortfall) *restatet for <resultatet> (-bortfall), *stabiliten for <stabiliteten> (<te>-bortfall).

Ombytte: *komenter <komiteen> (<enter> for <iteen>), *mog for <men> (<og> for <en>). *russe for <russisk> (<e> for <-isk>), *veiene <vegne> (<ie> for <g>).

7.3 Bøyning

I utgangspunktet kan en kategori som sorterer avvik til bøyning inneholde flere avvikstyper, for eksempel kunne tilfellene av nøytrumsord med *bortfall av <t> i bestemt form entall*, som sorterer til tendensgruppa *stumme bokstaver* innenfor kategorien *ortografi*, vært en del av en slik bøyningsskategorier.

Bøyningsskategorien innenfor denne undersøkelsen er derimot av en litt annen variant, hvor siktemålet med denne er sjangerintern. Segerstad (2002:225) er i doktoravhandlingen sin inne på noe som hun omtaler som: «[d]elition of definite article». ⁷⁹ Noe som for øvrig Lie (2011:75) tar opp med referanse til Segerstad, hvor da en variant av «utelatelser/ forenkling» er «ubestemt for bestemt form». Dette er for så vidt noe Lie sier at det er få eksempler på i det norske materialet som er publisert. ⁸⁰ Motivasjonen er dermed å undersøke hvorvidt dette er en

⁷⁹ Segerstad 2002:225

⁸⁰ Lie 2011:76

form for forenkling som forekommer i kommentarfeltet. Bøyningskategorien sorterer dermed det som her defineres som *formavvik*, hvor kategorien er avgrenset til ordklassene verb og substantiv. Avvikene systematiseres etter hvilke *formvekslinger* som forekommer og hvorvidt dette tenderer mot det som da kan omtales som *forenkling av form*.

Kategorien er dermed noe utradisjonell når det kommer til hvordan bøyningsavvik systematiseres, men siktemålet er som sagt hvorvidt avvikene tenderer mot forenklinger eller ikke.

Avvik som sorterer til bøyning i denne undersøkelsen sorterer dermed det som er definert som *formavvik*, begrenset til ordklassene *substantiv* og *verb*. Hvorvidt noe kan defineres som avvik av denne typen er dermed betinget av konteksten det aktuelle ordet forekommer i.

7.3.1 Bøyning – formavvik i substantiv og verb.

Tabell 51, bøyning - avvik, frekvens, kommentarer og profiler.

Avvik	Frekvens	M	K	U	Kom.	M	K	U	Profil	M	K	U
176	7	134	42	-	148	118	30	-	133	104	29	-

Kategorien er den minste av alle bokmålskategoriene, samtidig er den en av kategoriene som er klart avgrenset når det kommer til hva som registreres. Den inneholder 2,55 % av bokmålsavvikene. Disse fordeler seg på 148 kommentarer og det er 133 profiler som har produsert et eller flere avvik.

Fordelt på de to ordklassene sorterer 70 avvik til substantiver, mens det er 106 avvik sortert til verb.

7.3.1.1 Bøyning – substantiv

Innenfor substantiv er det registrert følgende formavvik:

Tabell 52, formavvik substantiv..

Bestemthet		Tall		Totalt
<bf.> for <ubf.>	<ubf.> for <bf.>	<ent.> for <flt.>	<flt.> for <ent.>	
3	41	24	2	70

I alle avvikene tilknyttet substantiv er det slik at det foreligger *ett* formavvik, det er ikke registrert tilfeller med ombytte innenfor begge bøyingskategoriene, som ville ha vært tilfellet hvis det hadde forekommet avvik av typen: <ubf. ent.> for <bf. flt.>. Formavvikene sortert under henholdsvis *bestemthet* og *tall* innebærer dermed kun ombytter innenfor enten tall eller bestemthet. Av de 70 avvikene sortert til substantiv er det noe påfallende at 65 tilfeller i prinsippet kan sorteres som *forenkling av form*. Noe som kan peke mot visse tendenser av forenkling, allikevel er materialet lite, og det er vanskelig å generalisere noe ut fra en slik mengde. I tillegg er dette en type forenkling som er gjenkjennelig fra andre undersøkelser, for eksempel så finner Engelstad (2009) i sin undersøkelse at det er «bestemthetsbøyningen som hyppigst er rammet av endelsesfeil. I særlig grad dominerer bortfalls- og ekspansjonsfeilene.»⁸¹ Nå registrerer Engelstad bøyingsavvik innenfor større grupper enn det som er gjort her, men sammenlignet med de tilfellene som er registrert i kommentarfeltet så er det visse sammenfall. Det kan dermed ikke sies å være en *sjangertypisk* forenkling

⁸¹ Engelstad 2009:112

7.3.1.2 Bøyning – verb

Innenfor verb er det registrert 12 ulike formvekslinger, hvor 106 avvik fordeler seg på følgende måte:

Tabell 53, formavvik verb.

Formavvik	Ant.		Formavvik	Ant.	Totalt
<imp.> for <inf.>*	8		<inf.> for <pret.>*	6	
<imp.> for <pres.>*	11		<pf.> for <pret.>	2	
<imp.> for <pret.>*	4		<pres.> for <inf.>	4	
<inf.> for <imp.>	1		<pres.> for <pret.>*	8	
<inf.> for <pf.>*	2		<pret.> for <inf.>	3	
<inf.> for <pres.>*	23		<pret.> for <pres.>	34	
Totalt	49			57	106

På samme måte som innenfor substantivene, er det også innenfor verbene slik at et flertall av avvikene kan sorteres som *forenkling av form*. Totalt 62 avvik (markert med * i tabellen) sorteres som forenkling, mens det da er 44 som i prinsippet går den andre veien. Særlig er det i tilfellene med imperativ (23) og infinitiv (32, men her er 1 i prinsippet ikke en forenkling) man kan sortere under forenkling, men også <pres.> for <pret.> kan sies å være en forenkling. Selv om et flertall av avvikene tenderer mot forenkling, så er det også innenfor verbavvikene, muligens i enda større grad enn innenfor substantivene, problematisk å kalle dette for *sjangertypisk* forenkling. Mest sannsynlig er det andre forklaringer, og hvorvidt disse avvikene hadde blitt korrigert innenfor en mer normregulert kontekst er mer usikkert enn avvikene som sorterer til de sjangertypiske.

Hvis man tar utgangspunkt i formene *imperativ*, *infinitiv* og *presens*, så er det i norsk, stort sett, slik at imperativ er lik infinitivstammen, mens infinitiv igjen, i de fleste verb, ender på <-e>, noe som er tilfellet i alle avvikene som er registrert her. Presens blir igjen dannet, med noen unntak, ved at <-er> legges til infinitivstammen, hvor det igjen er slik at infinitivstammer som ender på enkel vokal danner presens ved å legge til <-r>.⁸² I alle tilfellene hvor presensformer er berørt i denne kategorien, er det da bortfall av <-(e)r>, noe

⁸² Faarlund mfl. 1997:477f (Hele avsnittet frem til fotnote).

som *kan* sammenfalle med at profilene har bakgrunn fra talemål hvor <-r> ikke er hørbar i presens.⁸³

For øvrig er det formavviket som går igjen oftest et avvik som i prinsippet går i motsatt retning av et forenklingsprinsipp. Dette er da 34 avvik med <pret.> for <pres.>, hvor <syntes> for <synes> forekommer 19 ganger. Noe som ikke er overraskende sammenlignet med tidligere funn.⁸⁴

Et flertall av formavvikene innenfor bøyingskategorien sorterer tenderer mot forenkling, men at dette har sin forklaring i sjangeren er det lite grunnlag for å hevde. Derimot er det slik at funnene sammenfaller med andre undersøkelser, noe som styrker antagelsen om at en annen forklaring enn *bevisste sjangeravvik*.

7.4 Stor og liten forbokstav

Tabell 54, stor og liten forbokstav - avvik, frekvens, kommentarer og profiler.

Avvik	Frekvens	M	K	U	Kom.	M	K	U	Profil	M	K	U
946	X	827	119	-	585	510	75	-	411	357	54	-

Kategorien stor og liten forbokstav sorterer 13,69 % av alle avvikene tilknyttet bokmålskommentarene. Avvik av denne typen forekommer i 585 kommentarer, og det er 411 profiler, 17,45 %, som har produsert et eller flere slike avvik. Av disse er 29 profiler registrert med begge avvikstypene. Fordelt på profilene sorterer avvikene seg som følger.

Tabell 55, stor og liten forbokstav - avviksfordeling profiler.

Avv.	27	22	21	17	13	12	11	9	8	7	6	5	4	3	2	1	Totalt
Pro	1	1	2	1	1	1	3	3	4	6	4	16	19	28	94	227	411
Tot.	27	22	42	17	13	12	33	27	32	42	24	80	76	84	188	227	946

⁸³ Wiggen (1992) i Engelstad 2009:113

⁸⁴ Engelstad 2009:113

Sortert til henholdsvis stor og liten forbokstav, er det avvik knyttet til liten forbokstav som skiller seg ut.

Tabell 56, stor og liten forbokstav - undergrupper.

	Avvik	Frekvens	M	K	U	Kom.	M	K	U	Profil	M	K	U
Stor	142	X	134	8	-	100	93	7	-	77	71	6	-
Liten	804	X	693	111	-	501	432	69	-	363	314	49	

At det er et så stort flertall av avvik sortert under liten forbokstav kan ha flere forklaringer. For det første er det i undersøkelsen gjort avgrensinger til hvilke avvikstyper som registreres under henholdsvis stor og liten forbokstav. Når det gjelder avvik knyttet til stor forbokstav er det registrert avvik i *ukedager*, *måneder* og såkalte *nasjonsord*, som f.eks. <nordmann> og <norsk>. En del av reglene for bruk av stor og liten forbokstav i norsk er forholdsvis klare, men samtidig er det mange av dem. I Vinjes *Skriveregler* er det fra side 83 til 96 listet opp 21 punkter på disse 13 tettpakkede sidene med ulike regler for bruken. I denne undersøkelsen er det bare et lite utvalg av disse reglene som legges til grunn, og en undersøkelse av hvorvidt alle reglene overholdes ville naturligvis gitt et annet resultat. Samtidig er det interessant å undersøke hvorvidt noen av de mest "allmenne" reglene overholdes.

Når det gjelder avvik sortert under liten forbokstav er disse begrenset til *egennavn*, *etter "store" skilletegn* og til *begynnelsen* av kommentaren. Sånn sett er det kun et utvalg regler i henhold til listen hentet fra Vinjes *Skriveregler* som undersøkes. I tillegg er en del avvik knyttet til stor(e) bokstaver sortert under sjangertypiske, disse følger nedenfor.

7.4.1 Stor forbokstav

Det er altså 142 registrert avvik som følge av stor forbokstav. Her er det såkalte nasjonsord som går igjen, 118 av avvikene er av denne typen. Det er 16 avvik knyttet til ukedager, hvor én profil er registrert med 14 av disse. De siste 8 er ulike måneder skrevet med stor forbokstav. Kategorien kunne åpenbart ha vært større, gitt at det kun er et utvalg regler for stor forbokstav som er undersøkt, men utgangspunktet for undersøkelsen var disse tre typene som basert på den første pilotinnsamlinga så ut til å være frekvente, samtidig som avvik i slike ord *kan* ha sin forklaring gjennom påvirkning fra andre språk.

Engelstads (2009) fokuskategori for stor og liten forbokstav systematiserer blant annet nasjonsord og betegnelser for måned, høytid o.l.⁸⁵ Funnene vil selvfølgelig avhenge av formålet de produserte tekstene i utgangspunktet har, men i hans undersøkelse er gruppen av nasjonsord den tredje største, i et mye mindre omfang tallmessig enn det jeg finner i kommentarfeltet. Dette er en av gruppene Engelstad finner særlig grunn til å feste seg ved, i og med at dette er et fenomen som ser ut til å ha et godt feste innenfor skolen. Som fenomen er man inne på at dette kan være påvirket av andre språk.⁸⁶ Noe også eventuelle avvik i ukedager og måneder også kan, men disse er i kommentarfeltet såpass få at det ikke er grunnlag for å fremheve disse, selv om det åpenbart må legges til at dette kun er ei tilfeldig valgt uke, og at en hvilken som helst annen uke kunne ha vist andre resultater.

7.4.2 Liten forbokstav

Det er et klart flertall av avvik sortert til liten forbokstav. Dette kan ha flere forklaringer, hvor det først og fremst er nærliggende å anta at det er en sammenheng med hvilke regelbrudd som er undersøkt. I og med at avvikene sortert til stor forbokstav er avgrenset til overnevnte varianter er det en del tilfeller som ikke er registrert. Slik forholder det seg for så vidt også med avvik sortert til liten forbokstav, heller ikke her er alle regelbruddene undersøkt. Det er allikevel grunn til å anta at de regelbruddene som faktisk er undersøkt gjør at det sannsynligvis alltid vil være flere avvik i tilknytning til liten forbokstav i en undersøkelse gitt at en antagelse om at det f.eks. alltid vil være flere sterke skilletegn i en tekst enn de ordene som er utgangspunktet for gruppen *stor forbokstav*. Noe som åpenbart er antagelser, men som heller ikke er helt usannsynlige.

De tilfellene som er registrert her er der hvor kommentarene starter med liten bokstav, altså det som hos Vinje er beskrevet som «[s]tor forbokstav i det første ordet i en tekst [...]»⁸⁷ I tillegg er det registrert avvik etter sterke skilletegn, som hos i *Skriveregler* inngår som en del av overnevnt sitat, hvor *sluttpunktum* er omtalt, men som da også går videre til å gjelde etter *utropstegn*, *spørsmålstegn* og *kolon*. Det siste regelbruddet som er sortert her er *egennavn* skrevet med liten forbokstav. Systematisert i disse tre variantene så fordeler de 804 avvikene

⁸⁵ op.cit., s. 2009:88

⁸⁶ Sætre (1972) i Engelstad 2009:90

⁸⁷ Vinje 1998:83

seg på 143 avvik i det første ordet i kommentaren, 276 avvik etter sterke skilletegn og 385 avvik hvor egennavn er skrevet med liten forbokstav.

Totalt er 143 avvik registrert under *det første ordet* i kommentaren, åpenbart gjelder dette da 143 ulike kommentarer. Sett opp mot det totale antallet bokmålskommentarer, som er en del av avviksundersøkelsen, så er altså i 143 av 4989 kommentarer startet med liten forbokstav i det første ordet. Umiddelbart er ikke dette et veldig iøynefallende trekk, men det må da legges til at det er 1488 kommentarer som starter med navnet til en annen profil. Det er da 143 av 3501 kommentarer som starter med liten forbokstav i det første ordet.

276 avvik er registrert etter sterke skilletegn. Dette er et veldig høyt tall sammenlignet med for eksempel de funnene Engelstad (2009:90) gjør i sin undersøkelse av vokselever, her finner han at 3 av 147 regelbrudd er i tilknytning til liten forbokstav etter sterke skilletegn.

Med 385 avvik er egennavn skrevet med liten forbokstav den største av de tre inndelingene i denne undersøkelsen.

7.5 Annet

Avvikene sortert til denne kategorien er, av ulike grunner, noe spesielle. Kategorien var i utgangspunktet ment å fange opp de avvikene som ikke entydig kunne plasseres i en av de andre kategoriene. Det eneste som var satt før registreringen var at vekslingen <å>/<og> skulle sorteres som en egen gruppe, denne gruppen ble underveis utvidet til å inneholde flere ord, og er definert som *feil ord*. I løpet av registreringen ble kategorien utvidet til å totalt inneholde tre undergrupper, som da er *feil ord*, *nynorskinterferens* og *tastefeil*. Når det gjelder nynorskinterferens, var dette et fenomen som dukke opp underveis. Umiddelbart er det vanskelig å sortere disse til f.eks. ortografikategorien, hvor da f.eks. <ikkje>, gitt måten registreringen foregikk, måtte ha blitt stående som et konsonanttillegg <j>. En slik tilnærming hadde igjen gjort at f.eks. <eg> hadde blitt registrert som konsonantbortfall <j>. Selvfølgelig kan det ikke utelukkes at det er snakk om et svakt tastetrykk i tilfellene med <eg>, men når det kommer til <ikkje> er dette et tilfelle hvor man faktisk må trykke en ekstra tast. Nå kan det ikke utelukkes at dette er et tilfelle av det som under *tastefeil* i *ortografikategorien* er et

tilfelle av at ”nabotasten” <j> er trykket utilsiktet. Allikevel, dette er en frekvent form, og tilfellene som faktisk er registrert som tastefeil har ingen paralleller, hverken i bokmål eller nynorsk. Den siste undergruppen, *tastefeil*, kunne ha vært sortert til ortografikategorien, men som det kommer frem nedenfor er disse noe spesielle, derfor er disse sortert til denne kategorien.

Samlet sorterer kategorien 805 avvik, og utgjør med det 11,65 % av bokmålsavvikene. Fordelt på undergruppene får man følgende oversikt

Tabell 57, undergruppe annet - avvik, frekvens, kommentarer og profiler.

Undergr.	Avvik	Frekvens	M	K	U	Kom.	M	K	U	Profil	M	K	U
Feil ord	479	X	402	77	-	381	318	63	-	298	262	36	-
Nynorsk	133	(+52)	111	22	-	90	74	16	-	69	58	11	-
Tastefeil	193	X	167	26	-	174	151	23	-	148	130	18	-
Totalt	805	(+52)											

7.5.1 Feil ord

Gruppen sorterer 479 avvik. Utgangspunktet for gruppen var vekslingen <å>/<og>, men ble gjennom undersøkelsen utvidet til å inkludere vekslinger mellom følgende ord, <ovenfor>/<overfor>, <lenger>/<lengre>, <ennå>/<enda>. Samlet utgjør disse kun 30 av de 479 avvikene, fordelt på følgende måte:

- 6 avvik <ennå> for <enda>
- 16 avvik <lengre> for <lenger>
- 1 avvik <lenger> for <lengre>
- 7 avvik <ovenfor> for <overfor>

7.5.1.1 Feil ord - <å>/<og> - <og>/<å>

Ikke overraskende er det vekslingen gruppen i utgangspunktet var ment å omhandle, <å>/<og>, som er registrert flest ganger, totalt 449 avvik. Her er det vekslingen <og> for <å> som forekommer flest ganger med 246 avvik, mens den motsatte vekslingen <å> for <og>

forekommer 203 ganger. At et flertall av avvikene er knyttet til <og> for <å> sammenfaller med andre undersøkelser.⁸⁸

En av vekslingen forekommer én eller flere ganger i 358 kommentarer, og det er 278 profiler som har produsert et eller flere avvik.

Hvis man ser på profilene, er 18 av disse registrert med begge avvikstypene, 152 er registrert kun med vekslingen <og> for <å>, mens 108 profiler kun har vekslingen <å> for <og>. Tatt i betraktning hvor uttalt disse ombyttene synes å være i andre undersøkelser,⁸⁹ er det noe påfallende at kun i underkant av 12 % av profilene sortert til bokmålskommentarene har produsert et eller flere avvik av denne typen. Dette er et lavere tall enn det jeg i utgangspunktet hadde forventet. Det må dog tas med i betraktningen at selv om <å> og <og> er høyfrekvente ord,⁹⁰ så er det gjennom den innsamlede uka ikke nødvendigvis slik at ordene er særlig frekvente i alle kommentarene. For å skulle gjøre en nøyaktig undersøkelse av akkurat disse ordene ville det ha vært nødvendig å registrere alle forekomstene av <å> og <og>, noe som i denne undersøkelsen ville ha vært for omfattende. Tar man istedenfor utgangspunkt i oversikten over alle kommentarene, så viser denne at det er 576 profiler som har publisert én eller flere kommentarer, hvor ordantallet varierer mellom 1 og 10 ord. Totalt utgjør dette 1005 kommentarer, og det er ikke urimelig å anta at en del av disse korte kommentarene ikke inneholder hverken <å> eller <og>.

7.5.2 Nynorskinterferens

Samlet er det 133 avvik som sorterer til nynorskinterferens. Disse fordeler seg på 90 kommentarer og det er 69 profiler som har innslag av nynorsk i kommentarer sortert til bokmål. Avvikene fordeler seg på 37 ord, hvor det er fire ord som går igjen mer enn 10 ganger, <ikkje> (34), <eg> (21), <ho> 14 og <dei> (12), disse fire ordene utgjør 60,90 % av alle nynorskinnslagene. Formen <ho> kan også tenkes å ha sammenheng med at dette inntil 2005 var en tillatt form på bokmål. Talemålet til de enkelte profilene kan heller ikke utelukkes som en påvirkningsfaktor. Disse er allikevel sortert til nynorskinterferens, all den tid det er former som entydig kan sorteres etter nynorskordboka, og dette kan også være tilfeller av

⁸⁸ Engelstad 2009:116, Wiggen 1996:162

⁸⁹ Engelstad 2009:116

⁹⁰ I en frekvensordliste på nettsidene til Universitetet i Bergen kommer <og> på første plass, mens <å> plasserer seg på plass nummer 9. (Gjengitt på www.korrekturavdelingen.no)

språklige ”konvertitter”, at individene bak profilene har byttet målform, og at innslagene er ”rester” av det opprinnelige hovedmålet, på den måten at frekvente ord på en måte sitter igjen i fingrene.

Samlet utgjør gruppen en heller liten del av bokmålsavvikene, totalt 1,93 % av avvikene sorterer til gruppen og 2,93 % av profilene har slike innslag. At nynorskinterferens er en heller marginal gruppe finner man igjen i andre undersøkelser, f.eks. Wiggen (1992).⁹¹

Hvorvidt det er snakk om språklige konvertitter, talemålspåvirkning eller i enkelte tilfeller tidligere autoriserte bokmålsformer, er vanskelig å si noe klart om. Tar man utgangspunkt i de 69 profilene som er sortert til denne gruppa, har disse til sammen publisert 305 kommentarer, hvor da 90 (29,51 %) inneholder innslag av nynorsk. Den profilen med flest registreringer står for 20 av disse, hvor denne profilen har publisert 8 kommentarer, som alle inneholder innslag av nynorsk. På den annen side er det én profil som har publisert 34 kommentarer, hvor kun én av disse inneholder én registrering. Tabellen nedenfor sorterer avvikene til de ulike profilene, i tillegg viser den hvor mange kommentarer som inneholder det som er definert som nynorskinterferens, sett opp imot det totale antallet kommentarer disse profilene har publisert.

Tabell 58, nynorskinterferens.

Avvik	20	7	5	4	3	2	1	Totalt
Profiler	1	2	1	2	7	9	47	69 profiler
Tot. avvik	20	14	5	8	21	18	47	133 avvik
Kom. m/ NN	8	4	2	3	12	14	47	90 kom. m/ NN
Kom. tot. prof.	8	6	3	3	19	51	215	305 kom tot. prof
% kom. m/ NN	100	66,67	66,67	100	63,16	27,45	21,86	29,51

Hvis man i tabellen ser på de 56 profilene som har én eller to registreringer, er det også her store forskjeller. 32 har publisert 1 eller 2 kommentarer, 17 har publisert mellom 3 og 9 kommentarer, mens 7 av dem har publisert 10 eller flere kommentarer. Tallene tatt i betraktning er det vanskelig å hevde at disse er såkalte konvertitter. De med over 10 kommentarer kan man vanskelig argumentere for, mens for dem som har publisert én eller to,

⁹¹ Johnsen 2009:37

så er dette et for lite material til å hevde dette. Det interessante er sånn sett den andre enden av tabellen, her kan det med større sannsynlighet tenkes at bytte av målform ligger bak.

I seg selv er det en interessant tilnærming å undersøke nynorskinterferens i bokmålsbaserte tekster innenfor nye medier. Selv om det er et heller marginalt fenomen, så kunne en vid undersøkelse over en lengre periode ha gitt interessante funn angående det å bytte målform.

7.5.3 Tastefeil

193 avvik sorterer til denne undergruppen, og dette er en gruppe hvor det ikke er nødvendig med lange utgreiinger. Avvikene er av tre typer. Den første varianten er avvik som registrert som *ombytte av nabotast* (97 avvik), dette omhandler de avvikene hvor ”nabobokstaven” på tastaturet er skrevet istedenfor den som ville ha vært den korrekte, f.eks. *sekv <selv>, *gar <har>, *dverget <sverget>, *skyøde <skylde>. Den andre varianten er *ombytte i ord* (72 avvik), dette er avvik hvor bokstavene i ordet er stokket om, f.eks. *begerp <begrep>, *griet <greit>, *hetl <helt>, *norks <norsk>. Den tredje og siste varianten er *dobbeltord* (24 avvik), dette er tilfeller hvor det samme ordet forekommer to ganger etter hverandre, f.eks. (79-4534-547): ”[...] nå må norsk politi ta seg seg sammen” (12-714-714): ”Greit nok at at [...]”

Undergruppen viser, om ikke annet, nok en tendens som peker på at kommentarfeltet er en arena hvor kommentarene produseres hurtig, og at det rettskriving ikke nødvendigvis tillegges den største betydning.

7.6 Sjangertypiske avvik

Denne kategorien systematiserer på mange måter avvikene som utgjør hovedformålet i avviksundersøkelsen. Avvikene som sorterer til denne kategorien er av en slik karakter at det er heller tvilsomt at man vil finne igjen disse innenfor en skolekontekst. Marianne Rathje gjør som tidligere nevnt et skille mellom henholdsvis *bevisste* og *ubevisste* avvik, samt hvorvidt de enkelte profil kan antas å ha *kompetanse/ikke-kompetanse* til å korrigere avviket hvis man

påpeker avviket, jeg har i denne avhandlinga vegret meg for å gruppere etter hvorvidt de ulike profilene skal antas å ha, eller mangle, kompetanse til å korrigere avvikene. Tar man f.eks. vekslingen <å>/<og>, så er dette en avvikstype hvor det er fort å tillegge dette som et avvik med manglende kompetanse, dette er ikke urimelig all den tid en rekke undersøkelser viser dette som et problemområde i norsk rettskriving. Det som gjør det problematisk å hevde manglende kompetanse innenfor kommentarfeltet er en antagelse om at profilene like gjerne kan ”gi blaffen” i reglene for <å>/<og>, og konsekvent skrive en av variantene i alle tilfellene. Tatt i betraktning hvor mange avvik i de ulike kategoriene og undergruppene som ser ut til å være heller tilfeldige, så skal det svært gode grunner til for å hevde at personer som publiserer tekster innenfor en arena som har et så muntlig preg, mangler kompetansen til å skulle korrigere disse hvis det hadde vært skrevet innenfor en skolekontekst. Jeg finner det mer plausibelt å snakke om kompetansefeil innenfor en skolekontekst, all den tid elevene her *vet* at rettskriving er av betydning. Hvorvidt rettskriving vektlegges innenfor slike arenaer som kommentarfeltene her er en del av, ser i mange tilfeller ut til å være individuelt. Når det er sagt, så er det sann at *hvis* man skal legge til grunn at avvikene er bevisst produsert og at profilene har kompetanse til å korrigere dem, så er det innenfor denne kategorien disse sorterer. Her er det noen enkeltunntak, som på bakgrunn av dette er sortert i en egen undergruppe, *tale*. Innenfor denne er det en del tilfeller som er basert på skjønn, men hvor parallellene er å finne i enkelte dialekter. Det kan allikevel ikke utelukkes at dette er avvik som *kunne*, og i enkelte av disse tilfellene *burde* ha vært sortert til kategoriene som inneholder de mer tradisjonelle avvikene. Disse vil bli diskutert i undergruppa *tale*. Når det gjelder resten av avvikene, så er det sannsynlig at dette er avvik som de ulike profilene ikke ville ha produsert innenfor en kontekst hvor det å følge den offisielle rettskrivinga er av betydning.⁹² Samtidig er det nettopp disse avvikene som er *det særpreget* avhandlinga sikter mot å vise. Fremstillinga vil være relativt lik de andre kategoriene, men det vil være flere utdrag fra kommentarene, dette da jeg finner det hensiktsmessig å vise hvordan avvikene sortert som sjangertypiske faktisk ser ut. I enkelte utdrag forekommer det også andre avvik, disse vil, i motsetning til innenfor de andre kategoriene, bli beholdt, slik at utdragene som presenteres i det følgende er nøyaktig slik de foreligger i de ulike kommentarene. I tillegg er det i tabellene over den innbyrdes fordelingen også av interesse hvor ofte de sjangertypiske avvikene forekommer i de ulike kommentarene. Derfor vil også *kommentarene* bli belyst mer inngående her enn innenfor de andre kategoriene.

⁹² Nå finner riktig nok Melby (2005:45) én forekomst av *oxo <også>, så helt fraværende er fenomenet ikke.

Oppsummert så er det følgende tall å finne i kategorien sjangertypiske avvik:

Tabell 59, sjangertypiske - avvik, frekvens, kommentarer og profiler.

Avvik	Frekvens	M	K	U	Kom.	M	K	U	Profil	M	K	U
1548	(+34)	1316	232	-	797	669	128	-	582	499	82	-

Kategorien sorterer 1548 avvik (22,41 %) og er dermed den nest største enkeltkategorien. Det er registrert avvik i 797 kommentarer (15,98 %). Avvikene er produsert av 582 profiler (24,71 %). Fordelt på profilene sorterer de sjangertypiske avvikene seg på følgende måte:

Tabell 60, sjangertypiske - avviksfordeling profiler.

Avvik	141	44	32	23	22	19	16	14	12	Totalt
Profil	1	1	1	1	1	1	3	2	3	
Tot. avvik	141	44	32	23	22	19	48	28	36	
Avvik	10	9	7	6	5	4	3	2	1	
Profil	8	5	12	9	14	32	46	114	328	569
Tot. avvik	80	45	84	54	70	128	138	228	328	1548

Kategorien er vid, og inneholder et bredt spekter av ulike avvikstyper. Det er derfor opprettet 6 undergrupper, hvor det i enkelte av disse forekommer såkalte tendensgrupper.

Undergruppene er *emfase*, *forenkling*, *kodeveksling*, *lydforlenging*, *tale* og *interjeksjoner*.

Systematisert til undergruppene får man følgende fordeling:

Tabell 61, sjangertypiske - undergrupper.

Undergruppe	Avvik	Frek	M	K	U	Kom	M	K	U	Pro	M	K	U
Emfase	579	X	465	114	-	304	249	55	-	221	187	34	-
Forenkling	162	12	136	26	-	151	127	24	-	133	112	21	-
Kodeveksling	502	X	468	34	-	191	167	24	-	167	146	21	-
Lydforlenging	43	-	35	8	-	38	31	7	-	36	29	7	-
Tale	162	10	134	28	-	135	114	21	-	124	108	16	-
interjeksjon	100	12	78	22	-	99	77	22	-	94	73	21	-
Totalt	1548	(+34)											

7.6.1 Sjangertypiske – emfase

I kategorien *stor og liten forbokstav* er mulig å se det høye antallet avvik knyttet til liten forbokstav som et utslag av at profilene *sparer tid* på å skrive med små bokstaver. Det gjør det litt spesielt at noe som i prinsippet er det motsatte, å skrive et eller flere ord, og av og til hele kommentaren, med store bokstaver er noe som sorterer til sjangertypiske avvik. Nå dreier selvfølgelig ikke alt her seg om hvorvidt språket og tidsbruken økonomiseres, men et litt påfallende trekk er det.

Gruppen sortert som *emfase* er nettopp de tilfellene hvor ord på en eller annen måte fremheves i kommentarene. Segerstad (2002) setter dette i sammenheng med prosodien i talespråket, hvor bruk av store bokstaver sammenlignes med tonefallet i en samtale, «[t]yping words or phrases in capitals seems to be an attempt to convey prosodic features such as stress and emphasis on words.» Derimot er det å *utelukkende* bruke store bokstaver noe som sammenlignes med roping, hvor dette kan oppfattes som uhøflig oppførsel.⁹³

Denne gruppen hadde som utgangspunkt at alle tilfellene hvor er eller flere ord i kommentarene på en eller annen måte ble fremhevet, skulle sorteres her. Det er ulike måter, i tillegg til å skrive med STORE bokstaver, å fremheve et ord på, man kan for eksempel skrive ordet *kursivert* eller understreket. I *Skriveregler* er det en måte å fremheve ord på som betegnes som *sperring*, eller *spatiering*, hvor ordet da fremheves gjennom å sette et mellomrom mellom bokstavene, s p a t i e r i n g.⁹⁴ Alle funnene i denne undersøkelsen sorterer seg under enten store bokstaver eller spatiering, og det er et klart flertall avvik sortert til store bokstaver.

Gruppen sorterer 579 avvik, hvor 570 av disse er sortert under store bokstaver og 9 da under spatiering. Fenomenet forekommer i 304 kommentarer. Det er ulike tendenser når det kommer til hvor mange ord en kommentar har uthevet, alt ifra 1 til 11 ord. Tabellen nedenfor gir et detaljert bilde på hvordan disse avvikene fordeler seg på kommentarene.

⁹³ Segerstad 2002:143f

⁹⁴ Vinje 1998:133

Tabell 62, emfase - avviksfordeling kommentarer.

Emfase	11	9	8	7	6	5	4	3	2	1	Totalt
Ant. kom.	1	1	1	7	4	13	9	25	59	184	304 kom.
Totalt	11	9	8	49	24	65	36	75	118	184	569 avvik

Det er 221 profiler som har produsert et eller flere slike avvik, hvor den med flest registreringer sorterer 31 av disse. Tabellen nedenfor viser denne fordelingen.

Tabell 63, emfase - avviksfordeling profiler.

Av	31	28	22	21	18	15	14	12	10	9	7	6	5	4	3	2	1	Tot
Pr	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	3	4	10	8	19	40	126	221
Tot	31	28	22	21	18	15	14	12	10	18	21	24	50	32	57	80	126	579

Eksempler på emfase:

(42-2304-76): "LAKSELUS kan være hovedårsaken til de aller fleste sykdomsproblemer i oppdrettsnæringen [...] ikke noe problem FØR Norge ble oppdrettsnasjon- [...]"

(94-4772-47): "Nei VG, politiet advarer ikke MOT speilglatte veier. Politiet advarer OM speilglatte veier. OM. Ikke MOT. OM."

(66-3640-654): "Peer, VÆR DEG SELV NOK. VG har truffet den norske folkesjel, slik Ibsen beskriver den i PEER GYNT. Kommentarer til å stadfester også det – nesten alle. Grøsser.

(98-4938-213): "HERREGUD, DETTE ER JO HELT SJUKT!!"

(17-234-2): "Gutter og jenter kommer i fremtiden a l l t i d til å sparerer i svømming/gym i Norge."

(52-2816-597): " Fjerne kontantene... mitt svar har kun tre bokstaver N E I"

(66-3738-761): "[...] og å bytte til seg 40% av Vovo mot eier a n d e l e r i Nordsjøen."

7.6.2 Sjangertypiske – forenkling.

Forenkling er her definert som *bortfall av bokstaver*, det vil si at det i alle tilfellene er snakk om at bokstaver, i et eller flere ord, faller. «Ord kan skrives kortere enn skrivereglene tilsier, og det skjer ofte i alle dialogiske sjangrer. En kan skille her mellom mer vanlige forkortelser og slike som er mer spesielle for sjangeren.»⁹⁵ Det er ikke alltid entydig hvor skille mellom *vanlige forkortelser* og *sjangertypiske forkortelser* går, men de avvikene som sorterer til denne gruppen kan i de fleste tilfellene sammenlignes med det Segerstad (2002) betegner som *unconventional abbreviations*»,⁹⁶ mer enn listen over vanlig forkortelser som man kan finne i *Skrivereglene*.⁹⁷ Noe påfallende er det allikevel at noen forkortelser i enkelte tilfeller kan kreve like mange, og av og til flere, tastetrykk enn det som hadde vært den tradisjonelle stavemåten, så ønske om «å skrive så kort som mulig»,⁹⁸ er ikke nødvendigvis den bakenforliggende forklaringen i ethvert tilfelle. Segerstad ser slike utradisjonelle forkortninger som en måte å markere ens identitet, samt det å vise at man mestrer nettkommunikasjon.⁹⁹

Gruppen sorterer 162 avvik, disse er systematisert i seks tendensgrupper, hvor størsteparten av disse entydig kan sies å være *ukonvensjonelle* når sammenligningsgrunnlaget er den offisielle rettskrivinga, men en del av tilfellene, selv om de kan sies å være ukonvensjonelle, følger det *Skrivereglene* omtaler som *allment*, hvor man som oftest avkorter ordet foran en vokal, samt at det tas med så mange bokstaver som kreves for å tydeliggjøre ordet.¹⁰⁰ Det er registrert forenkling i 151 kommentarer, og det er 133 profiler som har produsert et eller flere avvik. De seks tendensgruppene er *akronym*, *bokstav for ord*, *konsonantskrift*, *lydtilnærming*, *sammentrekning av ord og forkortelser*. Fordelt på disse gruppene fordeler avvikene seg på følgende måte:

⁹⁵ Lie 2011:47

⁹⁶ Segerstad 2002:146

⁹⁷ Vinje 1998:102-108

⁹⁸ Lie 2011:46

⁹⁹ Segerstad 2002:147

¹⁰⁰ Vinje 1998:96

Tabell 64, forenkling - tendensgrupper.

Forenkling	Avv.	Frek.	M	K	U	Kom	M	K	U	Prof.	M	K	U
Akronym	15	-	12	3	0	15	12	3	0	14	11	3	0
Bokstav for ord	64	9	50	14	0	57	44	13	0	48	38	10	0
Konsonantskrift	7	-	6	1	0	7	6	1	0	7	6	1	0
Lydtilnærming	13	-	13	0	0	13	13	0	0	13	13	0	0
Sammentrek.	20	-	18	2	0	20	18	2	0	18	16	2	0
Forkortning	43	3	38	5	0	42	37	5	0	40	36	4	0
Totalt:	162	12	137	25	0	152	130	24	0	144	123	21	0

7.6.2.1 Forenkling – akronym

I ordboka er akronym definert «initialord som blir lest som et vanlig ord (og ikke bokstav for bokstav)». I denne gruppe er akronym definert som *forkortelser produsert av den første bokstaven i flere ord*.¹⁰¹ Det er totalt 15 avvik sortert til undergruppen, hvor flere av disse i prinsippet samtidig er kodevekslinger, på den måten at det er *engelske* ord som er forkortet. Avvikene fordeler seg på 4 ulike akronym, <lol> - <ler og ler>/ <laughing out loud> 11 ganger, <omg> - <oh my God> 2 ganger, <FYI> - <for your information> 1 gang, og det som ser ut til å være en norsk utgave av førstnevnte <luh> - <ler ut høyt> 1 gang.

Den varianten som går igjen oftest <lol> kan som sagt tilskrives både en norsk eller engelsk oversettelse, varianten <luh> som ble brukt for <ler ut høyt> ble for øvrig kommentert, noe som kan tyde på at det er den engelske forståelsen av akronymet <lol> som er mest utbredt, da <luh> hos enkelte ble sett på som en ny variant. I denne undersøkelsen er dette ikke et utbredt fenomen, og bruken ble i enkelte tilfeller kommentert negativt, noe som kan tyde på at dette er en type forenkling som ikke er fullt ut akseptert innenfor denne arenaen.

Eksempler:

(51-2636-407): ”*luh* er det det nye?”

(39-2234-6): ”Du kan ikke tuppe inn et hockeymål. *FYI*.”

¹⁰¹ Segerstad 2002:146

(10-615-615): ”Omg, å høre denne alkoholisererte kvinnen som selv var superdopet [...]

(18-939-57): ”Enda en som tror på julenissen, mange er også naive, LOL....”

(18-940-58): ”LOL? Ja, det viser jo akkurat din mentale alder!”

7.6.2.2 Forenkling – bokstav for ord

Denne tendensgruppa er så å si selvforklarende, dette omhandler i alle tilfellene forenklinger hvor én bokstav står for et ord.¹⁰² Dette er for så vidt en gruppe hvor det *kan* tenkes at avvikene er forårsaket av et svakt tastetrykk, derfor har jeg markert 11 av de 63 avvikene som tvilsomme. Gruppen sorterer 64 avvik, og er med det den største tendensgruppa innenfor *forenklinger*, uavhengig av de tvilsomme tilfellene. Tabellen nedenfor systematiserer avvikene på bokstavene som er brukt og hvilke ord som er erstattet. Det er oftest korte ord, hvor enkelte forenklinger er regnet som mer vanlig enn andre, f.eks. <d> for <det>.¹⁰³ Hvis man ser på bokstavene og ordene de representerer i tabellen nedenfor, så er det i en del tilfeller ikke entydig at én bokstav skal stå for et gitt ord. Dette kommer derimot frem av konteksten. Når det for eksempel er registrert tilfeller hvor <k> står for <navn på K>, så kommer dette entydig frem gjennom at artikkelen omhandler en person med et navn som begynner på <K>, (-54-2949-730): ”Det som detimot er poenget er at K ikke var [...]”. I en annen kommentar brukes <k> for <ikke>, (76-4025-38): ”[...] det er k lov [...]”. Avvikene er dermed eksempler på fenomenet *erstatte ord med bokstaver*, hvor det ikke er slik at den samme bokstaven *alltid* representerer det samme ordet. F.eks. så erstatter <e> både <jeg> og <er>, mens <er> også erstattes av <r>, og <jeg> i andre tilfeller erstattes av <æ>. Hvilken bokstav som erstatter <jeg> har trolig sammenheng med profilenes dialekt, og det er nok som oftest slik at «forkortelsene kan sies å være uttalebaserte, [hvor] uttalen av bokstavene svarer (noenlunde) til uttalen av ordene de står for.»¹⁰⁴ Allikevel forekommer det forenklinger hvor dette ikke er tilfellet.

¹⁰² Hvorvidt <@> skal regnes som en bokstav er vel heller tvilsomt, men det er registrert to tilfeller med <@> her, da dette kan sies å være et tegn/tast som representerer et ord.

¹⁰³ Lie 2011:48

¹⁰⁴ Valberg 2009:51 i (Lie 2011:48)

Tabell 65, forenkling - bokstav for ord.

Bokstav	Ant.	Frek.	Ord som blir erstattet:	Tvilsomme
<@>	2		<at> (1), <til> (1)	
<a>	8		<at> (2), <da> (5), <ha> (1)	<at>, <ha>
<d>	13	4	<det> (13+4)	
<e>	20	4	<er> (19+4), <jeg> (1)	
<f>	3		<faen> (3)	
<i>	2		<ikke> (1), <vi> (1)	<vi>
<j>	1		<jævla> (1)	
<k>	3		<navn på K> (2), <ikke>	
<m>	1		<med> (1)	
<o>	1		<og> (1)	
<r>	1		<er> (1)	
<s>	1		<så> (1)	<så>
<t>	1		<at> (1)	<at>
<æ>	4	1	<jeg> (4+1)	
<å>	3		<få> (1), <på> (2)	<få>, <på>

7.6.2.3 Forenkling – konsonantskrift

Konsonantskrift innebærer at vokalene i et ord faller bort. Dette er en måte å forkorte ordene på som ser ut til å være vanlig innenfor sjangeren.¹⁰⁵ I denne undersøkelsen er det derimot den minste av alle tendensgruppene innenfor de sjangertypiske forenklingene. Det er registrert 7 tilfeller av dette fenomenet, og alle er korte ord som i utgangspunktet kun inneholder én vokal, <blr> for <blir>, <dt> (x2) for <det>, <jg> for <jeg>, <km> for <kom>, <sg> for <seg>, <sm> for <som>. Som fenomen ser dette ut til å være en lite brukt metode innenfor kommentarfeltene, noe som for så vidt sammenfaller med Segerstad (2002), hvor «*consonant writing*» føres opp som et karakteristisk trekk kun innenfor SMS.¹⁰⁶

¹⁰⁵ Lie 2011:48

¹⁰⁶ Segerstad 2002:257

7.6.2.4 Forenkling – lydtilnærming¹⁰⁷

Lydtilnærming er utradisjonelle skrivemåter hvor en bokstav erstatter bokstavkombinasjoner i et ord. Som tendensgruppe er det den nest minste av alle forenklingsgruppene, hvor det da er 13 avvik som sorterer til gruppen. Det er i alle tilfellene bokstaven <x> som er brukt som erstatningsbokstav, hvor 12 tilfeller er ombytte med bokstavkombinasjonen <-ks> og 1 av ombytte med <-gs>: *max (3), *ex (2), *mixe (2), *Axel, *exsos, *fixen, *luxus>, *xtra. *oxo.

7.6.2.5 Forenkling – sammentrekning av ord

Sammentrekning av ord innenfor de sjangertypiske avvikene må ikke forveksles med *sammenskriving av ord*, slik avvikene i kategorien sær- og sammenskriving fremstilles. Med sammentrekning menes det heller ikke «[...] at man beholder første og siste bokstav i ordet, men sløyfer visse bokstaver som står imellom», slik begrepet defineres i *Skriveregler*.¹⁰⁸

Sammentrekning av ord er derimot de tilfellene hvor to eller flere ord er trukket sammen til ett, samt at det faller bort én eller flere bokstaver i prosessen. Totalt 20 avvik sorterer til denne gruppa. Tabellen under viser alle disse sammentrekningene, hvilke ordkombinasjoner disse representerer og hvor ofte de enkelte forekommer. Det ene tilfellet <Dax18> kunne for så vidt ha vært sortert til lydtilnærming også, men gitt at begge tilfellene omhandler forenkling er det kun registrert én gang.

¹⁰⁷ Lydtilnærming er et begrep hentet fra Marianne Rathje (2013)

¹⁰⁸ Vinje 1998:96

Tabell 66, forenkling - sammentrekning av ord.

Sammentrekning	Korrekt form	Sammentrekning	Korrekt form
Dax18	Dagsnytt atten	kjent'n	kjent han
desamme	det samme	serru (2)	ser du
dro'n	dro han	skakke	skal ikke
ekke	er ikke	tarei	ta deg
for'u	for du	tok'n	tok han
forf	for faen	vettu (5)	vet du
haru	har du	ære	er det
ikkeno	ikke noe		

7.6.2.6 Forenkling – forkortelser

43 avvik sorterer som forkortelser. Dette er former som ikke entydig kan sorteres til en av de andre tendensgruppene, og gruppa bærer preg av å være en oppsamling for ulike forkortelser. Det er allikevel visse tendenser innad i gruppa, og de følger stort sett det som i *Skriveregler* omtales under henholdsvis *avbrytning* og *apostrof*. Hvor «[a]vbrytning innebærer at en del av ordets haleparti sløyfes. Den første bokstaven bevares, og det tas med så mange bokstaver som tydeligheten krever. Oftest avbryter man foran en vokal.», mens det under er slik at «[a]postrof markerer at en eller flere bokstaver er fjernet.»¹⁰⁹

Det er 8 tilfeller hvor forkortelsen er markert med apostrof, for eksempel: *natt'n
*ne'forr, *radio'n, *tid'a, og *tv'n

33 tilfeller følger stort sett normalen for *avkortninger*, her er den første bokstaven beholdt og det er alltid entydig hva ordet er en forkortelse av. Det er allikevel ikke slik at alle er avkortet foran en vokal, og det er i enkelte tilfeller tillagt eller byttet om bokstaver i forkortelsen, som f.eks. en dobbeltkonsonant i forkortelsen *siggg for <sigaretter> (8). Andre eksempler er: *hel<helvete> (3), *kvitt <kvittere>, *seff <selvfølgelig>, *spess for <spesielt>, *tattis for <tatovering>.

De 2 siste tilfellene er forkortelser som er vanlig i talespråket *merce for <Mercedes> og *insta for <Instagram>.

¹⁰⁹ op.cit., s. 56, 96

7.6.3 Sjangertypiske - kodeveksling

Den nest største undergruppen innenfor de sjangertypiske avvikene er *kodeveksling*. Som fenomen har dette vært en del av *talemålsforskninga* siden i hvert fall 1970-tallet. Nøyaktig hva som skal regnes for å være tilfeller av kodeveksling er det uenighet om, i *Språkmøte* står det blant annet følgende angående fenomenet:

«Nokre forskarar reserverer omgrepet til å gjelde større språklege einingar og helst ein sekvens av fleire ord [...] medan andre kallar det kodeveksling også dersom det berre er snakk om enkeltord eller enkeltmorfem frå ein varietet som blir integrert i ein annan varietet»¹¹⁰

Det er i denne undersøkelsen den siste forståelsen av kodeveksling som foreligger. Dermed registreres to former for kodeveksling, der hvor ett eller flere ord fra andre språk inngår i kommentarene,¹¹¹ og der hvor det forekommer ord/-stammer fra andre språk med tillagt norsk bøyningensendelse eller fornorsket stavemåte av andre språk.¹¹²

Samlet sorterer gruppen 504 avvik. Det er funnet kodevekslinger i 191 kommentarer. Avvikene fordeler seg på de ulike kommentarene på følgende måte.

Tabell 67, kodeveksling - avvik per kommentar.

Avvik	141	16	14	10	9	7	5	4	3	2	1	Totalt
Kommentar	1	1	1	1	1	1	3	9	15	51	107	191 kom.
Tot. avvik	141	16	14	10	9	7	15	36	45	102	107	502 avvik

Totalt er det 167 profiler som står bak disse kommentarene, og avvikene fordelt på profilene gir følgende oversikt:

¹¹⁰ Mæhlum mfl. 2008:49

¹¹¹ Kommentarene sortert til andre språk er utelatt.

¹¹² En annen form for kodeveksling som kan sies å være særnorsk, er de tilfellene hvor målformene nynorsk og bokmål veksler innad i kommentarene, men disse er her sortert som henholdsvis nynorsk- og bokmålsinterferens

Tabell 68, kodeveksling - avvik per profil.

Avvik	141	16	14	10	9	7	6	5	4	3	2	1	Totalt
Profiler	1	2	1	1	1	2	3	2	8	17	42	87	167 profiler
Tot. avvik	141	32	14	10	9	14	18	10	32	51	84	87	502 avvik

7.6.3.1 Kodeveksling – avvikstyper og eksempler

Undergruppa kodeveksling systematiserer som sagt to avvikstyper, hvor den første varianten er *rene* kodevekslinger, mens den andre da er *kombinasjoner* av norsk og et annet språk. I sistnevnte tilfelle er alle avvikene kombinasjoner av norsk og engelske, og dermed definert som *norsk-engelske kodevekslinger*. Av de 502 registrerte tilfellene av kodeveksling er 461 av disse *rene kodevekslinger*, tilfeller av ord fra andre språk. 454 av disse er engelske ord, 3 svenske, 2 russiske og 2 tyske. Det er da 41 tilfeller av *norsk-engelske* kombinasjoner.

Eksempler *rene kodevekslinger*:

(6-127-127): ”[...] Med globalisering, kjøpesenter og sentralisering, så får man 3-4 store kjeder. That’s it. Utvalget forsvinner.”

(12-707-707): ”[...] forstår du ikke ironi? I feel sry for you”

(29-1690-808): ”[...] Ute er det 30 minus, SO WHAT???”

(97-4934-209): ”[...] spesielt med tiden som kommer Så Na zdorovje! (Skål) ;) ;)

(14-817-817): ”[...] dermed kan vi bare fortsette å se das untergang komme mot oss konstant [...]”

(5-54-54): ”[...] på en bestemt, tydelig og urokkelig måte går i mot alle anspråk fra 600-tallets [...]”

(88-4614-618): ”Troligen, troligen ikke”

Eksempler *norsk-engelske kodevekslinger*:

(20-954-20): ”[...] Tror det er lettere å se falskhet hos deg, med dine one-linere.”

(27-1295-413): ”Kan vi i det minste få stoppet disse supplybåtene som ligger i flere storbyer å slipper ut overlast av gift [...]”

(9-548-548): ”Latterlig gjeng. Jeg skippet frokosten i noen dager [...]”

(20-1074-192):[...] men du må vel være enig i at ”taimingen” for utspillet var katastrofal....”

I en del kommentarer forekommer det tilfeller av begge variantene:

(58-3158-172): ”Håper Støre og AP går ”all in” i denne saken og kritikken av Sylvi Listhaug og Failer 100% [...]

(29-1688-806): ”[...] Du føkker opp tankene, so just let it go. Det er ikke som du tror..”

7.6.4 Sjangertypiske - lydforlenging

Lydforlenging går i prinsippet den motsatte retningen som undergruppen forenkling gjør, her forlenges ord med et ulikt antall bokstaver. Dette er allikevel en avviksform som kan antas å være sjangertypisk for dialogiske sjangre, hvor inntrykket man ofte sitter igjen med er at dette kan gi språket et noe uformelt og muntlig preg.

Avvikene er i de fleste tilfellene forholdsvis enkle å sortere, men det kan i enkelte tilfeller være en viss tvil om hvorvidt dette er bevisste avvik eller noe som også kan være eksempler på tastefeil. Hvor skal grensa settes for hvorvidt det er et tilfelle av bevisst lydforlenging eller en tastefeil? Det er f.eks. to tilfeller av *såå <så>, da skrevet med én <å> for mye, er dette et tilfelle som burde sorteres som lydforlenging eller tastefeil/vokalt tillegg? Åpenbart er det et vokalt tillegg, men ser man på den ene kommentaren hvor denne formen foreligger inneholder den i tillegg *såååå, og tilfellet med *såå står i følgende posisjon ”åh såå heldig jeg er[...]”. I det andre tilfellet inneholder kommentaren også andre sjangertypiske avvik som *OG (emfase), *Oh boy og *mobilpaye (kodeveksling). På denne måten er kommentarene som helhet avgjørende for at disse tilfellene ble sortert til de sjangertypiske avvikene. Dett er allikevel unntak, og avvikene sortert til denne gruppa er stort sett entydige.

Det som er felles for undergruppen er at én eller flere bokstaver forlenges, hvor det fortrinnsvis er vokalene som utsettes for denne varianten. Gruppa sorterer 43 avvik, og er registrert i 38 kommentarer, hvor det er 36 profiler som har produsert et eller flere avvik.

Det er 2 tilfeller hvor en konsonant forlenges *RRRRRETT <rett> og *hysjjj <hysj>, mens det da i de 41 andre er vokalforlenginger.

(97-4948-232): ”JAAAAAAAAA!!!!!!! Ett nytt storlag er født!

(79-4439-452): ”la de få laaaaang straffer”

(29-1477-591): ”[...] de trengte ikke å ta deeeeeeeen laaaaang turen [...]”

7.6.5 Sjangertypiske - tale

Undergruppa sorterer 162 avvik. Disse fordeler seg på 135 kommentarer og det er totalt 124 profiler som har produsert et eller flere avvik sortert til denne undergruppa.

Det er i denne gruppa de avvikene det var størst tvil om, med tanke på sortering til tradisjonelle eller sjangertypiske avvik, er plassert. Samtidig er det slik at alle avvikene som er sortert her har talemålssamsvarende trekk. Betenkeligheten med å sortere en del av disse her ligger hovedsakelig i en antagelse om at disse ikke er like *bevisst* produsert som de andre sjangertypiske avvikene, på den måten at det trolig er slik at de andre undergruppene ville ha blitt korrigert innenfor en kontekst som er mer normregulert enn kommentarfeltene. Det er et fåtall av dem i gruppen, men de må redegjøres for. Avvikene nedenfor er fremstilt på den måten at de avvikene det var størst tvil om plassering redegjøres først:

9 avvik kan settes i sammenheng med at det i en del dialekter er slik at bestemt form flertall av substantiv får endelsen <-an> for <-ene>. ¹¹³¹¹⁴ F.eks. *dagan <dagene>, *karan <karene> *musklan <musklene>, *ungan <ungene>

21 avvik er tilfeller av substantiv som får <-a> endelse . F.eks. *penga <penger> (8), *konflikta <konflikter> (2), *kanina <kaniner>.

8 avvik hvor <dere(s)> er skrevet *dåkke, *dems eller *demmes

14 avvik med småord som *ka <hva>, *sæ <seg>, *te <til>.

Den største gruppa er avvik som har en utalebasert skrivemåte, hvor en del tilfeller bærer preg av å være såkalt *slang-* eller *sjargongspråk*.¹¹⁵ Totalt 78 avvik kan tilskrives denne formen for avvik, f.eks.: *drøkke <drukke>, *dævver <dør>, *förbanjade <forbannede>, *lyggen <løgn>, *molbolainn <molboland>.

¹¹³ Skjekkeland 2005: 170, 173 og 176

¹¹⁴ I undergruppen vokalbortfall er det en del tilfeller hvor bortfallet gjør at man ender opp med former som *mafian <mafiaen>, men dette er ikke i bestemt form flertall, og selv om det *kan* være talemålet som spiller inn, så har disse ikke de samme forutsetningene for å sortere til denne undergruppa som tilfellene hvor bf. flt. <-ene> erstattes av <-an>, jf. fotnote over

¹¹⁵ Slang kan defineres som bevisste avvik fra normalspråket. (snl.no)

Eksempler på sjargong/ slang i utdrag (mine uthevninger):

(10-659-659): ”Hørte ikke noe prat når de vant gull i bøtter og spann? Merkelig ass’...”

(66-3760-783): ”[...] står handlingslammet og kan ikke gjøre en pøkk”

(804544-557): ”Så sheept for dem a”

(52-2897-678): ”Skjerpings folkens, dette er overhodet ikke bra!!!”

De 32 siste avvikene er eksempler på såkalte *fyllord*, som er vanligere i samtalen.¹¹⁶ Dette dreier seg om former som for eksempel: *jajaja, *joda, *neida, *okay, *okidoki.

7.6.6 Sjangertypiske - interjeksjoner

Den siste undergruppa kunne på mange måter vært en del av undergruppa *tale*, men disse skiller seg allikevel noe ut ved at det i store og hele er snakk om ulike varianter av interjeksjoner som man i en del tilfeller finner i ordboka, mens det i andre tilfeller er snakk om kreativ språkbruk. Gruppen inneholder også tilfellene hvor det uttrykkes ulike former for latter, som i ordboka er begrenset til haha/ha-ha.¹¹⁷

Gruppen sorterer 100 avvik, hvor disse er fordelt på 99 kommentarer. Det er 94 profiler som har produsert et eller flere avvik.

41 avvik er ulike varianter som representerer latter, hvor disse enten forekommer som ulike varianter av *hehehe eller *hahaha.

De resterende kan sorteres etter hvorvidt bruken representerer *nøling* eller *utbrudd*. 23 tilfeller er ulike former for nøling, hvor ulike varianter av ordbokformen <hm> er den mest frekvent med 13 registreringer.

(14-831-831): ”HMM, hva er det velbrukte argumentet fra Regjeringen [...]”

(54-2942-723) ”Hmmm...Ja det var et vanskelig spørsmål...”

(76-4267-280): ”Hmmm hva f gjør dem her da?”

36 tilfeller markerer utbrudd av et eller annet slag, her er *wow (5) registrert flest ganger

¹¹⁶ Svennevig, Sandvik og Vagle 1999:21

¹¹⁷ Her er det ikke registrert avvik i særskrivning der hvor *ha ha forekommer, selv om ordboka fører opp <ha-ha>/<haha>

(9-409-409): ”Wow! Nok en gang dum nok til å se på kommentarer:(”
 (9:413-413): WoW, DU må være naiv og litt små teit...huff.. sorry [...]”
 (10-659-659): Pffffff... Dette er det DØVESTE jeg har lest på lenge.”
 (29-1460-574): ”ÆÆÆÆ!! Jeg blir gal!”
 (68-3839-862): ”Aaargh, kommer aldri til å forstå meg på slike [...]”

7.6.7 Sjangertypiske avvik – oppsummert

Undergruppene viser at det er et relativt vidt spekter som defineres som sjangertypiske avvik i denne undersøkelsen. Hovedsakelig er begrunnelsen for å sortere disse som sjangertypiske at dette er avvik som profilene mest sannsynlig ikke hadde produsert, eller i det minste at de hadde korrigert dem ved gjennomlesing, hvis rettskriving og det å overholde rettskrivinga var av betydning, for eksempel innenfor en skolekontekst. I tillegg er det en begrunnelse at avvikene, muligens med visse unntak som er diskutert underveis, er produsert bevisst.

Noe påfallende er det at de to største underkategoriene inneholder avvik som ikke direkte går på bokstaveringen av norske ord, noe som kan tyde på at, selv om språkbruken i kommentarfeltet faller inne under det som er definert som *det digitale hverdagsspråket*, det innenfor denne arenaen går et visst skille mellom hva som er akseptable normbrudd. Hvis man tar utgangspunkt i profilene, så er det som nevnt ovenfor 582 (24,71 %) av profilene som har produsert et eller flere sjangertypiske avvik. Ser man på antallet i undergruppene så viser dette at en del profiler er registrert med avvik i flere undergrupper. Hvis man ser på hvilke undergrupper de ulike profilene går igjen i, så kan dette også fortelle noe om hvilke avvik som er vanlige, gjennom at det er flere profiler på tvers av undergruppene. Tabellene nedenfor viser hvordan profilene fordeler seg på de ulike gruppene.

Tabell 69, sjangertypiske avvik - profiler og antall undergrupper de har produsert avvik i.

Undergrupper	6	5	4	3	2	1	Totalt
Profiler	0	1	9	29	104	439	582 profiler

Det er 6 undergrupper, men det er ingen profiler som går igjen i alle. Akkurat hvilke undergrupper de enkelte går igjen i viser ikke tabellen, men hvis man sorterer etter

undergruppene så viser de tre tabellene under hvordan profilene sorterer til de ulike undergruppene. Den første tabellen viser alle undergruppene hver for seg, og hvor mange profiler som er registrert i kun én undergruppe. Den neste tabellen viser alle profilene som sorterer til to undergrupper, og hvilke undergrupper disse går igjen i. Den tredje og siste tabellen viser hvordan de profilene som sorterer til 3, 4 og 5 undergrupper fordeler seg.

Tabell 70, sjangertypiske avvik - profiler i 1 undergruppe, sortert til 1) emfase, 2) forenkling, 3) kodeveksling, 4) lydforlenging, 5) tale og 6) interjeksjoner.

Undergrupper	1	2	3	4	5	6	Totalt
Profiler	147	75	94	13	56	54	439

Tabell 71, sjangertypiske avvik - profiler i 2 undergrupper.

Undergrupper	1	2	3	4	5	6
1	X	X	X	X	X	X
2	12	X	X	X	X	X
3	26	5	X	X	X	X
4	4	1	5	X	X	X
5	10	13	4	-	X	X
6	6	6	10	-	2	X
Totalt						104

Tabell 72, sjangertypiske avvik - profiler i 5,4 og 3 undergrupper.

Ant:	Undergr.	Profiler:	Ant	Undergr.	Profiler	Ant	Undergr.	Profiler
5	1, 2, 3, 4, 6	1	3	1, 2, 3	3	3	2, 3, 5	4
4	1, 2, 3, 4	1	3	1, 2, 4	2	3	2, 4, 5	1
4	1, 2, 4, 5	1	3	1, 2, 5	5	3	2, 4, 6	1
4	1, 3, 4, 5	1	3	1, 3, 5	4	3	2, 5, 6	1
4	1, 3, 5, 6	2	3	1, 3, 6	4	3	3, 4, 5	1
4	1,4 5, 6	3	3	1, 5, 6	2	3	3, 4, 6	1
4	2, 3, 5, 6	1						
Totalt:								39

Tabellene viser at det til sammen er 32 ulike kombinasjoner når alle profilene er sortert til undergruppene. Tabellen under viser hvor mange kombinasjoner de ulike undergruppene går igjen i:

Tabell 73, sjangertypiske avvik - undergrupper i kombinasjoner mellom profilene. 1) *emfase*, 2) *forenkling*, 3) *kodeveksling*, 4) *lydforlenging*, 5) *tale* og 6) *interjeksjoner*

Undergruppe:	1	2	3	4	5	6
Kombinasjoner:	17	16	16	13	15	13
% av kombinasjoner	53,17	50	50	40,63	46,68	40,63

Ser man på størrelsen på undergruppene, er det ikke så overraskende at det er undergruppene *emfase* og *kodeveksling* som går igjen oftest. Det som derimot er noe påfallende, og som oversikten kan tyde på, er at de ulike sjangertypiske avvikene kan fortelle noe om hvilke avvikstyper som øker sannsynligheten for at det vil produseres andre avvikstyper. Ser man f.eks. på gruppen *lydforlenging*, så er det noe påfallende at denne gruppen registreres i over 40 % av de ulike kombinasjonene, tatt i betraktning at gruppen utgjør 2,78 % av det totale avvikstallet sortert som sjangertypisk. Noe som kan tyde på at hvis først denne avvikstypen produseres, så er sannsynligheten for at det vil forekomme andre sjangertypiske avvik større. Det totale materialet, og avvikene sortert til gruppen, er av for lite omfang til å si noe sikkert om hvorvidt dette faktisk er tilfellet, men funnene her er noe påfallende.¹¹⁸

¹¹⁸ En slik måte å rangere avvikstypene i et slags hierarki kan minne om *implikasjonsanalyser*. F.eks. Venås 1991:163-165

8 Nynorskkomentarene

Når det først er slik at det er to sidestilte målformer i det norske skriftspråket, så er det naturlig at begge målformene inngår i en undersøkelse som denne. Det er i løpet av den undersøkte uke et klart flertall av bokmålsbaserte kommentarer. Av de 5049 kommentarene som utgjør avviksundersøkelsen er kun 60 av disse sortert til nynorsk, som da tilsier at 1,19 % av kommentarene.

Tabell 74, nynorsk - avvik, frekvens, kommentarer og profiler.

Avvik	Frekvens	M	K	U	Kom.	M	K	U	Profil	M	K	U
221	(+7)	201	20	-	60	52	8	-	22	15	7	-

Avvikene sorterer til de samme kategoriene som i bokmålsdelen, men det er, av ulike grunner, enkelte forskjeller i undergruppene. Dette blir klargjort mer inngående innenfor de aktuelle kategoriene. Totalt sorterer nynorsk 221 avvik (3,10 %). Totalt er det 22 profiler som har produsert én eller flere kommentarer sortert til nynorsk, hvor 4 av disse også har skrevet kommentarer som sorterer til bokmål. I løpet av den undersøkte uka er det blant de som publiserer kommentarer mindre enn 1 % som velger å skrive disse på nynorsk. Allikevel, disse er like fullt en del av det digitale hverdagspråket, og vil få den samme oppmerksomheten som bokmålskommentarene. Når det er sagt, så innebærer naturligvis de store avstandene i mengde at nynorskdelen vil være av mindre omfang, samt at kategoriene er drøftet og begrunnet underveis tidligere, og det er de samme kategoriene og begrunnelsene som stort sett går igjen her også, men da med enkelte unntak som naturligvis vil bli klargjort der hvor dette er aktuelt.

8.1.1 Sær- og sammenskriving

Tabell 75, sær- og sammenskriving.

Avvik	Frekvens	M	K	U	Kom.	M	K	U	Profil	M	K	U
11	(+1)	8	3	-	9	6	3	-	7	4	3	-

4,98 % av nynorskavvikene er sortert til sær- og sammenskriving. Avvikene fordeler seg på 9 kommentarer. Totalt er det 7 (31,82 %) profiler som har produsert et eller flere avvik innenfor kategorien. Også her er det flest avvik i tilknytning til særskrivning (8), mens 3 er sammenskrivingsavvik. 2 profiler er registrert med begge avvikstypene.

8.1.2 Særskrivning

Av de 8 avvikene sortert til særskrivning er 2 som følge av manglende bindestrek, *vgd kommentatorane <vgd-kommentatorane> og *Lancet rapporten <Lancet-rapporten>. De 6 siste er sortert til avvikstypen *ledd i sammensetning skrevet hver for seg*.¹¹⁹

*brev kurs <brevkurs>, *hovud instrument <hovudinstrument>, *over for <overfor>, *rasist kortet <rasistkortet>, *søndags ope <søndagsope> og *tanke eksperiment <tankeeksperiment>.

8.1.3 Sammenskriving

Det er 3 avvik sortert under sammenskriving, alle er av avvikstypen *sammenskrivninger av to eller flere selvstendige ord*.¹²⁰ : *avdi <av di>, *iallefall <i alle fall> og *istadenfor <i staden for>.

8.2 Ortografi

På samme måte som den er innenfor bokmålskommentarene, er ortografikategorien en vid kategori. Den er delt inn i de samme undergruppene, men her foreligger det ikke avvik i alle undergruppene. Samlet inneholder ortografikategorien følgende tall:

¹¹⁹ Jf. s. 29

¹²⁰ Jf. s. 32

Tabell 76, ortografi - avvik, frekvens, kommentarer og profiler.

Avvik	Frekvens	M	K	U	Kom.	M	K	U	Profil	M	K	U
37	(+1)	33	4	-	26	22	4	-	13	10	3	-

Dermed sorterer den 16,74 % av nynorskavvikene, hvor disse fordeler seg på 26 (43,33 %) kommentarer. 13 (59,09 %) profiler har produsert et eller flere avvik. Kategorien er dermed den som, selv om den ikke inneholder flest avvik, sorterer flest profiler. Noe som kan ha sin forklaring i at det samtidig er den videste. Sortert til de ulike undergruppene fordeler avvikene seg på følgende måte:

Tabell 77, ortografi - undergrupper.

Undergrupper	Avvik	Frek.	M	K	Kom.	M	K	Profil	M	K
DK	2	1	2	-	2	2	-	1	1	-
EK	6	-	6	-	6	6	-	4	4	-
Vokaler	14	-	11	3	10	7	3	9	6	3
Konsonanter	15	-	14	1	11	10	1	7	6	1
Totalt	37	1								

8.2.1 Ortografi – dobbeltkonsonant (DK)

Det er kun registrert to avvik sortert til dobbeltkonsonant, disse er: *inndirekte <indirekte> og *populær <populær>.

8.2.2 Ortografi – enkeltkonsonant (EK)

6 avvik sorterer til enkeltkonsonant, 2 som følge av konsonantombytte: unda <unna> (2). De 4 siste er som følge av bortfall: *desverre <dessverre>, *komunane <kommunane>, *men <menn>.

8.2.3 Ortografi – vokaler

14 avvik er i tilknytning til vokaler. Disse kan sorteres etter *tillegg* (1), *bortfall* (6) og *ombytte* (7).

Her er det ene tilfellet av vokaltillegg et egennavn, *Liedl for <Lidl> .

Vokalbortfallene ser stort sett ut til å være slurv/tastefeil, 4 av bortfallene bærer mer eller mindre preg av dette: *lokalbefolkninga <lokalbefolkninga>, *modern <moderne>, *motsetning <motsetning> og *prallell <parallell>. De 2 siste er det vanskelig å si noe sikkert om, men 1 avvik, *enigheit for <einigheit> kan for så vidt minne om bokmålsinterferens, men tilfellet er ikke entydig nok.¹²¹ Det siste avviket er bortfall av <e> i *menneskleg <menneskeleg>

Vokalombyttene registrere flest tilfeller (7) av vokalavvikene. Her er det et ombytte som går igjen mer enn én gang, <e> for <æ> (2), *lera <læra> og *svert <svært>. De andre er <e> for <a> *hjerta <hjarta>. <e> for <i> *set <sit> (av <å sitja>, ikke <å setja>). <ø> for <y> *nøttar <nyttar>. <å> for <o> *åpe <ope>. <æ> for <â> *slær <slår>.

8.2.4 Ortografi – konsonanter

Konsonantavvik sorterer 15 avvik, som også her sorteres etter *tillegg* (5), *bortfall* (9) og *ombytte* (1). Det er for så vidt mulig å sortere etter samme prinsipp som innenfor bokmålskommentarene.¹²² I og med at det ikke foreligger mer enn 15 avvik, er det valgt å sortere fremstillingen etter overnevnte avvikstyper. Også innenfor denne gruppen av ord er det en del tilfeller som bærer preg av slurv/tastefeil.

¹²¹ Bokmålsinterferens er for øvrig sortert under annet, på samme måte som nynorskinterferens innenfor bokmålskommentarene.

¹²² Hvor *tendensgruppene* sorterer *tillegg*, *bortfall* og *ombytte*. Jf. s. 51

Konsonanttilleggene sorterer 5 avvik, hvor 2 av disse kan sies å få tillagt <stum-d>:

*avgjerdslle <avgjersle> og *blandt <blant>. De 3 siste bærer preg av slurv, *flygen <flyge>, *detter <dette> (det.) og *lat <la> (verb)

Konsonantbortfallene sorterer 9 avvik. Her er det 3 avvik som bærer preg av slurv/tastefeil: *srivefeil <skrivefeil>, *resulat <resultat> og *Sortinget <Stortinget>. 3 avvik er bortfall av <r> i ubestemt form flertall av mask. substantiv *leira <leirar> (2) og *utøvara <utøvarar>.¹²³ 1 avvik er bortfall av <binde-s> i *fredpris <fredspris>. 1 avvik med bortfall av <k> i *sjebnar <skjebnar> (*vislelydsgruppa*). Det siste avviket her er *nemt for <nemnt> Konsonantombytte sorterer 1 avvik: *liganande for <liknande>.

8.3 Bøyning

Bøyningskategoriene innenfor henholdsvis bokmål- og nynorskkommentarene er av ulik karakter. I utgangspunktet var kategorien motivert ut ifra det som tidligere er omtalt som *formavvik* og *forenkling av form*.¹²⁴ Dette var for så vidt motivasjonen innenfor begge målformene, men i og med at det foreligger så få kommentarer på nynorsk, som da innebærer at en direkte sammenligning målformene imellom ikke blir fullt ut mulig, så ble kategorien bøyning innenfor nynorsk utvidet. Hovedsakelig på grunn av de funnene Johnsen (2009) gjør i sin undersøkelse av tidligere rettskrivingsstudier. Her finner hun at det særlig er i substantiv- og verbbøyninga mange avvik registreres.¹²⁵ Kategoriene inneholder de avvikstypene som var utgangspunktet, men inneholder i tillegg avvik i substantiv- og verbbøyninga som ikke faller inn under *formavvikene* slik disse er definert.

Totalt sorterer bøyningsskategorien 35 avvik, disse fordeler seg på følgende måte:

Tabell 78, bøyning - avvik, frekvens, kommentarer og profiler.

Avvik	Frekvens	M	K	U	Kom.	M	K	U	Profil	M	K	U
35	(+1)	33	2	-	22	20	2	-	12	10	2	-

¹²³ Paralleller til samme fenomen innenfor de *stumme* konsonantavvikene innenfor bokmål. Jf. side 64

¹²⁴ Jf. side 68

¹²⁵ Johnsen 2009:29, 33, 41

Kategorien sorterer dermed 16,84 % av nynorskavvikene. Disse fordeler seg på følgende måte mellom *formavvik* og det som kan karakteriseres som *genusavvik* (subst) og *klasseavvik* (verb)

8.3.1 Bøyning – formavvik

8 avvik sorterer under formavvik, hvor 2 er substantiv og 6 er verb.

Substantiv: <ubf. ent.> for <bf. ent. >: 2 avvik, f.eks. (49-2595-376) ”Kjenner arbeidsgjevar, og han er ein [...]”.

Verb: <inf.> for <pres.>* 3 avvik, <imp.> for <pf.>* 1 avvik, <pres.> for <inf.>: 1 avvik og <pret.> for <pf.>: 1 avvik. Hvor følgende utdrag er eksempler:

(20-985-103): ”Ho går høgt ut på bana og seie:[...]”. <inf.> for <pres.>*

(103-5028-71): ”[...] skrikande kontrast til det vi damparar opplever: At vi har slutt å røyke.” <imp.> for <pf.>*

(29-1331-895): ”[...] temaet er for alvorleg til å harselerer over”. <pres.> for <inf.>

Hvorvidt dette er avvik profilene hadde korrigert eller ikke er usikkert, men tatt i betraktning at det forekommer avvik av denne typen 8 ganger er det ikke så mye mer å si om disse enn at det er eksempler på avvik som har det til felles at det er et formavvik, slik dette er definert.

8.3.2 Bøyning – genus- og klasseavvik

De fleste avvikene innenfor bøyningskategorien er i tilknytning til *genus-* og *klasseavvik* (27). Disse sorterer til henholdsvis substantiv (18) og verb (9).

Substantiv:

4 avvik hvor <nøytrum> bøyes etter mønster av <fem.>: *argumentene <argumenta>, *tilfeller <tilfelle> (2) og *genier <geni>.¹²⁶

11 avvik hvor <mask.> bøyes etter mønster av <fem.>: *biler <bilar>, *deler <delar>, *hypoteser <hypotesar>, *iraker <irakar>, *kommentarer <kommentarar>, *teorier <teoriar>, *medisiner <medisinar>, *passasjerene <passasjerane>, *penger <pengar> (2), *personene <personar>.

3 avvik hvor <fem.> bøyes etter mønster av <mask.>: *befolkningen <befolkninga>, *utfordringen <utfordringa> og *verden <verda>

Verb:

9 avvik hvor <a-verb> i presens får <-er> for <-ar>: *entrer <entrar>, *hopper <hoppar>, *langer <langar>, *mangler <manglar>, *passer <passar>(2), *takler <taklar>, *topper <toppar> og *understreker <understrekar>

Materialet er ikke stort, men noe påfallende er det allikevel at avvikene under substantiv- og verbbygninga så å si går motsatt av det man finner andre steder. Hvor det f.eks. er vanlig at <e-verb> får <-ar> i presens, samt at man ofte finner *hypernynorsk* i flertall av hunkjønnsord, hvor disse da bøyes etter mønster av hankjønnsord.¹²⁷ Avvikene som er registrert i kommentarfeltene går her mer den motsatte veien.

8.4 Stor og liten forbokstav

Tabell 79, stor og liten forbokstav - avvik, kommentarer og profiler.

Avvik	Frekvens	M	K	U	Kom.	M	K	U	Profil	M	K	U
11	X	11	0	-	10	10	0	-	7	7	0	-

2 avvik er stor forbokstav, hvor begge tilfellene er i såkalte nasjonalitetsadjektiv. *Britiske <britiske> (2)

¹²⁶ op.cit., s. 35, ser bokmål som en mulig påvirkningsfaktor når det kommer til nøytrumsord med <-er>-ending i flertall. Noe som for øvrig også må gjelde for presens av <a-verb> som får <-er>.

¹²⁷ Op.cit., s. 34f

9 avvik er liten forbokstav. Hvor da 1 avvik er registrert under *det første ordet* i kommentaren. 6 avvik er etter *sterke skilletegn*. 2 avvik er *egennavn*.¹²⁸

Her er det 2 tilfeller av stor forbokstav i såkalte nasjonsadjektiv, hvor begge forekommer i samme kommentar, *Britiske <britiske>. 9 avvik er dermed i tilknytning til liten forbokstav. Hvor 1 avvik er sortert til det første ordet i kommentaren, 2 er egennavn skrevet med liten forbokstav og 6 avvik forekommer etter sterke skilletegn.

8.5 Annet

Tabell 80, annet - avvik, frekvens, kommentarer og profiler.

Avvik	Frekvens	M	K	U	Kom.	M	K	U	Profil	M	K	U
89	(+3)	83	5	-	29	26	3	-	11	9	2	-

Med 89 avvik, er dette den største kategorien innenfor nynorskkommentarene.

Undergruppene følger samme prinsipp som innenfor bokmålskommentarene, med *feil ord*, *bokmålsinterferens* og *tastefeil*.

Fordelt på undergruppene er det bokmålsinterferens som sorterer flest avvik. Avvikene fordeler seg mellom de ulike undergruppene på følgende måte: *feil ord* (1), *tastefeil* (10) og *bokmålsinterferens* (78).

1 avvik er vekslingen <og> for <å>. (63-3509-532): ”Alt her på jord er sjølvsagt gjort for og skade russere [...]”

10 avvik er sortert som tastefeil, da etter prinsippene *ombytte nabobokstav* (3), *ombytte i ord* (3) og *dobbeltord* (4).

¹²⁸ Jf. s. 63

8.5.1 Nynorsk annet – bokmålsinterferens

78 avvik er sortert til bokmålsinterferens, noe som innebærer at gruppa, i tillegg å være den største undergruppa innenfor *annet*, er større enn samtlige kategorier innenfor nynorskkommentarene, hvor den da sorterer 35, 29 % av avvikene. Avvikene fordeler seg på 29 kommentarer, og det er 11 profiler som har produsert et eller flere avvik av denne typen.

Hvorvidt alle avvikene er like entydige når det kommer til å definere dem som bokmålsinterferens kan diskuteres. Det er for eksempel en del tilfeller hvor avledningsendelsen <-lig> forekommer, fortrinnsvis i adjektiv, og disse var inntil 2012 godkjente former innenfor nynorsk. Kan hende en egen gruppe av *tidligere former* hadde vært det rette her, men disse er da valgt sortert under bokmålsinterferens, hovedsakelig på grunn av at disse sammenfaller med bokmålsformer. Utfordringen videre blir da at en del av avvikene sortert til bøyning, for eksempel nøytrumsord med <-er> og for så vidt tilfellene av ”a-verb” registrert med <-er> for <-ar> i presens, er bokmålskorrelerende, men sortert til bøyning. I prinsippet så kunne også disse ha vært sortert til bokmålsinterferens, men gitt at de følger bøyningmønstre i nynorsk, hvor da avviket foreligger som følge av for eksempel genusfeil i substantiv, og kan tilskrives at profilen har tillagt enkelte substantiv feil genus.

Avvikene sortert som bokmålsinterferens er av to typer. For det første er det i noen tilfeller entydige sammenfall med bokmålsformer, samtidig som det ikke er mulig å sortere disse som for eksempel bøyingsavvikene nevnt ovenfor. Samtidig er en del av disse entydige bokmålsformene også tilfeller som *kan* sorteres under ortografikategorien, på den måten at det er mulig å karakterisere enkelte avvik som *tillegg*, *bortfall* og *ombytte*. Det er for eksempel mulig å sortere *mener for <meiner> (VB) og *ild for <eld> (VO), til ortografikategorien, all den tid henholdsvis (VB) og (VO) *beskriver* avviket. Å sortere disse til bokmålsinterferens er derimot å definere avvikene, noe som er av større interesse i denne sammenhengen.

Den andre typen er tilfeller som ikke er entydige bokmålsformer, men hvor det allikevel er gode grunner til å sortere dem til bokmålsinterferens. Det forekommer for eksempel et tilfelle av *bekjempast, hvor bokmålskorrelasjonen er <bekjempes>, som etter *Bokmål-nynorsk ordbok* (2010:30) bør omskrives til <kjempe imot>. I nynorskordboka finnes formen <nedkjempe>, som ville ha vært passende i den kommentaren hvor formen forekommer: (9-333-333): ”IS kan neppe bekjempast på same vis[...]”. Bokmålsinterferensen er her da begrunnet i prefikset <be->, som rett nok forekommer i nynorsk, men er langt

vanligere i bokmål.¹²⁹ Fiskerstrand (2008:109) finner for øvrig at prefikset <be->, i sammenheng med de såkalte ”an-be-het-else-ordene” sammen med suffikset <-else> ser ut til å være mindre aksepterte som «korrekt og god nynorsk.» På den annen side, det er flere ord i nynorskordboka hvor affikser som er mer vanlige i bokmål, og som muligens ikke blir sett på som korrekt og god nynorsk, allikevel er tillatte former. Der hvor slike forekommer i kommentarene er ikke disse registrert.

10 avvik sorterer til de såkalte *an-be-het-else-ordene*: *antall <tal/mengd>, *bekjempast <kjempe mot/nedkjempast>, *bekreftelse <stadfesting>, *bevilga <løyvd> (3), *beskrivelse <beskriving>, *forbrytelse <lovbrott>. *utsendelse <utsending>, *storhet <stordom>.

12 avvik sorterer til den tidligere tillatte avledningsendelsen <-lig>, hvor det i en del tilfeller ikke *kun* er ombyttet <-lig> for <-leg>, men også rene bokmålsformer, felles for alle er at de inneholder endelsen <-lig>: *dårlig <dårleg>, *mulig <mogleg> (2), *personlig <personleg>, *plutselig <plutseleg>, *selvfølgelig <sjølvsagd>, *tydelig <tydeleg>, *uendelig <uendeleg>, *vanskelig <vanskeleg>, *vesentlig <vesentleg>, *virkelig <verkeleg>

43 avvik sorterer etter avvikstypene *tillegg* (3), *bortfall* (12) og *ombytte* (28), hvor da disse i prinsippet kan sorteres til ortografi, men som da er *definert* som bokmålsinterferens i og med at avvikstypene innebærer sammenfall med bokmål.

Tillegg (3): *ellers <elles>, *verdenskrig <verdskrig> og *vitenskap <vitskap>.

Bortfall (12): *egen <eigen>, *en <ein>, *mener <meiner>, *mer <meir>, *sjøl <sjølv>.

Ombytte (28): *allerede <allereie> (2), *bedre <betre> (2), *fra <frå> (2), *opphold <opphald> (2).

13 avvik er andre ulike bokmålsord, som for eksempel: *førrige <førre>, *fremmede <framande> (adj.), *hvilken <kva for ein>, *i henhold til <i samsvar med>, *kun <berre>, *Norge <Noreg>(2), *russere <russarar>.

¹²⁹ Faarlund mfl. 1997:94

At det er i tilknytning til bokmålsinterferens man finner de fleste avvikene innenfor nynorskcommentarene, sammenfaller med tidligere undersøkelser innenfor målformen. Johnsen (2009) finner at bokmålsinterferens ofte er en dominerende avvikstype innenfor nynorskstudier.¹³⁰

8.6 Nynorsk - sjangertypiske

Tabell 81, sjangertypiske - avvik, frekvens, kommentarer og profiler.

Avvik	Frekvens	M	K	U	Kom.	M	K	U	Profil	M	K	U
38	(+1)	35	3	-	15	14	1	-	8	7	1	-

Med 38 avvik sorterer 17,19 % av alle nynorskavvikene til de sjangertypiske. Et eller flere avvik er registrert i 25 % av nynorskcommentarene, og 36,36 % av profilene har produsert et eller flere slike avvik.

Undergruppene er her de samme som innenfor bokmålscommentarene, men det er ikke registrert avvik i alle gruppene. *Lydforlenging*, slik den er definert, forekommer ikke i noen nynorskcommentarer. Sortert på de undergruppene fordeler avvikene seg på følgende måte:

Tabell 82, sjangertypiske - undergrupper.

Undergruppe	Avvik	Frek	M	K	Kom	M	K	Pro	M	K
Emfase	6	X	6	-	3	3	-	2	2	-
Forenkling	4	1	3	1	4	3	1	4	3	1
Kodeveksling	21	X	19	2	5	4	1	4	3	1
Lydforlenging	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tale	6	-	6		6	6	-	4	4	-
Taleinterjeksjon	1	-	1	-	1	1	-	1	1	-
Totalt	38	1								

¹³⁰ Johnsen 2009:30,37

8.6.1 Sjangertypiske avvik – emfase

Emfase sorterer 6 avvik, disse forekommer i 3 kommentarer og det er 2 profiler som produserer slike avvik.¹³¹

(103-5028-225): ”Og er lite villige til å ta andre undersøkingar som IKKJE støttar synet til [...] slær fast at damping fører til FLEIRE røykarar [...]”

(103-5058-101): ”Den einaste fellesnemnaren damp og røyk KAN ha er nikotin [...] Og UTRULEG mykje mindre farleg [...]”

8.6.2 Sjangertypiske avvik - forenkling

Forenkling sorterer 4 avvik, hvor disse fordeler seg på 4 kommentarer og er produsert av 4 profiler. Det er innenfor *tendensgruppene* registrert avvik i to av disse.¹³² 3 avvik sorterer til *bokstav for ord* og 1 avvik sorterer til *forkortelse*.

(9-333-333): ”[...] kan vere sikker på a vi har gode hensikter.” <a> for <at>

(12-725-725): ”da e no mange storlag i Italia[...]” <e> for <er>

(15-847-847): ”Himmelen har mottatt ein t av våre [...]” <t> for <ut>

(6-68-68): ”[...] i utgp er det ein god jobb” <utgp> for <utgangspunktet>

Hvorvidt dette er sjangertypiske avvik, i den forstand at det er bevisste forenklinger, er mer usikkert i tilfellene sortert under nynorsk enn under bokmål. Først og fremst på grunn av mengden og resten av kommentarene, men de er samtidig entydige i konteksten, og det er forenklinger slik disse er definert i undersøkelsen. I kommentaren (15-847-847) ovenfor er dette, slik det oppfattes her, en kommentar med et klart muntlig preg, akkurat denne kommentaren inneholder også *kodeveksling*, noe som forsterker inntrykket av at det her er snakk om sjangertypiske avvik.

¹³¹ Også her er utdragene fra kommentaren slik disse foreligger, det vil si at avvik som sorterer til andre kategorier også foreligger her, jf. *slær for <slår> (103-5028-225)

¹³² Jf. s. 73

Sjangertypiske avvik - kodeveksling

Kodeveksling sorterer 21 avvik, og er dermed den største sjangertypiske undergruppen.

Avvikene fordeler seg på 5 kommentarer og det er 4 profiler som har produsert avvik av denne typen. I alle tilfellene er det *rene* kodevekslinger, det forekommer altså ikke tilfeller av varianten *norsk-engelsk*.

(15-847-847): [...] musikkgenier ... Play on!”

(9-502-502): ”Studere koranen? Studere bibelen, same shit [...] nekte bursdagsfeiring ? Get a grip.”

(34-1995-1122): ”Må eg sei da ein gang til? Confirmation bias.”

8.6.3 Sjangertypiske avvik – tale og interjeksjoner

Tale og interjeksjoner sorterer de 7 siste sjangertypiske avvikene. Avvikene fordeler seg på 7 kommentarer og det er 4 profiler som har produsert et eller flere avvik.

Tale sorterer 6 avvik: *nåke <noko>, *da <det> (2), *dage < dagar> *jegara <jegerar> og *Okok <ok>

Interjeksjoner sorterer dermed 1 avvik, hvor dette er sortert under *latter*: (9-250-250):

”Hehe... Du bekreftar påstanden min.”

8.6.4 Sjangertypiske – oppsummert

Sammenlignet med bokmålskommentarene, er det større tvil knyttet til en del av avvikene sortert som sjangertypiske i kommentarene som sorterer til nynorsk. Først og fremst er det av betydning at materialet her er av et så lite omfang. Samtidig er det heller ikke i like stor grad mulig å presisere avvikene ved hjelp av eventuelle andre sjangertypiske trekk i nynorskkommentarene. Allikevel er avvikene av en slik karakter at det kan forsvares å sortere dem til sjangertypiske, slik kategorien og undergruppene er definert. Hvorvidt de kan sies å

være bevisste avvik er i en del tilfeller heller tvilsomt, men avvikene bærer preg av å være av en slik karakter at profilene mest sannsynlig hadde oppdaget og korrigert disse ved en gjennomlesning innenfor en mer normregulert kontekst, trolig i større grad enn en del av avvikene sortert til de andre kategoriene. Nå er en del avvik innenfor de andre kategoriene også av en slik karakter at disse trolig ville ha blitt oppdaget ved en gjennomlesning, men avvikene sortert til sjangertypiske er begrunnet i at formen *ser* sjangertypisk ut, samtidig som disse trolig ville ha blitt korrigert.

Hvis man ser på profilene som går igjen i gruppa, er det 8 profiler som har produsert avvik sortert til kategorien. Her er 3 profiler registrert i kun én undergruppe, 4 profiler sorterer til 2 undergrupper og 1 sorterer til 4 undergrupper. Hvilke undergrupper som går igjen i de ulike kombinasjonene ser heller tilfeldig ut, men det er interessant å merke seg at *alle* profilene som sorterer til *forenkling* også er registrert i en av de andre undergruppene. Materialet er selvsagt for lite til å trekke noen konklusjoner av dette.

3 profiler sorterer avvikene sine til én undergruppe: *emfase* (1), *kode* (1) og *tale* (1).

4 profiler sorterer avvikene sine til to undergrupper: *emfase/forenkling* (1), *forenkling/kodeveksling* (1), *kodeveksling/tale* (1) og *forenkling/tale* (1)

1 profil sorterer avvikene sine til 4 undergrupper: *forenkling/kodeveksling/tale/interjeksjoner*

9 Avslutning og oppsummerende tanker for fremtiden

Utgangspunktet for avhandlinga var å undersøke hvorvidt det var mulige å definere ut sjangertypiske avvik, gjennom å sammenligne rettskrivingsavvik i kommentarfelt med rettskrivingsavvik innenfor mer normregulerte arenaer. Et tillegg til dette var hvor frekvente eventuelle sjangertypiske avvik var, sammenlignet med tradisjonelle avvik i kommentarfeltene i VGs nettavis. At det er mulig å sortere ut visse avvik som sjangerstypiske ga undersøkelsen et positivt svar på, hvorvidt alle disse er forbeholdt det digitale hverdagspråket er derimot et noe mer åpent spørsmål. Forholdstallet mellom avvikene som sorteres som sjangertypiske og de som sorterer til tradisjonelle gir et noe usikkert tall. Det er også slik innenfor kommentarfeltene, i hvert fall i denne undersøkelsen, at et flertall av avvikene er av en slik karakter at disse går igjen innenfor mer normregulerte arenaer. Allikevel var det et relativt høyt tall avvik sortert til sjangertypiske, og tatt i betraktning at en god del av avvikene som sorterte til de mer tradisjonelle kategoriene var av en slik karakter at disse trolig ville ha blitt korrigert innenfor en kontekst hvor gjennomlesing og rettskriving spilte en større rolle, så blir tallene mer like. Hvorvidt det her er snakk om en egen medialekt er det vanskelig å gi et entydig svar på, men det er for så vidt interessant funn som tyder på at visse deler av språkbruken i kommentarfeltet er forbehold, ikke kommentarfeltet alene, men ulike arenaer og sjangre innenfor nye medier. Allikevel er forskjellen mellom de ulike arenaene også av en slik karakter at det blir problematisk å sammenfatte alle disse under en egen _lekt.

Avviksundersøkelsen viste at mange av de samme ”problemområdene” innenfor norsk rettskriving som man finner innenfor mer normregulerte kontekster, også går igjen i kommentarfeltene. Særlig ser avvikende særskriving ut til å utgjøre en avvikstype som dominerer i ulike kontekster, samtidig som forholdstallene mellom problemområdene innad i kommentarfeltet er sammenfallende med andre undersøkelser. Det er f.eks. flere avvik knyttet til enkeltkonsonant enn dobbelkonsonant, vekslingen <og> og <å> er noe mer frekvent enn <å>/<og>.

I undersøkelsen forekom det med jevne mellomrom kommentarer som var skrevet på nynorsk, disse var av et så lite omfang at en direkte sammenligning mellom målformene ikke lot seg gjøre. Det var allikevel større tvil knyttet til en del av avvikene som sorterte under sjangertypiske innenfor nynorskcommentarene, men det er naturligvis vanskelig å generalisere noe ut ifra et så lite omfang. Det som var noe påfallende innenfor

nynorskkommentarene var at substantiv- og verbøyninga så ut til å peke mer mot bokmålsinterferens enn det som ble omtalt som hypernynorsk i andre sammenhenger. Dette kan være et resultat av det klare flertallet som bokmålskommentarene utgjør. Dette er allikevel noe som ville ha vært interessant og sett flere tall på, hvorvidt dette er tilfeldige funn i det lille materialet som nynorskkommentarene utgjør i denne undersøkelsen, eller om dette er en tendens som går igjen i kommentarfeltene. Særlig interessant ville det ha vært og gjennomført en sammenligning mellom kommentarfeltene i nynorsk- og bokmålsbaserte nettaviser, hvor man hadde undersøkt nynorskkommentarene og sett om det er ulike tendenser innenfor akkurat dette feltet. Hvis så er tilfellet, er det da mulig å se dette i lys av for eksempel tilpasningsteorien?

I bokmålskommentarene var det interessante funn innenfor de sjangertypiske avvikene. Undergruppen lydforlenging inneholder få registreringer, allikevel var det noe påfallende at de profilene som produserte denne avvikstypen også gikk igjen med avvik innenfor flere av de andre sjangertypiske undergruppene. Materialet er for lite til å trekke noen slutninger her, men det hadde vært interessant å undersøke hvorvidt dette kan sies å være et markert trekk innenfor de sjangertypiske avvikene, på den måten at det å produsere slike avvik øker sjansen for andre sjangertypiske avvik.

Hvorvidt kommentarfeltene har livets rett i fremtiden er stadige et åpent spørsmål. Dagbladet la i 2016 ned kommentarfeltfunksjonen i nettavisen sin, 20 år etter at de var først ut med denne funksjonen. Dette var begrunnet i at stadig flere søkte over mot sosiale medier. Det ser ikke ut som VG har noen planer om det samme, så kommentarfelt som sjanger vil nok stadige eksistere. Sett i sammenheng med at VG daglig modererer opp mot 20 000 kommentarer innenfor ulike arenaer, så utgjør empirien i denne undersøkelsen et heller lite utvalg av slike fenomen. Hvorvidt det er mulig å generalisere noe ut fra dette materialet er heller usikkert. Intensjonen var heller ikke den. Selv om flertallet ikke diskuterer i nettaviser, så er dette allikevel en arena hvor mange er aktive, hvor det også er funn i undersøkelsen som tyder på at det er en del profiler som er aktive gjennom lengre perioder. På denne måte kan man trekke visse slutninger omkring sjangertypiske avvik. Det som muligens er det mest spennende og interessante med tanke på hvor mange som publiserer kommentarer på, er hvilken betydning og påvirkning språkbruken innenfor slike arenaer får for den offisielle normeringa i

fremtiden. Det forblir et åpent spørsmål, men med tanke på språkmengden som produseres i ulike arenaer, så er det gode grunner til å fortsette å undersøke det digitale hverdagspråket.

10 Litteratur

Bastiansen, Henrik G. 1999. *Fremveksten av det elektroniske demokrati*. Institutt for medier og kommunikasjon: Universitetet i Oslo

(<http://archive.is/ZKHyo> - Lastet ned: 14. april 2017)

Bergersen, Hans. 1957. *Rettskrivningsfeil hos barn. Noen resultater av undersøkinger ved Oslo folkeskole*. Oslo: Gyldendal norsk forlag.

Engelstad, Gunnar Falck. 2009. *Slik skriver vokselevne. En undersøkelse av språkformelle regelbrudd i eksamensstiler skrevet av voksne elever i den videregående skolen*. Oslo: Institutt for lingvistiske og nordiske studier, Universitetet i Oslo.

Faarlund, Jan Terje, Svein Lie og Kjell Ivar Vannebo. 1997. *Norsk referansegrammatikk*. Oslo: Universitetsforlaget, 5. opplag 2012.

Haugseth, Jon-Arne Bilben. 2015. *Trolling eller seriøs debatt. En innholdsanalyse av nettavisenes kommentarfelt med blick på deres demokratiske verdi*. Institutt for nordisk og mediefag, Universitetet i Agder

Hjarvard, Stig. (2004) Globaliseringen af sproget. Om mediernes rolle i udbredelsen af engelsk og fremkomsten af medialekter. *Nordicom Review*, 1-2: Göteborg universitet:75-97.

(http://www.nordicom.gu.se/sites/default/files/kapitel-pdf/134_075-098.pdf)

Hoaas, Kristin Andvik. 2008. *Særskrivingsmønstre. En kvantitativ og kvalitativ studie av VGI-elevs sær- og samskriving av sammensatte ord i norsk*. Institutt for lingvistiske og nordiske studier. Universitetet i Oslo

Hultman, Tor G og Lars Vassenden. 1994. *Språklig nivåsenking. I ADH-serien*. Kristiansand:Agder distriktshøgskole.

Johnsen, Randi. 2009. *Rettskrivingsstudiar etter 1980. Ein komparativ analyse av studiar i nynorsk og bokmål*. Oslo: Institutt for lærarutdanning og skuleutvikling, Universitetet i Oslo

Kulbrandstad, Lars Anders. 2005. *Språkets mønstre. Grammatiske begreper og metoder*. Oslo: Universitetsforlaget AS. 3. utgave 2005, 3. opplag 2011.

Leira, Vigleik. 1992. *Ordlaging og ordelement i norsk*. Det Norske Samlaget

Lie, Svein. 2011. *Det digitale språket*. Oslo: Ling forlag

Lie, Svein. 2011. *Norsk morfologi*. Oslo: Ling forlag. 2. utgave 2011, 5. opplag 2012.

Lindh, Knut. 2010. *Bokmål-nynorsk ordbok*. Cappelen Damm

Melby, Hilde. 2005. *"No e æ færdi me EKSAMEN". - en undersøkelse av rettskrivingsavvik blant trønderske tiendeklassinger*. Oslo: Institutt for lingvistiske og nordiske studier, Universitetet i Oslo.

Mæhlum, Brit. 1992. *Dialektal sosialisering. En studie av barn og ungdoms språklige strategier i Longyearbyen på Svalbard*. Novus forlag.

Rathje, Marianne 2013. *"sku allgevel ha købt penis forlænger creme :-)"*. *Afvielser fra rettskrivningsnormen i kommentarfeltet på ekstrabladet.dk*. Side 333 - 354 i: Hansen, Inger S., Tina T. Hougaard og Peter Widell. 2013 *14. Møde om Udforskningen af Dansk Sprog*. Århus: Institut for Æstetik og Kommunikation, Aarhus Universitet.

Schwebs Ture og Hildegunn Otnes. 2001. *tekst.no Strukturer og sjangrer i digitale medier*. Oslo: LNU og Cappelen Akademiske forlag as. 3. opplag 2004.

Segerstad, Ylav Hård. 2002. *Use and Adaptation of Written Language to the Conditions of Computer-Mediated Communication*. Department of Linguistics University of Gothenburg (<https://gupea.ub.gu.se/handle/2077/15738>)

Skjekkeland, Martin. 2005. *Dialektar i Noreg. Tradisjon og fornying*. Høyskoleforlaget.

Språknytt 3-4/ 2002

Språknytt 2/ 2009

Språknytt 4/2015

Språknytt 1/2016

Svennevig, Jan. 2009. *Språklig samhandling. Innføring i kommunikasjonsteori og diskursanalyse*. Cappelen Damm AS. 2. utgave, 2. opplag 2010.

Svennevig, Jan, Margareth Sandvik og Wenche Vagle. 1995. *Tilnærminger til tekst. Modeller for språklig tekstanalyse*. Oslo: LNU og Cappelen Akademisk Forlag as. 2. opplag. 1999.

Tislevoll, Jan R. 1998. *Studentnorsk. En språklig undersøkelse av eksamensbesvarelser i norsk og sosiologi*. Oslo: Institutt for nordistikk og litteraturvitenskap, Universitetet i Oslo.

Torp, Arne og Lars S. Vikør. 2003. *Hovuddrag i norsk språkhistorie*. Oslo: Gyldendal Akademisk. 3. utgåve 2003, 7. opplag 2011.

Vagle, Wenche, Margareth Sandvik og Jan Svennevig. 1993. *Tekst og kontekst. En innføring i tekstlingvistikk og pragmatikk*. LNU og Cappelen. 7. opplag 2004.

Venås, Kjell. 1991. *Mål og Miljø. Innføring i sosiolingvistikk eller språksosiologi*. Novus forlag as.

Vinje, Finn-Erik. 2009. *Skriveregler*. Oslo: Aschehoug, 7. utgåva, 3. opplag 2011.

Vinje, Finn-Erik. 2015. *Skriveregler*. Oslo: Aschehoug, 9. utgave, 4. opplag 2015.

Walmsness, Roar. 2000. *Særskrivning av sammensatte ord. En studie av feiltypen hos grunnkurselever i videregående skole*. I Bakken, Jonas, Ståle Dingstad, Helge Gundersen og Eric Papazian. 2000. *Norskraft*, tillegg nr.6/2000. Seksjon for nordisk språk og litteratur. Institutt for nordistikk og litteraturvitenskap.

Wiggen, Geirr. 1992. *Rettskrivings-studier II. Kvalitativ og kvantitativ analyse av rettskrivingsavvik hos østnorske barneskoleelever*. Oslo: Det historisk-filosofiske fakultet, Universitetet i Oslo.

10.1 Internettlenker:

Berg Skaug, Elisabeth. 2015. *VGs bruk av Facebook – hvorfor de gjør som de gjør*.

<https://fagarkivet.hioa.no/nb/vgs-bruk-av-facebook-hvorfor-de-gjor-som-de-gjor/asset/dspace:4163/elisabethbergskaug.pdf>

Ordnnett.no – Stumme bokstaver

<https://www.ordnett.no/språkverktøy/språkvett.stummebokstaver#to>

VG – informasjon om moderering

<http://www.vg.no/informasjon/moderering/>

Nettverksrapport NoSSinK

<https://dsn.dk/vi-arbejder-ogsaa-med/tidligere-projekter/NoSSinKprojektet.pdf>

snl.no - slang

<https://snl.no/slang>

Utdanningsdirektoratet, statistikk over målform.

<http://riksmallsforbundet.no/wp-content/uploads/2015/06/Målform-skoleåret-2014-15.png>